

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

DEMOCRITUS
UNIVERSITY
OF THRACE

Συνή Επιτροπή Βασικής Αγωγής & Αθλητισμού ΤΣΒΑΑ
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Αθλητικός Τουρισμός
Οργάνωση Δρωμένων, Χορός

1^ο Επιστημονικό Συνέδριο

**Δραστηριότητες αναψυχής και χορευτικές πρακτικές
- Ο χορός στην Ελλάδα και η προοπτική του - Αθλητικός τουρισμός**

**6 & 7 Μαρτίου 2020
Κομοτηνή**

**Πρακτικά Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
2ος Τόμος Πρακτικών
Σύντομων Δημοσιεύσεων
ISSN 2585-2884**

Περιεχόμενα

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ	3
ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ	4
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΣΤΗΝ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ	6
ΔΑΡΓΙΝΙΔΟΥ, Λ., ΜΑΡΓΕΛΟΥ, Μ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.	
ΕΠΙΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΓΚΑΓΑΒΟΥΖΗΔΕΣ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΟΥ Κ'ΝΑ	11
ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ, Ε. & ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑ, Μ.	
ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	16
ΜΠΙΝΙΑΚΟΣ, Μ.16	
ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΤΗΣ «ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ». ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΟΡΟ	21
ΤΑΜΙΩΛΑΚΗ, Α., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ., ΠΙΤΣΗ, Α., ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Φ., ΠΟΛΛΑΤΟΥ, Ε.	
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΙΞΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ	26
ΛΕΒΕΝΤΗΣ, Χ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	31
ΜΠΙΝΙΑΚΟΣ, Μ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ., ΤΣΙΤΣΚΑΡΗ, ΕΥ.31	
Η ΤΑΥΤΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ	36
ΛΕΒΕΝΤΗΣ, Χ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.36	
Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΡΟΗΣ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΧΟΡΟΥ	41
ΆΝΘΗ, Α., ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Φ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ., ΣΑΒΡΑΜΗ, Κ.	
SPECIAL EVENTS ΚΑΙ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ. Ο ΧΟΡΟΣ ΣΕ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	46
ΖΗΒΑ, Μ., ΜΗΤΣΗΣ, Δ.	
ΒΑΣΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 11 ΕΩΣ 12 ΕΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΕ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ	51
ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ, Ζ., ΔΙΓΓΕΛΙΔΗΣ, Ν.	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΣΧΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΙ ΕΝΑ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ ΤΟΥ. ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙ ΤΗΝ ΑΦΟΣΙΩΣΗ ΤΟΥΣ;.....	56
ΖΑΝΙΑ, Ι., ΤΣΙΤΣΚΑΡΗ, Ε.	

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής

Γουλιμάρης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Μέλη Οργανωτικής Επιτροπής

Αλμπανίδης Ευάγγελος, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Αντωνίου Παναγιώτης, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Αστραπέλλος Κωνσταντίνος, Διδάσκων Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Δούδα Ελένη, Κοσμήτορας, Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Κώστα Γεώργιος, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Ματσούκα Ουρανία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Μπούνα Ανδρομάχη, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας Παν/μιο Ιωαννίνων

Τριγώνης Ιωάννης, Μέλος ΕΕΠ, Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Τσίτσκαρη Ευστρατία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Υφαντίδου Γεωργία, Επίκουρη Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Φιλίππου Φίλιππος, Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

3

Επιστημονική Επιτροπή

Αλμπανίδης Ευάγγελος, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Αντωνίου Παναγιώτης, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Γουλιμάρης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Δέρρη Βασιλική, Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Δούδα Ελένη, Κοσμήτορας, Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Κώστα Γεώργιος, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Λάιος Αθανάσιος, Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Ματσούκα Ουρανία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Πίτση Αθηνά, Διδακτικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό ΠΔ 407, Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Ρόκκα Στυλιανή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Τριγώνης Ιωάννης, Μέλος ΕΕΠ, Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Τσίτσκαρη Ευστρατία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Υφαντίδου Γεωργία, Επίκουρη Καθηγήτρια Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

Φιλίππου Φίλιππος, Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Αγαπητοί φίλοι/ες,

η πραγματοποίηση του 1^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου "Δραστηριότητες αναψυχής και χορευτικές πρακτικές. Ο χορός στην Ελλάδα και η προοπτική του. Αθλητικός τουρισμός", που πραγματοποιήθηκε στη Κομοτηνή, στις 6 - 7 Μαρτίου 2020, αποτελεί συνέχεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Αθλητικός Τουρισμός, Οργάνωση Δρωμένων, Χορός" της Σ.Ε.Φ.Α.Α. του Δ.Π.Θ.

Ο χορός και ο αθλητικός τουρισμός αποτελούν δυο σημαντικούς τομείς των δραστηριοτήτων αναψυχής. Συγκροτούν ένα προνομιακό διεπιστημονικό πεδίο, το οποίο προάγει την αλληλεπίδραση με άλλους κλάδους των επιστημών.

Στόχος του συνεδρίου ήταν η παρουσίαση μελετών κυρίως των νέων ερευνητών, η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συνέδρων για τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις, η ανάδειξη των καλών πρακτικών και των καινοτόμων εφαρμογών και η προαγωγή των δυο γνωστικών αντικειμένων.

Το συνέδριο φιλοξένησε σαράντα επιστημονικές εργασίες, τέσσερα σεμινάρια, δυο ειδικές ομιλίες, μια στρογγυλή τράπεζα και ένα forum για το χορό.

Έχοντας πίστη ότι η ανάπτυξη των γνωστικών μας αντικειμένων περνά μέσα από την επιστημονική αναβάθμιση των ανθρώπων που εργάζονται και τα υπηρετούν θα συνεχίσουμε με όλες τις δυνάμεις μας την προσπάθεια μας.

Εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής
Δημήτρης Γουλιμάρης
Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.
Πρόεδρος Ο.Ε.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΣΤΗΝ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ

ΔΑΡΓΙΝΙΔΟΥ, Λ., ΜΑΡΓΕΛΟΥ, Μ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Προγράμματα παραδοσιακού χορού μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν μέσο βελτίωσης της φυσικής κατάστασης εφήβων, ως αναψυχή και ως ένας τρόπος βελτίωσης της σωματικής ευεξίας της ποιότητας ζωής. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των εκτιμήσεων γονέων για την επίδραση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παραδοσιακού χορού στην σωματική ευεξία των παιδιών τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 280 γονείς εφήβων μαθητών/τριων, 12-13 ετών. Ως όργανο μέτρησης χρησιμοποιήθηκε ο παράγοντας «Σωματική ευεξία» του ερωτηματολογίου της ποιότητας ζωής «KIDSCREEN-52» για γονείς. Σχηματίστηκαν τρεις ομάδες. Η «ομάδα ελέγχου», από 97 γονείς, των οποίων τα παιδιά δεν ασχολήθηκαν συστηματικά με καμιά φυσική δραστηριότητα σε εξωσχολικό χρόνο. Η «πειραματική 1» ομάδα, από 84 γονείς, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν για πρώτη φορά, σε εξωσχολικό χρόνο, μόνο σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με θέμα τους παραδοσιακούς χορούς. Η «πειραματική 2» ομάδα, από 99 γονείς, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν πρώτη φορά, σε εξωσχολικό χρόνο, μόνο σε οργανωμένα προγράμματα παραδοσιακού χορού συλλόγων. Έγιναν 3 μετρήσεις. Για την ανάλυση δεδομένων έγινε ανάλυση διακύμανσης ως προς δυο παράγοντες, εκ των οποίων ο ένας ήταν επαναλαμβανόμενος. Βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ομάδων και μετρήσεων. Κατά την δεύτερη μέτρηση, μεγαλύτεροι μέσοι όροι εκτιμήσεων γονέων σωματικής ευεξίας παρατηρήθηκαν στις ομάδες γονέων, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων. Κατά την τρίτη μέτρηση, μεγαλύτεροι μέσοι όροι εκτιμήσεων σωματικής ευεξίας παρατηρήθηκαν στις ομάδες γονέων, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν σε προγράμματα χορών συλλόγων. Επομένως, οι γονείς αναγνωρίζουν ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα παραδοσιακού χορού επιδρούν στην βελτίωση της σωματικής ευεξίας των συμμετεχόντων παιδιών τους.

Λέξεις κλειδιά : Παραδοσιακός χορός, σωματική ευεξία, έφηβοι

THE CONTRIBUTION OF EDUCATIONAL PROGRAMMES OF GREEK TRADITIONAL DANCES ON PHYSICAL WELL-BEING AND QUALITY OF LIFE. PARENT ESTIMATES

DARGINIDOU, L., MARGELOU, M., GOULIMARIS, D.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

This paper aimed to study of parents' estimates on the contribution of educational programmes of traditional dances on their kids' physical wellbeing. The research studied 280 parents of adolescent students of ages 12-13. "Physical wellbeing" was used as a measurement factor of the questionnaire for the quality of life "KIDSCREEN-52" for parents. Three population groups were formed. The "control group" formed of 97 parents whose children did not take up any physical activity in their free time. The "experimental group 1" that was formed of 84 parents whose children participated, for the first time in extracurricular time, in school activities (secondary education) about traditional dances. The experimental group 2" formed by 99 parents whose children participated for the first time in extra curriculum time in traditional dancing programmes organized by non-profit cultural societies. Three measurements took place. For data analysis descriptive methods of statistics where used. Reliability analysis, variance analysis (one-way anova) for the first measurement and analysis of the variance of two factors with one of them being repeated. It was confirmed that there was a statistically significant interaction between the two factors. When analyzing the interaction for each scale of the independent factor, it was found that there was a statistically significant influence of the repeated factor "measurement" on the "control group", the "experimental group 1" and "experimental group 2". During the second measurement lights average were observed in the "experimental group 1" and during the three measurement in the "experimental group 2". Consequently, the parents realize that traditional dancing programmes contribute to the improvement of physical wellbeing of their adolescent participants.

Key words: Greek traditional dances, physical well-being, adolescents

Εισαγωγή

Υπάρχουν έρευνες, ανασκοπήσεις και μετα-αναλύσεις, οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι η συστηματική φυσική δραστηριότητα ενισχύει την ποιότητα ζωής (Berger & Tobar, 2007; Bize, Johnson & Plotnikoff, 2007; Gillison, Skevington, Sato, Standage & Evangelidou, 2009). Στην εφηβεία αναμορφώνεται η εικόνα του εαυτού, σε σχέση με τις σωματικές αλλαγές και σε σχέση με την σωματική αυτοαντίληψη, οι οποίες επηρεάζουν την σωματική ευεξία. (Eccles et al, 1993; Παπάνης, 2011). Η σωματική ευεξία ως στοιχείο της ποιότητας ζωής είναι το επίπεδο της σωματικής δραστηριότητας, ενέργειας και φυσικής κατάστασης των εφήβων (Τούντας, κ.α., 2006).

Σημαντικός είναι ο ρόλος των χορευτικών δραστηριοτήτων και του παραδοσιακού χορού, στη διατήρηση και βελτίωση της υγείας (Πικούλα, Μαυροβουνιώτης & Αργυριάδου, 2005; Γεντή, 2008), αλλά και σημαντική η συμβολή του στην βελτίωση παραγόντων της ποιότητας ζωής ενηλίκων (Ζήση, Γιάννη, Μπουγιέση, Πολλάτου & Μιχαλοπούλου, 2014; Κωνσταντινίδου, Χαραχούσου & Καμπίτσης, 2002).

Οι χορευτικές δραστηριότητες όταν εντάσσονται σε σχέδια μαθημάτων και προγραμμάτων αποτελούν, τρόπο για να βελτιωθεί η φυσική κατάσταση των παιδιών και η γενική σωματική υγεία (Blackman, Hunter, Hilyer & Harrison, 1988; Cone & Cone, 2011). Η συμμετοχή εφήβων στον παραδοσιακό χορό συνεισφέρει, ώστε οι έφηβοι να βελτιώσουν την σωματική ευεξία και την ποιότητα ζωής τους, αλλά και να διατηρήσουν έναν ενεργό και υγιή τρόπο ζωής αργότερα στη ζωή τους. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των εκτιμήσεων γονέων για την επίδραση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παραδοσιακού χορού στην σωματική ευεξία των παιδιών τους

Μέθοδος

Δείγμα

Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 280 γονείς εφήβων μαθητών/τριων, 12-13 ετών, οι οποίοι/ες φοιτούσαν στην Α τάξη γυμνασίου.

Πειραματική διαδικασία συλλογής δεδομένων

Σχηματίστηκαν τρεις ομάδες: Η «ομάδα ελέγχου», αποτελούμενη από 97 γονείς, των οποίων τα παιδιά δεν ασχολήθηκαν συστηματικά με καμιά φυσική δραστηριότητα, σε εξωσχολικό χρόνο. Η «πειραματική 1» ομάδα, από 84 γονείς, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν για πρώτη φορά, σε εξωσχολικό χρόνο, μόνο σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με θέμα τους παραδοσιακούς χορούς. Η «πειραματική 2» ομάδα, από 99 γονείς, των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν πρώτη φορά, σε εξωσχολικό χρόνο, μόνο σε οργανωμένα προγράμματα παραδοσιακού χορού συλλόγων. Έγιναν τρεις μετρήσεις. Η τελική μέτρηση έγινε 7 μήνες μετά την αρχική και η μέτρηση διατήρησης έγινε 2 εβδομάδες μετά την τελική.

Ως όργανο μέτρησης χρησιμοποιήθηκε ο παράγοντας «Σωματική ευεξία» του ερωτηματολογίου της ποιότητας ζωής « KIDSCREEN-52» για γονείς (Τούντας κ.α., 2006), εφαρμοσμένο στον ελληνικό πληθυσμό (Karasimoroulou, Derri & Zervoudaki, 2012). Ο παράγοντας περιέχει 4 θέματα (π.χ. «Σε γενικές γραμμές πως θα αξιολογούσε το παιδί σας την υγεία του;»). Διερευνάται το επίπεδο σωματικής δραστηριότητας, ενέργειας και φυσικής κατάστασης των εφήβων, μέσα από τις εκτιμήσεις των γονέων τους και οι απαντήσεις δίνονται σε 5-βαθμια κλίμακα LIKERT.

Στατιστική ανάλυση

Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές μέθοδοι στατιστικής, ανάλυση αξιοπιστίας, αναλύσεις διακύμανσης one way-ANOVA και ανάλυση διακύμανσης ως προς δυο παράγοντες εκ των οποίων ο ένας ήταν επαναλαμβανόμενος.

Αποτελέσματα

Κατά την ανάλυση αξιοπιστίας, σε κάθε μέτρηση, όλες οι τιμές Cronbach s' α ήταν καλές ($\alpha > .72$) και δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφορά κατά την αρχική μέτρηση ($F_{(2,278)}=0.553, p > .05$). Από την ανάλυση διακύμανσης για εξαρτημένα δείγματα ως προς δυο παράγοντες, από τους οποίους ο ένας ήταν επαναλαμβανόμενος (μέτρηση), διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των δυο παραγόντων ($F_{(4,554)}=15.966, p < .05$). Αναλύοντας την αλληλεπίδραση, διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική επίδραση του επαναλαμβανόμενου παράγοντα «μέτρηση» α) στην «ομάδα ελέγχου» ($F_{(2,277)}=3.140, p < .05$) μεταξύ 2^{ης} και 3^{ης} μέτρησης β) στην «πειραματική1» ($F_{(2,277)}=18.935, p < .05$) μεταξύ 1^{ης} και των άλλων μετρήσεων γ) στην «πειραματική 2» ($F_{(2,277)}=40.913, p < .05$) μεταξύ όλων των μετρήσεων. Κατά την δεύτερη μέτρηση ($F_{(2,277)}=10.113, p < .05$) παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ «ομάδας ελέγχου» και των άλλων πειραματικών ομάδων και μεγαλύτερος μέσος όρος εκτίμησης γονέων της σωματικής ευεξίας των παιδιών τους παρουσιάστηκε στην «πειραματική 1» ομάδα. Κατά την τρίτη μέτρηση ($F_{(2,277)}=32.861, p < .05$) παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ όλων των ομάδων γονέων και μεγαλύτερος μέσος όρος εκτίμησης στην «πειραματική2» ομάδα.

Πίνακας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις μετρήσεων αντιλήψεων γονέων για την σωματική ευεξία της ποιότητας ζωής των παιδιών τους, για τις τρεις ομάδες κατά τις τρεις μετρήσεις

9

		ΕΛΕΓΧΟΥ		ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ 1		ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ 2		ΣΥΝΟΛΑ	
		M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ	1η								
	ΜΕΤΡΗΣΗ	3.62	0.39	3.62	0.39	3.62	0.47	3.62	0.42
	2η								
	ΜΕΤΡΗΣΗ	3.67	0.35	3.93	0.37	3.92	0.59	3.83	0.47
	3η								
	ΜΕΤΡΗΣΗ	3.56	0.41	3.90	0.39	4.09	0.57	3.85	0.52

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Γενικότερα οι γονείς των συμμετεχόντων εφήβων αντιλήφθηκαν ότι η σωματική ευεξία των παιδιών τους βρίσκεται σε καλό επίπεδο. Οι μέσοι όροι της σωματικής ευεξίας των παιδιών τους κυμαινόταν από 3,62 έως 3,85 πενταβάθμιας κλίμακας. Οι ομάδες γονέων των συμμετεχόντων εφήβων διαφοροποίησαν τις εκτιμήσεις τους για την σωματική ευεξία των παιδιών τους και τα αποτελέσματα συμφωνούν με ευρήματα άλλων σχετικών ερευνών, οι οποίες αναφέρουν ότι οι αντιλήψεις των γονέων για την ποιότητα ζωής των παιδιών τους βελτιώνονται, όταν βελτιώνεται η υγεία των παιδιών μέσω της συμμετοχής σε παρεμβατικά προγράμματα (Mungo, Ruta, D'Arrigo & Mazzone, 2007; Nousi & Christou, 2010; Ζερβουδάκη, 2011). Οι γονείς αναγνωρίζουν ότι τα

εκπαιδευτικά προγράμματα παραδοσιακού χορού συμβάλλουν στην βελτίωση της σωματικής ευεξίας των συμμετεχόντων παιδιών τους.

Βιβλιογραφία

- Berger, B.G. & Tobar, D.A. (2007). Physical activity and quality of life: Key considerations. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.). *Handbook of sport psychology* (2nd ed), 598 -620, New York: Wiley.
- Bize, R., Johnson, J.A. & Plotnikoff, R.C. (2007). Physical activity level and health-related quality of life in the general adult population: A systematic review. *Preventive Medicine*, 45, 401-415.
- Blackman, L., Hunter, Hilyer, G.J. & Harrison, P. (1988). The effects of dance team participation on female adolescent physical fitness and self-concept. *Adolescence*, 23, 437-448.
- Cone, T.P. & Cone, S. L. (2011). Strategies for teaching dancers of all abilities. *Journal of Physical Education Recreation and Dance*, 82, 24-31.
- Eccles, J. S. & Harold, R. D. (1993). Parent school involvement during the early adolescent years. *Teachers college record*, 94, 568-587.
- Gillison, F.B., Skevington, S.M., Sato, A., Standage, M.S. & Evangelidou, S. (2009). The effects of exercise interventions on quality of life in clinical and healthy populations; a meta-analysis. *Social science & medicine*, 68 (9), 1700-1710.
- Karasimopoulou, S., Derri, B. & Zervoudaki, E. (2012). Children's perceptions about their health-related quality of life: effects of a health education-social skills program. *Health education research*, 27(5), 780-793.
- Κωνσταντινίδου, Μ., Χαραχούσου, Υ. & Καμπίτης, Χ. (2002). Η χοροθεραπεία ως μια τεχνική ψυχοθεραπευτικής παρέμβασης για τα άτομα τρίτης ηλικίας. *Γυναίκα και Άθληση*, 1, 37-49.
- Mugno, D., Ruta, L., D' Arrigo, V. G. & Mazzone, L. (2007). Impairment of quality of life in parents of children and adolescents with pervasive developmental disorder. *Health and Quality of Life Outcomes*, 5, 22-31.
- Nousi, D. & Christou, A. (2010). Factors affecting the quality of life in children with congenital heart disease. *Health Science Journal*, 4(2), 94-100.
- Παπάνης, Ε. (2011). *Η Αυτοεκτίμηση-Θεωρία και Αξιολόγηση*. Εκδόσεις Σιδέρη.
- Πίκουλα, Ι., Μαυροβουνιώτης, Φ. & Αργυριάδου, Ε. (2005). Παραδοσιακός χορός και υποκειμενική σωματική υγεία. *8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, με διεθνή συμμετοχή, 8-10/4, Θεσσαλονίκη*.
- Γεντή, Μ. (2008). *Η επίδραση παρεμβατικών προγραμμάτων ελληνικών παραδοσιακών χορών και αερόβιας γυμναστικής στην καρδιοαναπνευστική αντοχή και ψυχική διάθεση ενήλικων γυναικών*. Δημοσίευτη Μεταπτυχιακή διατριβή. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή, Ελλάδα.
- Ζερβουδάκη, Ε. (2011). *Η επίδραση του προγράμματος «αγωγή υγείας-Δεξιότητες για παιδιά δημοτικού» στην αντίληψη των γονέων για διαστάσεις της σχετιζόμενης με την υγεία ποιότητας ζωής των παιδιών τους*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Δ.Π.Θ., Τ.Ε.Φ.Α.Α. Κομοτηνής.
- Ζήση, Β., Γιάννη, Α., Μπουγιέση, Μ., Πολλάτου, Ε. & Μιχαλοπούλου, Μ. (2014). Συστηματική Συμμετοχή σε Παραδοσιακό Χορό ή Άσκηση; Διαφοροποιήσεις στην Ποιότητα Ζωής Ατόμων Τρίτης Ηλικίας. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 12(1), 1-8.
- Τούντας, Γ., Τσιάντης, Ι., Δημητρακάκη, Χ., Πετανίδου, Δ., Τζαβάρα, Χ., Διαρεμέ, Σ., κ.α., (2006). Μελέτη Kidscreen: Αξιολόγηση της ποιότητας ζωής σχετιζόμενης με την υγεία των παιδιών και των εφήβων. Ημερομηνία ανάκτησης: 15-2-2012. <http://www.neaygeia.gr>

ΕΠΙΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΓΚΑΓΚΑΒΟΥΖΗΔΕΣ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΟΥ Κ'ΝΑ

ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ, Ε. & ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑ, Μ.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Περίληψη

Οι Γκαγκαβούζηδες αποτελούν μία ορθόδοξη τουρκόφωνη εθνοτική ομάδα, η οποία εντοπίζεται στον βόρειο Έβρο, όπου μετοίκησε από την περιοχή της σημερινής τουρκικής Θράκης (Φιλιππίδου, 2011). Όπως όλοι οι πρόσφυγες, έτσι και οι Γκαγκαβούζηδες, αντιμετωπίστηκαν εχθρικά από τους ντόπιους της περιοχής και αναγκάστηκαν να επιπολιτιστούν ταχέως, προκειμένου να αποκτήσουν μια κοινωνική άνοδο. Έτσι, παραγκώνισαν την τουρκόφωνη γλώσσα τους και κατ' επέκταση τα τουρκόφωνα τραγούδια και τους χορούς που αυτά συνόδευαν και υιοθέτησαν το πανθρακικό μουσικο-χορευτικό ρεπερτόριο που επικράτησε στην περιοχή. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια επιχειρούν, διαμέσου του χορού, να προβάλλουν την παραγκωνισμένη αυτή εθνοτική τους ταυτότητα. Σκοπός της εργασίας είναι να μελετήσει τις επιπολιτιστικές τακτικές που μεταχειρίζονται οι Γκαγκαβούζηδες του Έβρου, διαμέσου του εθιμικού χορού του Κ'να και κατά τη διάρκεια της επαφής τους με τους ελληνόφωνους της περιοχής, προκειμένου να κατασκευάσουν και να ανασκευάσουν την εθνοτική τους ταυτότητα. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω της εθνογραφικής μεθόδου, όπως αυτή εφαρμόζεται στη μελέτη του χορού (Buckland, 1999), ενώ για την επεξεργασία τους χρησιμοποιήθηκε η συγκριτική μέθοδος (Ουγκουρτσόφ, 1983). Η καταγραφή των διαφορετικών εκφάνσεων του χορού του Κ'να πραγματοποιήθηκε βάσει του συστήματος σημειογραφίας του Laban (Κουτσούμπα, 2005), ενώ η ανάλυση της δομής και μορφής του, καθώς και της κωδικοποίησής του, βάσει της μορφολογικής μεθόδου (Τυροβολά, 2001). Τέλος, για την ερμηνεία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η θεωρία της πολιτισμικής και κοινωνικής κατασκευής (Hobsbawm, & Ranger, 1983), υπό τους αναλυτικούς όρους του επιπολιτισμού, σύμφωνα με το πολυπολιτισμικό μοντέλο που προτείνει ο Berry (1997). Από την ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι οι Γκαγκαβούζηδες του Έβρου, διαμέσου του χορού του Κ'να, αυτοπροσδιορίζονται, γνωστοποιώντας τόσο τι είναι ή τι θέλουν να είναι, όσο και αποποιούμενοι αυτό που είναι ή που δεν θέλουν να είναι, συγκροτώντας με αυτό τον τρόπο την συλλογική τους ταυτότητα, επιλέγοντας κάθε φορά και ανάλογα με τις συνθήκες σε ποια ομάδα επιθυμούν να ενταχθούν (Φιλιππίδου, 2011).

Λέξεις κλειδιά: Επιπολιτισμός, τρισυπόστατη διάσταση του χορού, μοντέλο του Berry, Θράκη

ACCULTURATIVE CONSTRUCTION STRATEGIES OF ETHNIC IDENTITY IN THE GAGAOUZ OF EVROS. THE EXAMPLE OF K'NA DANCE

FILIPPIDOU, E. & KOUTSOUBA, M.

NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Abstract

Gagaouz is an Orthodox Turkish-speaking ethnic group, which located in northern part of Evros, where they moved from the area of Turkish Thrace (Φιλιππίδου, 2011). Like all refugees, Gagaouz people were also treated hostile by locals in the region and forced to rapidly acculturation, in order to gain social growth. Thus, they banished their Turkish-speaking language and the Turkish-speaking songs and their dances and adopted the pan-thracian music-dance repertoire that prevailed in the region. However, in recent years, they are trying, through dance, to promote their ethnic identity. The aim of this paper is to study the acculturation practices, which used by the Gagaouz, through the *K'na* dance event, and during their contact with the Greek-speaking people of the region, in order to construct and reconstruct their ethnic identity. Data was gathered through ethnographic method as this is applied to the study of dance (Buckland, 1999), while its elaboration with the comparative method (Ουγκουρτσόφ, 1983). The dance of *K'na* was recorded and analyzed using the Laban notation system (Κουτσούμπα, 2005) and the morphological method (Τυροβολά, 2001). Finally, the interpretation of the data was based on the theoretical view of cultural and social construction (Hobsbawn, & Ranger, 1983), according to Berry's acculturation model (Berry, 1997). From the data analysis was found that the Gagaouz, through the *K'na* dance, self-identify, pointing at «others» what they are or what they want to be, as well as discarding what they are or do not want to be. Thus constituting their collective ethnic identity, choosing each time and depending on the historical, economic and political circumstances in which group they wish to join (Φιλιππίδου, 2011).

12

Keywords: Acculturation, three-dimension of dance, Berry's model, Thrace

Εισαγωγή

Οι Γκαγκαβούζηδες συνιστούν μία τουρκόφωνη εθνοτική ομάδα, ορθόδοξου χριστιανικού δόγματος, η οποία εντοπίζεται στην περιοχή του βορείου Έβρου και ειδικότερα σε κοινότητες της περιοχής του Τριγώνου, του Διδυμοτείχου και κυρίως της Ορεστιάδας. Μία από τις κοινότητες της τελευταίας είναι και η Οινόη. Οι Γκαγκαβούζηδες της Οινόης μετά από μια μακρά περίοδο ραγδαίου επιπολιτισμού (Berry, 1997), επιχειρούν σήμερα να προβάλλουν επί σκηνής στους «άλλους» τα τουρκόφωνα τραγούδια και τους χορούς. Παρόλα αυτά, στις «δικές» τους κοινωνικο-χορευτικές συναθροίσεις υπερισχύει η ταυτότητα των «άλλων», καθώς το χορευτικό τους ρεπερτόριο εμφανίζεται ομογενοποιημένο, συνοδευμένο από ελληνόφωνα τραγούδια.

Σκοπός της εργασίας είναι να μελετήσει τις επιπολιτιστικές τακτικές που μεταχειρίζονται οι Γκαγκαβούζηδες της Οινόης Έβρου κατά τη διάρκεια της επαφής τους με τους ελληνόφωνους της περιοχής, προκειμένου να κατασκευάσουν την εθνοτική τους ταυτότητα. Ειδικότερα, με σημείο αναφοράς την ανάλυση ενός από τους βασικότερους εθμικούς χορούς της περιοχής, τον γαμήλιο χορό του Κ'να, η εργασία αυτή αποσκοπεί στη διερεύνηση των στάσεων με τις οποίες τα άτομα της εθνοτικής αυτής ομάδας, αυτοπροσδιορίζονται, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες, εντασσόμενα κάθε φορά σε διαφορετικές εθνοτικές ομάδες.

Μέθοδος

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω της εθνογραφικής μεθόδου, όπως αυτή εφαρμόζεται στη μελέτη του χορού (Buckland, 1999), ενώ για την επεξεργασία τους χρησιμοποιήθηκε η συγκριτική μέθοδος (Ουγκουρτόφ, 1983). Η καταγραφή των διαφορετικών εκφάνσεων του χορού του «Κ'να» πραγματοποιήθηκε βάσει του συστήματος σημειογραφίας του Laban (Κουτσούμπα, 2005), ενώ η ανάλυση της δομής, της μορφής του και της κωδικοποίησής τους, με τη μορφολογική μέθοδο (Τυροβολά, 2001). Τέλος, για την ερμηνεία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η θεωρία της πολιτισμικής και κοινωνικής κατασκευής (Hobsbawn, & Ranger, 1983), σύμφωνα με το μοντέλο επιπολιτισμού που προτείνει ο Berry (1997).

Ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων

Το ερευνητικό πεδίο αυτής της εργασίας είναι η περιοχή του Έβρου, στην οποία συνυπάρχουν άτομα από διάφορες εθνοτικές ομάδες. Ωστόσο, παρά την αίσθηση της κοινής ταυτότητας, υπήρχαν διακρίσεις μεταξύ τους, εξαιτίας των διαφορετικών διαλέκτων και πολιτισμικών πρακτικών τους, με αποτέλεσμα να τους αποδίδεται μια στιγματισμένη και υποδεέστερη ταυτότητα. Μια από τις ομάδες που αντιμετώπιστηκαν αρνητικά ήταν και οι Γκαγκαβούζηδες, οι οποίοι αναγκάστηκαν να παραγκωνίσουν την τουρκόφωνη γλώσσα τους και κατ' επέκταση τα τουρκόφωνα τραγούδια και τους χορούς που αυτά συνόδευαν.

Έτσι, ο χορός στην Οινόη πέρασε από διάφορα στάδια ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες και περιστάσεις, έως ότου καταλήξει στη σημερινή του μορφή. Αναλυτικότερα, και όσον αφορά το παράδειγμα του χορού του Κ'να που έχει επιλεγεί στην συγκεκριμένη εργασία, τις δεκαετίες 1920-1960, ο χορός του Κ'να της Οινόης ακολουθούσε το τοπικό ιδίωμα της κοινότητας και συνοδεύονταν από τουρκόφωνα τραγούδια, ενώ τα μουσικά όργανα που τον συνόδευαν ήταν η θρακιώτικη λύρα, η

γκάιντα, το καβάλι και το νταούλι. Όμως, η γλωσσική ετερότητα των Γκαγκαβούζηδων αμφισβητούσε την «ελληνικότητά» τους, με αποτέλεσμα να θεωρούνται ταυτόσημοι με την Τουρκία.

Η ενοχοποίηση αυτή της τουρκοφωνίας αντικατοπτριζόταν και στις διάφορες μουσικο-χορευτικές περιστάσεις της κοινότητας, με αποτέλεσμα να παραμεριστεί, συντελώντας με αυτό τον τρόπο στον διαχωρισμό του τουρκόφωνου τραγουδιού από τους γκαγκαβούζικους χορούς. Ως ακολούθως, ο χορός του *Κ'να* συνοδευόταν μόνο από οργανική μουσική με τα ίδια μουσικά όργανα. Ωστόσο, ο χορός έχει τρισυπόστατη δομή, αποτελείται από λόγο, μουσική και σωματική κίνηση και εάν εκλείψει η μία υπόσταση από τις τρεις δεν έχει ολοκλήρωση (Φιλιππίδου, 2011). Στη βάση αυτού, η κατάσταση αυτή διήρκεσε για μικρό χρονικό διάστημα και αμέσως μετά, από τα μέσα της δεκαετίας του '60, τα τουρκόφωνα τραγούδια αντικαταστάθηκαν από ελληνόφωνα ως ένδειξη κοινωνικής ενσωμάτωσης. Συνεπώς μετά από την αναπόφευκτη διάσπαση των τριών διαστάσεων του χορού σε μουσική και κίνηση, υπήρξε μια ανασύνθεση. Έτσι, ο χορός του *Κ'να* απέκτησε και πάλι τρισυπόστατη δομή.

Με το πέρασμα του καιρού διαμορφώθηκε στην περιοχή ένα τυποποιημένο χορευτικό ρεπερτόριο (Φιλιππίδου, 2011), το οποίο χαρακτήριζε τους κατοίκους της περιοχής ως Θρακιώτες και τους ξεχώριζε από τους μη Θρακιώτες, τους «ξένους». Την εποχή αυτή, ο χορός του *Κ'να* υιοθέτησε τη χορευτική φόρμα του ομογενοποιημένου θρακιώτικου ρεπερτορίου και μουσικά συνοδευόταν από τις λεγόμενες κομπανίες, αποτελούμενες από κλαρίνο, ούτι και βιολί.

Παρά το γεγονός αυτό, από το 2000 και μετέπειτα, ο χορός του *Κ'να* στην Οινόη επέστρεψε στην προηγούμενη του μορφή. Μέσω του συλλόγου της κοινότητας, άρχισαν να προβάλλονται επί σκηνής οι γκαγκαβούζικοι χοροί και τα τουρκόφωνα τραγούδια, με τη συνοδεία των μουσικών οργάνων του πρώτου σταδίου. Ωστόσο, οι κάτοικοι της Οινόης συνεχίζουν να χορεύουν στα μεταξύ τους χορευτικά γεγονότα τους χορούς του ομογενοποιημένου θρακιώτικου ρεπερτορίου. Ως εξής, μετά τη διάσπαση της τριαδικής του υπόστασης και της μετέπειτα ανασύνθεσής του, ο χορός του *Κ'να* επέστρεψε και πάλι στην αρχική του μορφή με την επάνοδο του τουρκόφωνου τραγουδιού, το οποίο αυτή τη φορά δεν αντικατέστησε το ελληνόφωνο αλλά πορεύτηκε παράλληλα μαζί του.

Εντούτοις, από το 2011, ο σύλλογος της κοινότητας Οινόης ύστερα από αντιδράσεις για την προβολή των γκαγκαβούζικων χορών και ιδιαίτερα των τουρκόφωνων τραγουδιών πραγματοποίησε μία συγχώνευση των δύο ρεπερτορίων, του τουρκόφωνου και του ελληνόφωνου, δημιουργώντας ένα νέο «χορευτικό μόρφωμα» (Φιλιππίδου, 2011). Έτσι σήμερα ο χορός του *Κ'να* χορεύεται σύμφωνα με το τοπικό χορευτικό ιδίωμα των Γκαγκαβούζηδων, αλλά συνοδεύεται από ελληνόφωνα τραγούδια.

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Στη βάση όσων έχουν ειπωθεί διαπιστώνεται ότι οι Γκαγκαβούζηδες της Οινόης σήμερα χρησιμοποιούν το χορό επιλεκτικά προκειμένου προσδιορίσουν την ταυτότητά τους. Έτσι, από τη μία χορεύουν τη χορευτική φράση του χορού του *Κ'να* του ομογενοποιημένου πανθρακικού ρεπερτορίου, επιλέγοντας έτσι την επιπολιτιστική τακτική της αφομοίωσης. Με την στρατηγική αυτή προβάλλουν την ελληνικότητά τους, καθιστώντας τους «εαυτούς» τους όμοιους με τους «άλλους» και αυτοπροσδιορίζονται και ετεροπροσδιορίζονται ως ελληνόφωνοι Θρακιώτες. Από την άλλη επιλέγουν την επιπολιτιστική τακτική της διάκρισης, παρουσιάζοντας τα τουρκόφωνα τραγούδια και τους χορούς τους. Έτσι, αυτοπροσδιορίζονται και ετεροπροσδιορίζονται ως τουρκόφωνοι Γκαγκαβούζηδες, γεγονός που τους κατατάσσει στην «αντίπερα όχθη», διαχωρίζοντάς τα εθνικά και όχι μόνο εθνοτικά (Φιλιππίδου, 2011). Επιχειρώντας να συνταιριάξουν τις δύο αυτές αντικρουόμενες

συλλογικές τους ταυτότητες, οι Γκαγκαβούζηδες της Οινόης γίνονται περισσότερο ανεκτικοί και τις εναρμονίζουν, αφαιρώντας από το χορό του Κ'να τον τουρκόφωνο λόγο, προκειμένου να προβάλλουν μεν την ιδιαίτερή τους ταυτότητα, αλλά και να σταματήσουν να αντιμετωπίζονται ως «ξένοι». Αποτέλεσμα αυτού υπήρξε η «κατασκευή» μίας νέας ταυτότητας, αυτής του ελληνόφωνου Θρακιώτη Γκαγκαβούζη, η οποία σαφέστατα συσχετίζει το άτομο που τη φέρει με την ελληνικότητα.

Συνεπώς, η συγκρότηση της εθνοτικής ταυτότητας των Γκαγκαβούζηδων της Οινόης αποτελεί μια ρευστή διαδικασία, στην αναδιαμόρφωση της οποίας σημαντικό παράγοντα αποτελεί ο βαθμός επιπολιτισμού της. Η αλληλεπίδραση της ομάδας αυτής με άλλες εθνοτικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στον ίδιο χώρο έχει ως απόρροια την παραποίηση ορισμένων πολιτισμικών χαρακτηριστικών της. Ένα από αυτά είναι και το τρίπτυχο μουσική-χορός-τραγούδι, η αδιαίρετη ενότητα του παραδοσιακού χορού, το οποίο ενσωματωμένο σε κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο συντελεί στην διαμόρφωση της ταυτότητας.

Βιβλιογραφία

- Berry, J.W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5-68.
- Buckland, T.J. (eds.). (1999). *Dance in the field, theory, methods and issues in dance ethnography*. Great Britain: Macmillan Press Ltd.
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (1983). *The invention of tradition*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- Κουτσούμπα, Ι.Μ. (2005). Σημειογραφία της Χορευτικής κίνησης. Το πέρασμα από την προϊστορία στη ιστορία του χορού. Αθήνα: Προπομπός.
- Ογκουρτσώφ, Π.Α. (1983). Συγκριτική-ιστορική μέθοδος. Στο Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, (σελ. 298-299). Αθήνα: Ακάδημος.
- Τυροβολά, Κ.Β. (2001). *Ο Ελληνικός Χορός: Μια Διαφορετική Προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Φιλίππιδου, Ε. (2011). Χορός και ταυτοτική αναζήτηση. Τακτικές επιπολιτισμού και επαναφυλετισμού των Γκαγκαβούζηδων στην Οινόη Έβρου. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή. Αθήνα: Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΠΙΝΙΑΚΟΣ, Μ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Μια από τις βασικότερες λειτουργίες των πανηγυριών είναι η αίσθηση της τοπικότητας, το «κλείσιμο» του χωριού μέσα σε έναν μαγικό και συμβολικό κύκλο όπου η κάθε κοινότητα διαχειρίζεται το παρελθόν και το παρόν της, προσπαθώντας να αναδιατάξει την πολιτιστική της ταυτότητα μέσα από ένα διπολικό σχήμα «εμείς» και οι «άλλοι». Η συμμετοχή στα πανηγύρια επιτρέπει την επικοινωνία και τη σύσφιξη των δεσμών μεταξύ των μελών της κοινότητας, σφυρηλατώντας την «ταυτότητά» τους σε όρους «καθαρότητας» και «αυθεντικότητας». Η έννοια όμως αυτή της αυθεντικότητας δημιουργεί προβλήματα, τα οποία οξύνονται σε μεικτές κοινωνίες, όπου συνυπάρχουν πολλές πολιτισμικές ομάδες, και συχνά παίρνει τη μορφή αποκλεισμού των υπολοίπων «ξένων» από τα πανηγύρια τους. Η παρούσα μελέτη διερευνά ακριβώς αυτή την προβληματική στη λειτουργία των πανηγυριών, και πιο συγκεκριμένα εξετάζει εάν και κατά πόσο μέλη μιας πολιτισμικής κοινότητας αναπτύσσουν σχέσεις συμμετοχής και αλληλεπίδρασης με τα πανηγύρια διαφορετικών πολιτισμικών κοινοτήτων. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων 39 σωματείων του Νομού Καστοριάς, που αποτελούν πλέον τους οργανωτές των πανηγυριών στις κοινότητές τους. Η δειγματοληψία έγινε αρχικά με στρωματοποίηση, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή και των δέκα διακριτών πολιτιστικών κοινοτήτων που ορίστηκαν, και στη συνέχεια με τυχαίο τρόπο ανάμεσα στα μέλη των ΔΣ των σωματείων τους. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο κοινωνικής δικτύωσης, όπου αποτυπωνόταν τόσο η ύπαρξη όσο και η ένταση/συχνότητα των επισκέψεών τους στα πανηγύρια των υπολοίπων κοινοτήτων. Τα αποτελέσματα υποβλήθηκαν σε ανάλυση κοινωνικών δικτύων (SocialNetworkAnalysis), μέσω της χρήσης του ειδικού λογισμικού UCINET6, και φανέρωσαν καταρχάς την ύπαρξη πολλαπλών και συχνών επαφών μεταξύ όλων των πολιτιστικών ομάδων. Ταυτόχρονα όμως, αποκάλυψε την ύπαρξη «κλικών», δηλαδή πολύ ισχυρών δεσμών, μεταξύ μελών των ιδίων πολιτιστικών κοινοτήτων, καθώς και «περιφερειακοποιημένων» συγκεκριμένων πανηγυριών, που διατηρούν τον ρόλο της σημαίας των «δικών» τους κοινοτήτων.

Λέξεις-κλειδιά: Πανηγύρια, ταυτότητα, ανάλυση κοινωνικής δικτύωσης, Καστοριά

FOLK FESTIVALS AND CULTURAL EVENTS AS A MEANS OF INTERACTION AND COMMUNICATION BETWEEN DIFFERENT COMMUNITIES IN THE PROVINCE OF KASTORIA

BINIAKOS, M.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

One of the most important functions of festivals is the sense of locality, the seclusion of the village within a magic, symbolic circle, where each community deals with its past and present, trying to re-evaluate its cultural identity through the bipolar «us» and «the others». The participation in festivals encourages the communication and strengthens the bonds among the community members, shaping their «identity» in terms of «purity» and «authenticity». Nevertheless, the term «authenticity» creates problems, which become more acute in mixed societies with the co-existence of many cultural groups, often resulting in the form of excluding «aliens» from their festivals. The present survey examines this function of festivals. More specifically, it examines whether and to what extent members of a cultural community develop relations of participation and interaction with festivals of different cultural communities. The survey sample was the members of the Board of Directors of 39 cultural clubs of the Province of Kastoria, which nowadays organize the festivals of their community. The sampling was firstly conducted through stratification so as to ensure the participation of all ten distinctive cultural communities and then in a random order among the members of the Board of Directors of the unions. A social network questionnaire was used, which depicted both the existence and the intensity/frequency of their visit to the festivals of the rest of the communities. The results were subjected to SocialNetworkAnalysis (SNA) through the specialized software UCINET6, first revealing the existence of the multiple and frequent contacts among all cultural groups. At the same time, the existence of «cliques» also became obvious; that is, very strong bonds among members of the same cultural communities as well as specific «regionalized» festivals, acting as the flag of their «own» communities.

17

Keywords: *Festivals, identity, social network analysis, Kastoria*

Εισαγωγή

Ο όρος «ταυτότητα» ενέχει μια διπλή ερμηνεία, καθώς τη στιγμή που αναφέρεται στις ομοιότητες παράλληλα προσδιορίζει και τις διαφορές ανάμεσα σε άτομα και ομάδες. Εκτός από την ατομική ταυτότητα, υπάρχει η συλλογική και η πολιτιστική ταυτότητα. Η πολιτιστική ταυτότητα αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή της συλλογικής και στηρίζεται στην ύπαρξη μιας μακροχρόνιας και κοινής παράδοσης στην βάση είτε αντικειμενικών κριτηρίων, όπως γλώσσα και θρησκεία (Δαμανάκης, 2007), είτε υποκειμενικών επιλογών, όπως το συναίσθημα ένταξης (Cuche, 2001). Σε κάθε περίπτωση, το σημαντικότερο σημείο είναι ότι η πολιτιστική ταυτότητα αποκτάται κατά τη διάρκεια μιας ιδιότυπης διαδικασίας πολιτισμοποίησης, όπου η συμμετοχή στο πανηγύρι της πολιτιστικής κοινότητας να αποτελεί σημαντικό κόμβο. Το πανηγύρι αποτελεί μια πολύπλευρη κοινωνική εκδήλωση που υπάρχει στον ελλαδικό χώρο διαχρονικά προσαρμοσμένο βέβαια στις εκάστοτε χωρό-χρονικές συνθήκες (Μουτζάλη, 2010; Βαρβούνης και άλλοι, 2016). Παρά τις σημαντικές νεότερες που εμφανίζονται από το 1950 και μετά (Βαρβούνης, 2015; Καβαγιάνης, 2007), τα πανηγύρια εξακολουθούν να διατηρούν έντονη την αίσθηση της τοπικότητας, το «κλείσιμο» δηλαδή του χωριού μέσα σε έναν μαγικό και συμβολικό κύκλο (Αυδίκος & Παπακώστας, 2014), μέσα από ένα διπολικό σχήμα «εμείς» και οι «άλλοι» (Παπακώστας, 2001), σφυρηλατώντας την «ταυτότητά» τους σε όρους «καθαρότητας» και «αυθεντικότητας» (Μάνος, 2016). Η έννοια όμως αυτή της αυθεντικότητας δημιουργεί προβλήματα, τα οποία οξύνονται σε μεικτές κοινωνίες όπου συνυπάρχουν πολλές πολιτισμικές ομάδες (Παπακώστας, 2001) και συχνά παίρνει την μορφή αποκλεισμού των υπολοίπων «ξένων» από τα πανηγύρια τους (Αλβανός, 2019). Και ενώ υπάρχουν μελέτες που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά ή την εξέλιξη συγκεκριμένων πανηγυριών, φαίνεται να υπάρχει ένα κενό στη μελέτη των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πανηγυριών ή, καλύτερα, των αλληλεπιδράσεων των μελών των πολιτιστικών κοινοτήτων που οργανώνουν και συμμετέχουν στα πανηγύρια. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει την λειτουργία των πανηγυριών ως μέσο αλληλεπίδρασης σε τοπικές κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων.

Μέθοδος

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων 39 πολιτιστικών συλλόγων του Νομού Καστοριάς, που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένη πολιτισμική κοινότητα ο καθένας και είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση που πανηγυριού τους. Η δειγματοληψία έγινε αρχικά με στρωματοποίηση, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή και των δέκα διακριτών πολιτιστικών κοινοτήτων που ορίστηκαν, και στη συνέχεια με τυχαίο τρόπο ανάμεσα στα μέλη των ΔΣ των σωματείων τους.

Συλλογή Δεδομένων

Η διεξαγωγή της έρευνας έλαβε χώρα μεταξύ Νοέμβριο του 2019 και Φεβρουάριο του 2020 στην Καστοριά. Για τη διερεύνηση των αλληλοεπιδράσεων μεταξύ των διαφόρων πολιτισμικών ομάδων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο κοινωνικής δικτύωσης του Biniakos (2011), όπως τροποποιήθηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας

Στατιστική Ανάλυση

Τα αριθμητικά δεδομένα που προέκυψαν αναλύθηκαν μέσω του ειδικού λογισμικού UCINET6 (Hanneman & Riddle, 2005). Πραγματοποιήθηκε Ανάλυση Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Network Analysis) βασισμένη στους πίνακες matrix που δημιουργήθηκαν και πιο συγκεκριμένα στις "Knoke & Kcores Network Exchange" μετρήσεις και διαγραμματικές απεικονίσεις. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις συνδεσιμότητας (Density & Reachability) και δημιουργίας υπο-ομάδων (cliques and sub-groups).

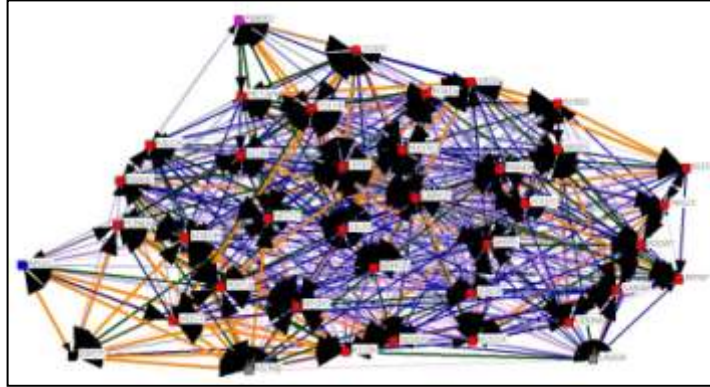
Αποτελέσματα

Παρατηρώντας την πυκνότητα των γραμμών στο Διάγραμμα 1, όπου κάθε μια αντιπροσωπεύει ένα σύνδεσμο μεταξύ δυο συλλόγων, είναι εύκολο να αναγνωριστεί μια διχοτομημένη σχέση του κέντρου και

της περιφέρειας. Οι σύλλογοι που βρίσκονται στις άκρες του διαγράμματος φαίνεται να μην έχουν τόσες πολλές επαφές με τους υπόλοιπους και να είναι λιγότερο ενταγμένοι στο δίκτυο, αν και η ύπαρξη πολύ συχνών επαφών με μερικούς μόνο από αυτούς (πορτοκαλί γραμμές) ενδεχομένως να τους επιτρέπει να ξεπερνούν τη μειονεκτική τους θέση.

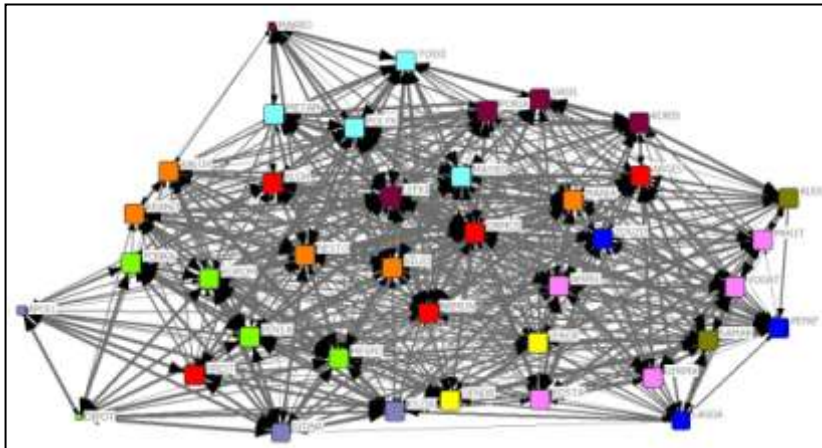
Διάγραμμα 1: Το διαβαθμισμένο δίκτυο αλληλοεπιδράσεων στα πανηγύρια *

* Το χρώμα κάθε γραμμής φανερώνει τη συχνότητα της επίσκεψης στα πανηγύρια [πορτοκαλί= πάντοτε (5), πράσινο= συχνά (4), μπλε= μερικές φορές (3), μοβ= ελάχιστες φορές (2), μαύρο= σπανίως (1)]

Στο διάγραμμα 2 φαίνεται ότι στον πυρήνα του δικτύου βρίσκονται τέσσερις σύλλογοι, LEFKI, MAYRO, ORMOS και ΧΙΛΙΟ από διαφορετική πολιτισμική ομάδα ο καθένας. Επίσης, φαίνεται ότι δημιουργούνται υποομάδες με συλλόγους της ίδιας πολιτισμικής κοινότητας, οι οποίες όμως χαρακτηρίζονται από σχετικά μεγάλη απόσταση από τον πυρήνα του δικτύου: PONKA, KOROM, PENTA και MESPO (πόντιοι), IEROP και DENDR (αρβανιτόβλαχοι), METAM, POLYK, και ΤΟΙΧΙ (ντόπιοι παραλίμνιοι), PORIA, VASIL και KORIS (ντόπιοι με ιδίωμα), ΜΗΛΙΤ, VOGAT και GERMA (ντόπιοι Βοίου – Ηπείρου), PEFKF και LAGGA (κατσαούνηδες) και ΧΙΟΝΑ με ΚΥΖΙΚ (Μικρασιάτες).

Διάγραμμα 2: Θέση και πολιτισμική ταυτότητα των υποομάδων *

* Τα διαφορετικά χρώματα υποδηλώνουν διαφορετικές πολιτισμικές κοινότητες

Επειδή χρησιμοποιήσαμε κατευθυνόμενα δεδομένα, που σημαίνει ότι όλοι οι σύλλογοι θα μπορούσαν να είναι είτε επισκέπτες είτε αποδέκτες ή και τα δύο μαζί, εξετάζονται δύο τύποι βαθμών για κάθε φορέα ξεχωριστά: ο εξωτερικός βαθμός (επισκέπτης) και ο εσωτερικός βαθμός (αποδέκτης) αλληλεπίδρασης με άλλους συλλόγους.

Από τα δεδομένα της έρευνας και τις τιμές των εξωτερικών βαθμών, είναι αναγνωρίσιμες τρεις διαφορετικές ομάδες συλλόγων. Στην πρώτη, οι AMPEL, ARMON, ΚΥΖΙΚ, LEFKI, MAYRO, NESTO, ORMOS, VASIL, ΧΙΛΙΟ και ΧΙΟΝΑ (Mean \geq 2 & Sum $>$ 75) αναπτύσσουν ισχυρές συνδέσεις και επικοινωνία με πανηγύρια και εκδηλώσεις πολλών άλλων συλλόγων. Αντίθετα, σε μια άλλη ομάδα συλλόγων, οι APOLL,

DENDR, LAGGA, PEFKF και ZOUZO ($Mean < 1 \& Sum < 35$) αναπτύσσουν ελάχιστες και αδύναμες συνδέσεις με άλλους συλλόγους. Μεταξύ των δύο αυτών ομάδων βρίσκεται η τρίτη και περιλαμβάνει τους περισσότερους συλλόγους ($1 < Mean < 2 \& 36 < Sum < 74$).

Τα αποτελέσματα του εσωτερικού βαθμού ανάλυσης διαφοροποιούν σημαντικά τις ομάδες που δημιουργούνται. Στην πρώτη ομάδα με τις υψηλές τιμές ($Mean \geq 2 \& Sum > 75$) βρίσκουμε ορισμένους ίδιους συλλόγους όπως και στον εξωτερικό βαθμό (LEFKI, MAYRO, NESTO, ORMOS, XILIO) αλλά έχουμε και μερικούς που εμφανίζονται μόνο εδώ: ARGES, KOROM, MANIA, MESPO, PENTA και POLYK. Μεγάλη είναι η διαφοροποίηση στην δεύτερη ομάδα με τις χαμηλότερες τιμές ($Mean < 1 \& Sum < 35$), όπου πλέον βρίσκεται μόνο ο σύλλογος MAKRO. Τέλος, και παρόμοια με τα αποτελέσματα του εξωτερικού βαθμού, η πλειονότητα των συλλόγων βρίσκεται στην ενδιάμεση κατηγορία ($1 < Mean < 2 \& 36 < Sum < 74$) του εσωτερικού βαθμού αλληλεπίδρασης στα πανηγύρια τους.

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Η μακροσκοπική εικόνα της Ανάλυσης Κοινωνικής Δικτύωσης για την αλληλεπίδραση των πολιτισμικών κοινοτήτων μέσα από τα πανηγύρια δείχνει ένα έντονο δίκτυο επισκέψεων μεταξύ τους. Οι πέντε σύλλογοι που φαίνεται να υστερούν σημαντικά σε συνδέσεις προέρχονται από τέσσερις διαφορετικές πολιτισμικές κοινότητες, ενώ στον πυρήνα του δικτύου βλέπουμε 4 συλλόγους από 4 διαφορετικές πολιτισμικές κοινότητες. Τα γεγονότα αυτά μας απομακρύνουν από τη σύνδεση μιας πολιτισμικής ομάδας με συγκεκριμένη συμπεριφορά και θέση. Όσον αφορά τα ευρήματα της μικροσκοπικής ανάλυσης, φαίνεται να υπάρχει διαφορετική συμπεριφορά σε αρκετούς συλλόγους όταν αλλάζει ο ρόλος τους από επισκέπτης σε υποδοχέα μελών από διαφορετικές κοινότητες στο πανηγύρι τους. Με εξαίρεση τους 5 συλλόγους που είναι στον πυρήνα του δικτύου και εμφανίζουν πολλή υψηλή συνδεσιμότητα τόσο στους εξωτερικούς όσο και στους εσωτερικούς βαθμούς αλληλεπιδράσεων, η πλειονότητα των υπολοίπων κυμαίνεται στη μεσαία κατηγορία με μικρότερες ή μεγαλύτερες αυξομειώσεις. Διαφαίνεται λοιπόν ότι το θέμα της πολιτισμικής ταυτότητας μέσα από τα πανηγύρια έχει αποκτήσει περισσότερο διευρυμένο χαρακτήρα από ότι στο παρελθόν. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι τα πανηγύρια απεμπολούν τη λειτουργία τους ως φάρων και πυξίδας ταυτόχρονα της «δικής» τους ταυτότητας, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τη δημιουργία υποομάδων με όμορους συλλόγους της ίδιας πολιτισμικής ταυτότητας.

Βιβλιογραφία

- Αλβανός, Ρ. (2019) Σλαβόφωνοι και Πρόσφυγες, κράτος και πολιτικές ταυτότητες στη Μακεδονία του Μεσοπολέμου, Επίκεντρο: Αθήνα.
- Αυδίκος, Ευ., Παπακώστας, Χρ. (2014), Η κοινότητα και η οργάνωσή της, Ελληνική Λαϊκή Παράδοση από το Παρελθόν στο Μέλλον, Εκδ. Αλέξανδρος.
- Βαρβούνης, Μ., Σέρρης, Μ., Δαμιανού, Δ., Μαχά-Μπιζούμη, Ν., Θεοδωρίδου, Γ. (2016), *Η διαχείριση της παράδοσης. Ο λαϊκός πολιτισμός ανάμεσα στον φολκλορισμό, στην πολιτιστική βιομηχανία & τις τεχνολογίες αιχμής*, Κ. & Μ. Αντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη.
- Δαμανάκης, Μ., (2007), *Ταυτότητες και Εκπαίδευση στη Διασπορά. Gutenberg. Αθήνα*. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (ΙΜΕ) e-history.gr, «Οθωμανική περίοδος, Καθημερινή Ζωή», Πηγή: <http://www.fhw.gr/chronos/11/el/gr/ceremony/time>
- Δουλαβέρας, Α., (2016), *Η νεωτερικότητα στον φιλέορτο βίο της Μεσοσηνίας: Νέο-Αγροτικές και συναφείς γιορτές*. Στο Βαρβούνης και άλλοι (επιμ.) *Η Διαχείριση της Παράδοσης*, Εκδ. Οίκος Σταμούλη: Θεσσαλονίκη.
- Καβαγιάς, Ξ.Α., (2007), *Στο πανηγύρι τ' Αη-Συμιού με νταούλι & με το ζουρνά*, Κ. Ασημακόπουλος & Σια Ο.Ε., Μεσολόγγι
- Μάνος, Ι. (2016), *Προσεγγίσεις στη Μελέτη του Πολιτισμού στην Ελλάδα: Επαναπροσδιορίζοντας τη Σχέση των Χορευτικών Πρακτικών με τον Τόπο και τους Ανθρώπους του*, Ηλεκτρονικό Περιοδικό «Επιστήμη του Χορού», Τόμος 9, 2016
- Μανωλάτος, Δ. (2016), *Ζητήματα μουσικής ταυτότητας στο πανηγύρι του Αη-Συμιού στο Μεσολόγγι*, Πτυχιακή Εργασία Σχολής Μουσικής Τεχνολογίας, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου.
- Μούτζαλη, Α., (2010), *Εμποροπανηγυρεις, το εμπόριο της περιπλάνησης*. Αρχαιολογία & Τέχνες, τ.116, σ. 63-65.
- Παπαδάκης, Γ., (1996), *Πάμε Πανηγύρι*, Δίφωνο, τ. 8, 1996, σ. 31-33.
- Παπακώστας, Χρ. (2001), *Ο χορός από την κοινότητα στη σκηνή: Αντιφάσεις και πρακτικές*, Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Λαϊκού Πολιτισμού, Σέρρες 2001.
- Biniakos, M., (2011), *The changing politics of local and regional development and governance in Romania*, unpublished PhD Thesis, Newcastle University: Newcastle upon Tyne.
- Cuche, D., (2001), *Η έννοια της Κουλτούρας στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός, Αθήνα, σ. 146.
- Hanneman, Robert, A. and Riddle, M. (2005), *Introduction to social network methods*. Riverside, CA: University of California, Riverside

ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΤΗΣ «ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ». ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΟΡΟ

ΤΑΜΙΩΛΑΚΗ, Α.¹, ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.¹, ΠΙΤΣΗ, Α.¹, ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Φ.¹, ΠΟΛΛΑΤΟΥ, Ε.²

¹ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ- ²ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Περίληψη

Η αναλυτική ρούμπρικα, αποτελούμενη από οκτώ κριτήρια (Αναγνώριση Χορού, Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο, Συγχρονισμός, Ακολουθία Βημάτων Χορού, Κατεύθυνση- Σχήμα και Λαβή Χορού, Θέση και Στάση του Σώματος, Ποιότητα Κίνησης, Εκφραστικότητα), με πέντε επίπεδα απόδοσης για το καθένα (Άριστο, Πολύ Καλό, Μέτρια αποδεκτό, Οριακά αποδεκτό, Μη αποδεκτό), αποσκοπεί στην αντικειμενική και συνεπή απεικόνιση του τρόπου με τον οποίο κάποιος χορεύει, ανεξάρτητα από το ποιος αξιολογεί (Πίτση, Διγγελίδης & Φιλίππου, 2013). Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξεταστεί η αξιοπιστία της ρούμπρικας αξιολόγησης της χορευτικής απόδοσης σε μαθητές ηλικίας 10-12 ετών. Για το λόγο αυτό εξετάστηκε η ικανότητα 36 μαθητών Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων Δημοτικού σχολείου, χορευτικά προχωρημένων, να αναγνωρίσουν έναν ελληνικό χορό από τη μελωδία του, να ανταποκριθούν στο ρυθμικό του πρότυπο με κρούσεις παλαμών και να αποδώσουν την κινητική του φόρμα. Οι μαθητές βιντεοσκοπήθηκαν χωριστά κατά την εκτέλεση του χορού και αξιολογήθηκαν μέσω των βιντεοσκοπημένων εκτελέσεών τους. Οι αξιολογήσεις απείχαν μεταξύ τους δύο εβδομάδες ώστε να αποκλειστεί η πιθανότητα επανάληψης από μνήμης. Οι αξιολογητές ήταν δύο έμπειροι χοροδιδάσκαλοι. Ο χορός που χρησιμοποιήθηκε ήταν ο "Συρτός 7/8" λόγω τόσο της δημοτικότητάς του όσο και των κινητικών και ρυθμικών στοιχείων του. Η απόλυτη συμφωνία μεταξύ των κριτών στην συνολική βαθμολογία του χορού στην πρώτη και δεύτερη εξέταση, ήταν στο 92% και η σχετική συμφωνία στο 100%. Αντίστοιχα, οι τιμές του δείκτη ICC single κυμάνθηκαν από 0.88 έως 0.91, του ICC average από 0.93 έως 0.95, του Spearman's r από 0.86 έως 0.89 και του Cronbach's a από 0.93 έως 0.95. Επιπρόσθετα, η απόλυτη συμφωνία μεταξύ δύο διαφορετικών βαθμολογιών του ίδιου (1ου και 2ου) κριτή, κυμάνθηκε από 89% έως 94%. Αντίστοιχα, οι τιμές της σχετικής συμφωνίας ήταν στο 100%, του δείκτη ICC single από 0.84 έως 0.90, του ICC average από 0.91 έως 0.95, του Spearman's r από 0.81 έως 0.88 και του Cronbach's a από 0.91 έως 0.95. Τα αξιόλογα αυτά ευρήματα είναι ενθαρρυντικά όσον αφορά την αξιοπιστία στη χρήση της συγκεκριμένης ρούμπρικας, ωστόσο, θα ήταν ενδιαφέρον να εκτιμηθεί περαιτέρω η ρούμπρικα σε δείγμα ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Τέλος, προτείνεται η εκπόνηση μελλοντικών ερευνών που θα περιλαμβάνουν μεγαλύτερο δείγμα χορών, ώστε να προκύψει μια περισσότερο ολοκληρωμένη και καθολική εικόνα.

Λέξεις κλειδιά: Ελληνικός παραδοσιακός χορός, χορευτική απόδοση, αξιοπιστία, ρούμπρικα

CONTROL OF THE RELIABILITY OF THE «DANCE PERFORMANCE EVALUATION SCALE CLASSIFIED CRITERIA (RUBRIC)» AS APPLIED TO GREEK TRADITIONAL DANCE

TAMIOΛAKI, A.¹, GOULIMARIS, D.¹, PITSI, A.¹, PHILIPPOU, PH.¹, POLLATOU, E.²

¹DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE- ²UNIVERSITY OF THESSALY

Abstract

The analytical rubric, consisting of eight criteria (Dance Recognition, Response to the Rhythmic Template, Synchronization, Dance Performance, Direction-Shape and Handhold of dance, Position and Stance of the Body, Movement Quality, Expression) and five performance levels for each (Excellent, Very Good, Moderately Acceptable, Limit Acceptable, Unacceptable), aims at objectively and consistently illustrating the way in which one is dancing, regardless of who evaluates it (Pitsi, Digellidis & Philippou, 2013). Therefore, the goal of this study was to examine the reliability of the dance performance rubric in students aged 10-12 years. Consequently, thirty-six students, in grades 5 and 6 of primary school, advanced in the dance experience, were examined in their ability to identify a traditional dance from its music, to respond to the rhythm of the dance with hand clapping and perform the kinetic form of it. Students were videotaped during the performance of the dances and evaluated through their videotaped performances. The retest evaluation was followed up after two weeks of the first one so the possibility of repeating the evaluation by memory could be excluded. The evaluators were two dance instructors with great experience. For the purpose of the present study the dance "Syrtos 7/8" was used to its motion and rhythm characteristics as much as for being the best known dance of Greece. Absolute agreement between raters on the total score of the dance was at 92% and adjacent agreement between them was at 100% not only in the first evaluation but also in the retest evaluation. Respectively, single ICC ranged from 0.88 to 0.91, average ICC from 0.93 to 0.95, Spearman's r from 0.86 to 0.89 and Cronbach's α from 0.93 to 0.95. In addition, the absolute agreement between the two grades from the same rater (1st and 2nd) ranged from 89% to 94%, adjacent agreement was 100%, single ICC from 0.84 to 0.90, average ICC from 0.91 to 0.95, Spearman's r from 0.81 to 0.88 and Cronbach's α from 0.91 to 0.95. These remarkable findings are encouraging as to the reliability of the use of this rubric, however, it would be interesting to further evaluate the rubric in a sample of older people. Finally, it is suggested that future research conducted will include a larger sample of dances in order to provide a more comprehensive full view.

Key words: *Greek Traditional dance, dance performance, reliability, rubric*

Εισαγωγή

Η βελτίωση της διδακτικής μεθόδου (Haigh, 2008) απαιτεί τη χρήση οργάνων για τη συλλογή πληροφοριών αναφορικά με το αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την αντικειμενική αξιολόγησή της (Melograno, 1997). Ένα εξ' αυτών είναι η ρούμπρικα, «rubric» στη διεθνή βιβλιογραφία, «φύλλο περιγραφικής αξιολόγησης» (Κοντογιάννης, 2003) ή «κλίμακα διαβαθμισμένων κριτηρίων» (Κουλουμπαρίτση & Ματσαγγούρας, 2004) στην ελληνική, που αποτελείται από ειδικά εκ των προτέρων καθορισμένα κριτήρια ποιότητας απόδοσης (π.χ. από το άριστο έως το μη αποδεκτό) (Allen & Tanner 2006; Andrade, 2000; Andrade & Valtcheva, 2008; Jonsson & Svingby, 2007; Mertler, 2001; Stevens & Levi, 2005, 2013). Τα τελευταία χρόνια, σε εκπαιδευτικά συστήματα που βασίζονται σε standards, χρησιμοποιούνται ευρέως οι ρούμπρικες για την αξιολόγηση και τη βαθμολόγηση των μαθητών σε οποιοδήποτε είδος χορού, κυρίως διεθνώς (ήτοι New York City Department of Education, 2005, κ.ά.). Ειδικότερα, για τον παραδοσιακό χορό στην Ελλάδα, το 2013 οι Πίτση, Διγγελίδης και Φιλίππου κατασκεύασαν μία ειδική αναλυτική κλίμακα διαβαθμισμένων κριτηρίων (rubric), αποτελούμενη από οκτώ θεμελιώδη κριτήρια γνωστικού και κινητικού περιεχομένου που βασίστηκαν στο σύστημα ανάλυσης και καταγραφής της κίνησης, Labanotation και Effort-Shape Description αντίστοιχα (Αναγνώριση Χορού, Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο, Συγχρονισμός, Ακολουθία Βημάτων Χορού, Κατεύθυνση- Σχήμα και Λαβή Χορού, Θέση και Στάση του Σώματος, Ποιότητα Κίνησης, Εκφραστικότητα), με πέντε επίπεδα απόδοσης για το καθένα (Άριστο, Πολύ Καλό, Μέτρια αποδεκτό, Οριακά αποδεκτό, Μη αποδεκτό), με στόχο την αντικειμενική και συνεπή αξιολόγηση της χορευτικής απόδοσης. Δεδομένου, ότι ελέγχθηκε η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της σε δείγμα ατόμων ηλικίας 18-20 ετών και αποδείχθηκε πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί έγκυρα και αξιόπιστα για την τεκμηρίωση του επιπέδου χορευτικών δεξιοτήτων τους, ανεξάρτητα από το ποιος πραγματοποιεί την αξιολόγηση, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν ο έλεγχος τεχνικής καταλληλότητάς της σε μαθητές ηλικίας 10-12 ετών.

Μέθοδος

23

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 36 μαθητές (n=18) και μαθήτριες (n=18), ηλικίας 10-12 ετών, χορευτικά προχωρημένοι, από τον Άγιο Νικόλαο Κρήτης.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Για τις ανάγκες της μέτρησης της χορευτικής απόδοσης, οι συμμετέχοντες αρχικά, βιντεοσκοπήθηκαν έκαστος ατομικά κατά τη διάρκεια της αναγνώρισης του χορού από το άκουσμα της μελωδίας του, της κρούσης των παλαμών στο ρυθμικό πρότυπο του χορού και της απόδοσης της κινητικής του φόρμας και στη συνέχεια αξιολογήθηκαν μέσω των βιντεοσκοπημένων εκτελέσεών τους, σύμφωνα με τα κριτήρια της ρούμπρικας των Πίτση και συν. (2013) από δύο κριτές-αξιολογητές, ειδικούς του χορού. Μετά το πέρας δύο εβδομάδων, ζητήθηκε από τους ίδιους κριτές να αξιολογήσουν εκ νέου τη χορευτική απόδοση του δείγματος, ώστε να αποκλειστεί η πιθανότητα επανάληψης της βαθμολόγησης από μνήμης. Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας της ρούμπρικας όλοι οι συμμετέχοντες εξετάστηκαν τον χορό "Συρτό 7/8", λόγω τόσο της δημοτικότητάς του όσο και των κινητικών και ρυθμικών στοιχείων του. Δόθηκαν συνολικά 576 {2X [(36 μαθητές X 8 κριτήρια)]} βαθμολογίες και από τους δύο κριτές, επομένως υπήρχαν 576 πιθανές περιπτώσεις συμφωνίας μεταξύ τους. Ο υψηλότερος βαθμός που θα μπορούσε να συγκεντρώσει ένας μαθητής ήταν ο αριθμός 40 (8 κριτήρια X 5, ο μέγιστος βαθμός για κάθε ένα κριτήριο).

Στατιστική ανάλυση

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν η «απόλυτη» (absolute agreement) και η «σχετική» συμφωνία (adjacent agreement) των μετρήσεων και οι δείκτες ICC, Spearman's r , Cronbach's α και Cohen's k , ο οποίος στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε όπου ήταν εφικτό, αφού για τον υπολογισμό του απαιτείται η απόδοση όλων των πιθανών βαθμολογιών απ' όλους τους κριτές. Ως επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε το $p < 0.05$.

Αποτελέσματα

Εξετάζοντας τη συμφωνία των κριτών (interrater agreement) στη συνολική βαθμολογία που έλαβε κάθε μαθητής, διαπιστώνεται ότι η απόλυτη συμφωνία μεταξύ των κριτών στην συνολική βαθμολογία του χορού, τόσο στην περίπτωση της πρώτης αξιολόγησης, όσο και στην περίπτωση της επαναξιολόγησης, ήταν στο 92% και η σχετική συμφωνία στο 100%. Αντίστοιχα, οι τιμές του δείκτη ICC single κυμάνθηκαν από 0.88 έως 0.91, του ICC average από 0.93 έως 0.95, του Spearman’s r από 0.86 έως 0.89 και του Cronbach’s a από 0.93 έως 0.95, αντανακλώντας υψηλή συμφωνία. Τα παραπάνω αποτελέσματα καθιστούν τη ρούμπρικα αξιόπιστη ως προς τη χρήση της. Ανάλογα εμφανίζονται και τα αποτελέσματα αναφορικά με τη συμφωνία στη συνολική βαθμολογία δύο διαφορετικών αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν από τον ίδιο κριτή (intrarater agreement), σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ενισχύοντας περαιτέρω την αξιοπιστία στη χρήση της συγκεκριμένης ρούμπρικας. Η απόλυτη συμφωνία μεταξύ δύο διαφορετικών βαθμολογιών του ίδιου κριτή, κυμάνθηκε από 89% έως 94%. Αντίστοιχα, οι τιμές της σχετικής συμφωνίας ήταν στο 100%, του δείκτη ICC single από 0.84 έως 0.90, του ICC average από 0.91 έως 0.95, του Spearman’s r από 0.81 έως 0.88 και του Cronbach’s a από 0.91 έως 0.95, όπως παρουσιάζονται αναλυτικά στους Πίνακες 1 και 2.

Πίνακας 1. Απόλυτη, σχετική συμφωνία και στατιστικοί δείκτες της συμφωνίας μεταξύ των δύο κριτών (interrater agreement) στο χορό Συρτό 7/8.

Πρώτη αξιολόγηση								Επαναξιολόγηση									
Κριτήριο	Απόλυτη συμφωνία	Σχετική συμφωνία	ΧΟΡΟΣ ΣΥΡΤΟΣ 7/8					Cronbach's α	Κριτήριο	Απόλυτη συμφωνία	Σχετική συμφωνία	ΧΟΡΟΣ ΣΥΡΤΟΣ 7/8					Cronbach's α
			ICC Single	ICC Average	Spearman's r	Cohen's k	Statistical significance					ICC Single	ICC Average	Spearman's r	Cohen's k	Statistical significance	
Ανεγνώριση χορού	100%	100%	-	-	-	-	-	Ανεγνώριση χορού	100%	100%	-	-	-	-	-		
Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο	100%	100%	-	-	-	-	-	Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο	97%	100%	0.91**	0.95**	0.86**	0.84**	0.95		
Συγχρονισμός	94%	100%	0.90**	0.95**	0.81**	0.79**	0.95	Συγχρονισμός	94%	100%	0.79**	0.82**	0.76**	-	0.83		
Ακρίβεια βραχιόνων χορού	94%	100%	0.87**	0.93**	0.82**	0.80**	0.93	Ακρίβεια βραχιόνων χορού	97%	100%	0.88**	0.93**	0.82**	0.82**	0.93		
Κατεύθυνση Σώμα-Λαβή Χορού	94%	100%	-	-	-	-	-	Κατεύθυνση Σώμα-Λαβή Χορού	97%	100%	-	-	-	-	-		
Θέση και Στάση του Σώματος	82%	100%	0.84**	0.91**	0.88**	-	0.91	Θέση και Στάση του Σώματος	89%	100%	0.75**	0.86**	0.76**	0.76**	0.86		
Πιέρισμα Κίνησης	79%	100%	0.71**	0.83**	0.67**	0.69**	0.85	Πιέρισμα Κίνησης	89%	100%	0.92**	0.96**	0.89**	0.82**	0.96		
Εκφραστικότητα ηχο	86%	100%	0.84**	0.91**	0.81**	0.79**	0.91	Εκφραστικότητα ηχο	69%	100%	0.71**	0.83**	0.69**	0.44**	0.84		
Συνολική βαθμολογία	92%	100%	0.91**	0.95**	0.88**	-	0.95	Συνολική βαθμολογία	92%	100%	0.88**	0.93**	0.86**	-	0.93		

*p<0.05
**p<0.001

Πίνακας 2. Απόλυτη, σχετική συμφωνία και στατιστικοί δείκτες της συμφωνίας μεταξύ δύο βαθμολογιών του ίδιου κριτή (intrarater agreement) στο χορό Συρτό 7/8.

1 ^η κριτής								2 ^η κριτής									
Κριτήριο	Απόλυτη συμφωνία	Σχετική συμφωνία	ΧΟΡΟΣ ΣΥΡΤΟΣ 7/8					Cronbach's α	Κριτήριο	Απόλυτη συμφωνία	Σχετική συμφωνία	ΧΟΡΟΣ ΣΥΡΤΟΣ 7/8					Cronbach's α
			ICC Single	ICC Average	Spearman's r	Cohen's k	Statistical significance					ICC Single	ICC Average	Spearman's r	Cohen's k	Statistical significance	
Ανεγνώριση χορού	100%	100%	-	-	-	-	-	Ανεγνώριση χορού	100%	100%	-	-	-	-	-		
Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο	100%	100%	-	-	-	-	-	Ανταπόκριση στο Ρυθμικό Πρότυπο	97%	100%	-	-	-	0.81**	-		
Συγχρονισμός	94%	100%	0.73**	0.82**	0.69**	-	0.84	Συγχρονισμός	97%	100%	0.84**	0.92**	0.76**	0.72**	0.81		
Ακρίβεια βραχιόνων χορού	92%	100%	0.86**	0.93**	0.79**	0.69**	0.86	Ακρίβεια βραχιόνων χορού	89%	100%	0.71**	0.83**	0.66**	0.59**	0.82		
Κατεύθυνση Σώμα-Λαβή Χορού	97%	100%	0.66**	0.79**	0.69**	0.69**	0.79	Κατεύθυνση Σώμα-Λαβή Χορού	100%	100%	-	-	-	-	-		
Θέση και Στάση του Σώματος	89%	100%	0.73**	0.84**	0.75**	-	0.84	Θέση και Στάση του Σώματος	83%	100%	0.69**	0.79**	0.65**	0.61**	0.78		
Πιέρισμα Κίνησης	89%	100%	0.87**	0.93**	0.82**	0.73**	0.93	Πιέρισμα Κίνησης	79%	100%	0.71**	0.84**	0.66**	0.57**	0.83		
Εκφραστικότητα ηχο	81%	100%	0.81**	0.89**	0.82**	-	0.95	Εκφραστικότητα ηχο	72%	100%	0.74**	0.86**	0.71**	-	0.86		
Συνολική βαθμολογία	94%	100%	0.90**	0.95**	0.88**	-	0.95	Συνολική βαθμολογία	89%	100%	0.84**	0.91**	0.81**	-	0.91		

*p<0.05
**p<0.001

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Στην παρούσα έρευνα έγινε μια προσπάθεια ελέγχου της αξιοπιστίας της «Κλίμακας Διαβαθμισμένων Κριτηρίων Αξιολόγησης Χορευτικής Απόδοσης» και διαπιστώθηκε ότι πληροί τα κριτήρια για τα οποία ελέγχθηκε, επιτρέποντάς μας να την χρησιμοποιήσουμε αξιόπιστα ως εργαλείο, που συνάδει με τις σύγχρονες θεωρήσεις και τάσεις της μαθησιακής διαδικασίας, για την συνεπή, αντικειμενική και δίκαιη αξιολόγηση της χορευτικής απόδοσης όχι μόνο ενηλίκων, αλλά και παιδιών, παίρνοντας ανατροφοδότηση ώστε να σχεδιάσουμε καλύτερα τις μελλοντικές μαθησιακές εμπειρίες για τη μεγιστοποίηση της χορευτικής απόδοσης και να βελτιώσουμε τη διδασκαλία του ελληνικού παραδοσιακού χορού. Αν και τα αξιόλογα αυτά ευρήματα είναι ενθαρρυντικά όσον αφορά την αξιοπιστία στη χρήση της συγκεκριμένης ρούμπρικας και συνάδουν με παλιότερα (Πίτση και συν., 2013), θα ήταν ενδιαφέρον να εκτιμηθεί περαιτέρω η ρούμπρικα σε δείγμα ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας κάτω από το πρίσμα της έρευνας διαφορετικών στοιχείων και χαρακτηριστικών προσαρμοσμένη στις ηλικιακές δυνατότητές τους. Τέλος, προτείνεται η εκπόνηση μελλοντικών ερευνών που θα περιλαμβάνουν μεγαλύτερο δείγμα χορών, ώστε να προκύψει μια περισσότερο ολοκληρωμένη και καθολική εικόνα.

Βιβλιογραφία

- Allen, D. & Tanner, K. (2006). Rubrics: Tools For Making Learning Goals And Evaluation Criteria Explicit For Both Teachers And Learners. *Life Sciences Education*, 5, 197-203.
- Andrade, H. (2000). Using rubrics to promote thinking and learning. *Educational Leadership*, 57(5), 13-18.
- Andrade, H. & Valtcheva, A. (2008). Promoting Learning and Achievement Through Self-Assessment. *Theory Into Practice*, 48(1), 12-19.
- Haigh, A. (2008). *Η τέχνη της διδασκαλίας*. Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.
- Jonsson, A. & Svingby, G. (2007). The use of scoring rubrics: Reliability, validity and educational consequences. *Educational Research Review*, 2, 130-144.
- Κοντογιάννης, Κ. (2003). *Περιγραφική Αξιολόγηση και Βαθμολογία, Πλεονεκτήματα και Δυσκολίες* (διαθέσιμο στο e-paidia.net).
- Κουλουμπαρίτση, Α. & Μασαγγούρας, Η. (2004). Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio assessment): Η αυθεντική αξιολόγηση στη διαθεματική διδασκαλία. Στο Αγγελίδης, Π. & Μαυροειδής, Γ. (Επιμ.), *Εκπαιδευτικές Καινοτομίες Για το Σχολείο του Μέλλοντος, τόμος Α'* (σσ. 55-83). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Melograno, V. (1997). Integrating assessment into physical education teaching. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 68, 34-37.
- Mertler, C. (2001). Designing scoring rubrics for your classroom. *Journal of Practical Assessment, Research and Evaluation*, 7(25), 1-8.
- New York City Department of Education (2005). *Blueprint for teaching and learning in the arts: Dance grades pre K12*. New York: Author.
- Πίτση, Α., Διγγελίδης, Ν. & Φιλίππου, Φ. (2013). Κατασκευή κλίμακας διαβαθμισμένων κριτηρίων (rubric) για την αξιολόγηση του ελληνικού παραδοσιακού χορού. Έλεγχος εγκυρότητας και αξιοπιστίας. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & Αθλητισμό*, 11(2), 79-98.
- Stevens, D. D. & Levi, A. (2005). *Introduction to Rubrics: An Assessment Tool to Save Grading Time, Convey Effective Feedback and Promote Student Learning*. Stylus Publishing, Sterling, VA.
- Stevens, D. D. & Levi, A. (2013). *Introduction to Rubrics: An Assessment Tool to save Grading Time, Convey Effective Feedback, and Promote Student Learning* (2nd ed.). Stylus Publishing, Sterling, VA.

ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΙΞΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ

ΛΕΒΕΝΤΗΣ, Χ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη της σχέσης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών και της ανάμειξης των συμμετεχόντων σε φορείς ελληνικού παραδοσιακού χορού (ΕΠΧ). Στην έρευνα συμμετείχαν 367 ενήλικες, 18-70 ετών (ΜΟ=45.30, ΤΑ=12.42 έτη), μέλη φορέων ΕΠΧ. Για την αξιολόγηση της αντιλαμβανόμενης ποιότητας υπηρεσιών χρησιμοποιήθηκαν οι υποκλίμακες «εγκαταστάσεις» και «προσωπικό» του ερωτηματολογίου των Brady και Cronin (2001), προσαρμοσμένου για τον χορό (Γιαμούζης, Γουλιμάρης, Τσίτσαρη, & Φιλίππου, 2018). Για την έννοια της ανάμειξης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα των Kyle, Graefe, Manning και Bacon (2004), η οποία αποτελείται από τρεις διαστάσεις (αυτό-έκφραση, κεντρικότητα, ελκυστικότητα). Για την ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ανάλυση συσχέτισης μεταξύ των υποκλιμάκων της ποιότητας υπηρεσιών και της ανάμειξης. Από τα αποτελέσματα αναδείχθηκε, αρχικά, η θετική αξιολόγηση της ποιότητας των εγκαταστάσεων (ΜΟ= 4.6, ΤΑ= .48) και του προσωπικού (ΜΟ= 4.83, ΤΑ= .33). Επίσης, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές σχέσεις ($p < .001$) μεταξύ όλων των μεταβλητών. Συγκεκριμένα, η ελκυστικότητα συσχετίστηκε ισχυρά με το προσωπικό ($r = .42$) και μέτρια με τις εγκαταστάσεις ($r = .37$), η κεντρικότητα συσχετίστηκε ασθενώς με το προσωπικό ($r = .29$) και ισχυρά με τις εγκαταστάσεις ($r = .42$) και τέλος, η αυτό-έκφραση συσχετίστηκε μέτρια με το προσωπικό ($r = .39$) και ισχυρά με τις εγκαταστάσεις ($r = .43$). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, αλλά και το γεγονός πως η ανάμειξη ενεργοποιεί και κατευθύνει τη συμπεριφορά των συμμετεχόντων σε έναν φορέα, γίνεται σαφές πως οι φορείς ΕΠΧ θα πρέπει να φροντίζουν με επιμέλεια για την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν τόσο σε επίπεδο προσωπικού όσο και σε επίπεδο εγκαταστάσεων.

26

Λέξεις-κλειδιά: Δραστηριότητα αναψυχής, αφοσίωση, ποιότητα προσωπικού, ποιότητα εγκαταστάσεων

PERCEIVED SERVICE QUALITY AND INVOLVEMENT OF PARTICIPANTS IN GREEK TRADITIONAL DANCE

LEVENTIS, CH., GOULIMARIS, D.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

The aim of the present study was to investigate the association between the perceived service quality and the involvement of the participants in Greek Traditional Dance (GTD) institutions. Three hundred and sixty seven adults (297 women), aged 18-70 years ($M=45.30$, $SD=12.42$), participated in the study. The “facilities” and “staff” subscales of the Scale of Brady and Cronin (2001), adapted for dance (Giamouzis, Goulimaris, Tsitskari, & Filippou, 2018), were used for the assessment of the perceived service quality; whereas, the Scale of Kyle, Graefe, Manning, and Bacon (2004) that consists of three subscales (self-expression, centrality, attraction) was utilized for the assessment of dancers’ involvement. For data analysis, Pearson r correlation coefficient was computed between the aforementioned subscales. According to the results, the evaluation of the quality of facilities ($M= 4.6$, $SD= .48$) and staff ($M= 4.83$, $SD= .33$) was positive. Moreover, statistically significant ($p<.001$) correlations were found between the examined variables. Specifically, the attraction had a strong correlation with the staff ($r= .42$) and a moderate with the facilities ($r= .37$); the centrality presented a weak correlation with the staff ($r= .29$) and a strong with the facilities ($r= .42$), and finally, the self-expression correlated moderately with the staff ($r= .39$) and strongly with the facilities ($r= .43$). Taking into consideration both the above and that the involvement activates and leads people’s behaviour, it becomes obvious that GTD institutions should take care of the quality of both their staff and their facilities.

27

Key-words: Recreational activity, loyalty, staff quality, facilities quality

Εισαγωγή

Η ανάμειξη (involvement) ενός ατόμου με μια δραστηριότητα συνδέεται με τον βαθμό που το άτομο αντιλαμβάνεται τη δραστηριότητα ως σχετική με την επίτευξη προσωπικών στόχων και μπορεί να οδηγήσει στην πρόβλεψη της δέσμευσής του σε αυτήν (Kyle et al., 2004). Μεταξύ των παραγόντων που συνδέονται με την ανάμειξη, συμπεριλαμβάνεται η αντιλαμβανόμενη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (Αγγελοπούλου, 2012). Αναφορικά με τον αθλητισμό, η αντιλαμβανόμενη ποιότητα υπηρεσιών έχει βρεθεί πως έχει άμεση σχέση με την ικανοποίηση των πελατών (Theodorakis, Kambitsis, & Laios, 2001), παρότι κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν πως το πλέγμα το σχέσεων τους δεν είναι σταθερό στον χρόνο (Ζουρνατζή, 2016). Μάλιστα, και οι δύο παράγοντες θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικοί για τη βιωσιμότητα των αθλητικών οργανισμών (Zeithaml & Bitner, 2000). Ο ελληνικός παραδοσιακός χορός (ΕΠΧ) αποτελεί μια δραστηριότητα αναψυχής η οποία τα τελευταία χρόνια επιλέγεται από σημαντικό αριθμό ενηλίκων στη χώρα μας (Γιαμούζης, Τσίτσαρη, Γουλιμάρης, & Φιλίππου, 2018β; Σαββίδου & Γουλιμάρης, 2012). Ωστόσο, μέχρι σήμερα είναι εξαιρετικά περιορισμένες οι έρευνες που αφορούν τόσο την αντιλαμβανόμενη ποιότητα υπηρεσιών (Ρόζου, 2012) όσο και την ανάμειξη των συμμετεχόντων (Γιαμούζης & συν., 2018β; Σαββίδου & Γουλιμάρης, 2012) στους φορείς ΕΠΧ, ενώ φαίνεται πως δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία έρευνα που να διερευνά τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών. Απόρροια των παραπάνω είναι η δυσκολία των στελεχών των φορέων του ΕΠΧ να οδηγηθούν στις στρατηγικές εκείνες που θα διατηρήσουν και θα ενισχύσουν τον αριθμό των μελών τους. Σε αυτή τη βάση, σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη της σχέσης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών και της ανάμειξης των συμμετεχόντων σε φορείς ΕΠΧ.

Μέθοδος

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 367 ενήλικες (70 άνδρες και 297 γυναίκες), ηλικίας 18 – 70 ετών (ΜΟ=45.30, ΤΑ=12.42 έτη), μέλη φορέων ΕΠΧ από τους νομούς Αττικής, Αργολίδας και Αρκαδίας, οι οποίοι συμμετείχαν στα μαθήματα ΕΠΧ τουλάχιστον έναν χρόνο.

Όργανα μέτρησης

Για την αξιολόγηση της ανάμειξης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα των Kyle et al., (2004), η οποία αποτελείται από 11 ερωτήσεις, ταξινομημένες σε τρεις διαστάσεις: αυτό-έκφραση (3 ερωτήσεις), κεντρικότητα (3 ερωτήσεις), ελκυστικότητα (5 ερωτήσεις). Οι απαντήσεις για την αξιολόγηση των παραπάνω παραμέτρων της ανάμειξης δίνονται σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert [διαφωνώ απόλυτα (1) έως συμφωνώ απόλυτα (5)]. Η εγκυρότητα του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου για τον ελληνικό πληθυσμό έχει επιβεβαιωθεί επαρκώς (Θεοδωράκης & συν., 2007). Για την εκτίμηση της αντιλαμβανόμενης ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Brady και Cronin (2001), έτσι όπως προσαρμόστηκε για τον χορό από τους Γιαμούζη, Γουλιμάρη, Τσίτσαρη και Φιλίππου (2018α). Η συγκεκριμένη προσαρμογή του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει συνολικά 22 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι εννέα αφορούν το προσωπικό, οι επτά τις εγκαταστάσεις και οι έξι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Οι απαντήσεις για την αξιολόγηση των παραπάνω παραγόντων δίνονται σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert [διαφωνώ απόλυτα (1) έως συμφωνώ απόλυτα (5)].

Διαδικασία

Αφού ενημερώθηκε το διοικητικό συμβούλιο κάθε φορέα, σχετικά με τον σκοπό και τη διαδικασία της έρευνας, ακολούθησαν επισκέψεις του σε ώρες που διεξάγονταν μαθήματα ΕΠΧ ενηλίκων. Πριν από την έναρξη του μαθήματος, οι συμμετέχοντες ενημερώνονταν σχετικά με την έρευνα και τους χορηγούνταν τα ερωτηματολόγια καθώς και οδηγίες και διευκρινίσεις για τη συμπλήρωσή τους. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2019.

Στατιστικές αναλύσεις

Αρχικά, υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά που αφορούσαν τα χαρακτηριστικά του δείγματος (ηλικία, φύλο) και τις διαστάσεις των ερωτηματολογίων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων. Στη συνέχεια, υπολογίστηκε ο συντελεστής α του Cronbach για κάθε υποκλίμακα των ερωτηματολογίων, ώστε να ελεγχθεί η εσωτερική συνέπειά τους. Ως όριο για την αποδοχή της αξιοπιστίας κάθε υποκλίμακας ορίστηκε η τιμή του $\alpha = .70$. Τέλος, για την ανίχνευση των σχέσεων των μεταβλητών της έρευνας, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις συσχέτισης, χρησιμοποιώντας τον συντελεστή Pearson (r). Η εκτίμηση της έντασης των στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων έγινε με τη χρήση των ορίων του Cohen (1988).

Αποτελέσματα

Οι τρεις υποκλίμακες του ερωτηματολογίου της ανάμειξης εμφάνισαν ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια ($\alpha = .76, .90$, και $.91$ για την αυτό-έκφραση, την κεντρικότητα και την ελκυστικότητα, αντίστοιχα). Στο ερωτηματολόγιο της ποιότητας υπηρεσιών, οι υποκλίμακες «προσωπικό» και «εγκαταστάσεις» είχαν ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια ($\alpha = .90$ και $.84$, αντίστοιχα), ενώ στην υποκλίμακα «προσδοκώμενα αποτελέσματα», η τιμή του α δεν ήταν αποδεκτή ($\alpha = .32$), συνεπώς η υποκλίμακα αυτή δεν συμπεριλήφθηκε στις αναλύσεις. Στον Πίνακα 1, παρουσιάζονται τα περιγραφικά στοιχεία των αποκρίσεων των συμμετεχόντων σχετικά με την ανάμειξή τους και την εκτίμηση της ποιότητας υπηρεσιών, καθώς και τα αποτελέσματα της ανάλυσης συσχέτισης.

Πίνακας 1. Περιγραφικά στοιχεία των αποκρίσεων των συμμετεχόντων και συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των διαστάσεων της ανάμειξης και της αντιλαμβανόμενης ποιότητας υπηρεσιών

	M \pm SD	Τιμές συντελεστών συσχέτισης Pearson				
		1	2	3	4	5
1. ελκυστικότητα	4.70 \pm .48	1	.614*	.565*	.368*	.417*
2. κεντρικότητα	4.11 \pm .88		1	.688*	.414*	.289*
3. αυτό-έκφραση	4.20 \pm .75			1	.435*	.390*
4. εγκαταστάσεις	4.60 \pm .47				1	.542*
5. προσωπικό	4.83 \pm .33					1

* $p < .001$

Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη της σχέσης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών και της ανάμειξης των συμμετεχόντων, σε φορείς ΕΠΧ. Μελετώντας τα περιγραφικά στοιχεία των μεταβλητών, φαίνεται ότι οι βαθμολογίες για την ανάμειξη είναι υψηλότερες από εκείνες που σημειώθηκαν στην έρευνα των Σαββίδου και Γουλμάρη (2012), ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως και στις δύο έρευνες η εκτίμηση των συμμετεχόντων σχετικά με τους παράγοντες ανάμειξης ακολουθεί παρόμοια κλιμάκωση και συνάδει με τα ευρήματα ερευνών που αφορούν την ανάμειξη πελατών σε χώρους άσκησης. (Αγγελοπούλου, 2012; Θεοδωράκης & συν., 2007). Αναφορικά με την ποιότητα υπηρεσιών, στην παρούσα έρευνα, προέκυψαν υψηλοί μέσοι

όροι, τόσο για τις εγκαταστάσεις όσο και για το προσωπικό. Τα ευρήματα αυτά βρίσκονται σε συμφωνία με τη έρευνα των Γιαμούζη και συν. (2018α) καθώς και εκείνη της Ρόζου (2012), οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα. Σε ό,τι αφορά τη σύνδεση μεταξύ των διαστάσεων της ανάμειξης και της αντιλαμβανόμενης ποιότητας υπηρεσιών, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των μεταβλητών, οι οποίες είναι πολύ πιο ισχυρές από εκείνες που σημειώθηκαν στην έρευνα της Αγγελοπούλου (2012), που εστίαζε σε πελάτες γυμναστηρίων. Η αντίθεση αυτή ενδεχομένως υποδηλώνει πως, στην περίπτωση του ΕΠΧ, η σύνδεση μεταξύ της ανάμειξης των μελών κάθε φορέα με την αντιλαμβανόμενη ποιότητα υπηρεσιών είναι ισχυρότερη από εκείνη που συναντάται στους χώρους των γυμναστηρίων. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί η άνιση συμμετοχή ανδρών και γυναικών στους φορείς ΕΠΧ, η οποία υπογραμμίζεται και σε προηγούμενες έρευνες (Γιαμούζης & συν., 2018α; 2018β; Ρόζου, 2012). Φαίνεται πως ο χορός ως δραστηριότητα αναψυχής προτιμάται περισσότερο από τις γυναίκες παρά από τους άνδρες, γεγονός που θα πρέπει να απασχολήσει τους φορείς του ΕΠΧ, ώστε να ανιχνευθούν πρακτικές για την προσέλκυση και του ανδρικού πληθυσμού.

Η παρούσα έρευνα, παρότι χαρακτηρίζεται από κάποιους περιορισμούς, όπως το περιορισμένο γεωγραφικό εύρος από όπου συλλέχθηκαν τα δεδομένα, δίνει μια πρώτη εικόνα για τη σχέση δύο σημαντικών παραμέτρων που θα πρέπει να αξιολογηθούν από τους φορείς ΕΠΧ. Λαμβάνοντας υπόψη πως η αντιλαμβανόμενη ποιότητα υπηρεσιών από τα μέλη ενός φορέα και οι συνδεόμενες με αυτή ικανοποίηση και αφοσίωσή τους δεν είναι σταθερές στον χρόνο (Ζουρνατζή, 2012), προτείνεται η μη στατική αντιμετώπισή τους. Αν το ζητούμενο είναι οι δυνατές και ανθεκτικές σχέσεις με τα μέλη, οι φορείς ΕΠΧ θα πρέπει να φροντίζουν με επιμέλεια για την προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών, τις οποίες δεν πρέπει να διστάζουν να επανασχεδιάζουν, ώστε να είναι ελκυστικές σε βάθος χρόνου.

Βιβλιογραφία

- Αγγελοπούλου, Μ. (2012). *Ποιότητα υπηρεσιών και ανάμειξη πελατών σε ιδιωτικά γυμναστήρια. Δημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία*. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Γιαμούζης, Α., Γουλιμάρης, Δ., Τσίτσκαρη, Ε., & Φιλίππου, Φ. (2018α). *Αξιολόγηση της αντιλαμβανόμενης ποιότητας υπηρεσιών και της ταύτισης συμμετεχόντων σε σχολές Latin χορών*. 26ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, ΣΕΦΑΑ, ΔΠΘ, Κομοτηνή 18-20 Μαΐου.
- Γιαμούζης, Α., Τσίτσκαρη, Ε., Γουλιμάρης, Δ., & Φιλίππου, Φ. (2018β). *Μπορεί η «ανάμειξη» των χορευτών με τον σύλλογο παραδοσιακού χορού να προβλέψει την «ταύτισή» τους με αυτόν;* 26ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, ΣΕΦΑΑ, ΔΠΘ, Κομοτηνή 18-20 Μαΐου.
- Ζουρνατζή, Ε. (2016). *Ανάμειξη, ποιότητα υπηρεσιών και αφοσίωση πελατών κέντρων άσκησης κα υγείας στην Ελλάδα: Μια διαχρονική μελέτη*. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Θεοδωράκης, Ν.Δ., Πανοπούλου, Κ., & Βλαχόπουλος, Σ. (2007). Παραγοντική δομή και εγκυρότητα πρόβλεψης της Κλίμακας Ανάμειξης στην Αναψυχή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και στον Αθλητισμό*, 5(3), 405-413.
- Kyle, G.T., Graefe, A.R., Manning, R.E., & Bacon, J. (2004). Effect of activity involvement and place attachment on recreationists' perceptions of setting density. *Journal of Leisure Research*, 36, 209-231.
- Ρόζου, Ε. (2012). *Αντιλαμβανόμενη ποιότητα παροχής υπηρεσιών δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε προγράμματα χορού. Δημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία*. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Σαββίδου, Κ., & Γουλιμάρης, Δ. (2012). *Η έννοια της ανάμειξης σε δραστηριότητες αναψυχής. Η περίπτωση των ελληνικών παραδοσιακών χορών*. 20ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, ΣΕΦΑΑ, ΔΠΘ, Κομοτηνή 24-27 Μαΐου.
- Theodorakis, N., Kambitsis, C., Laios, A., & Koustelios, A. (2001). Relationship between measures of service quality and satisfaction. *Managing Service Quality*, 11(6), 431-438.
- Zeithaml, V.A., & Bitner, M.J. (2000). *Services marketing: integrating customer focus across the firm*. N.Y.: McGraw-Hill.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΠΙΝΙΑΚΟΣ, Μ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ., ΤΣΙΤΣΚΑΡΗ, ΕΥ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Η αλλαγή στη μορφή της ελληνικής κοινωνίας έχει αυξήσει τη συμμετοχή των ατόμων στις χορευτικές ομάδες των πολιτιστικών συλλόγων. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εξέταση των κινήτρων συμμετοχής σε χορευτικά τμήματα των πολιτιστικών συλλόγων του αστικού ιστού της Καστοριάς. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 87 άτομα από έξι διαφορετικά σωματεία, εκ των οποίων η πλειοψηφία ήταν γυναίκες, και μάλιστα μεσήλικες. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Exercise Motivation Inventory-2 (EMI-2) ερωτηματολόγιο όπως τροποποιήθηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας. Το ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνει 10 ερωτήσεις, οι οποίες απαντήθηκαν στην πενταβάθμια κλίμακα Likert, και ομαδοποιούνται σε τρεις παράγοντες κινήτρων. Πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις αξιοπιστίας Cronbach α και διαπιστώθηκε ικανοποιητική εσωτερική συνοχή σε όλους τους επιμέρους παράγοντες: Διαχείριση Άγχους ($\alpha=,675$), Κοινωνική Αναγνώριση ($\alpha=,671$) και Υγεία ($\alpha=,627$). Από την ανάλυση της έρευνας προκύπτει ότι οι συμμετέχοντες σε χορευτικές ομάδες κινητοποιούνται περισσότερο από τον παράγοντα «Κοινωνική Αναγνώριση» (ΜΟ:4,10-ΤΑ:1,04) και λιγότερο από τον «Υγεία» (ΜΟ:2,82-ΤΑ:0,95). Από την ανάλυση προκύπτει ότι το φύλο, το επίπεδο σπουδών και το είδος του επαγγέλματος δεν αποτελούν χαρακτηριστικά διαφοροποίησης των κινήτρων. Στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την ύπαρξη τέκνων βρέθηκαν στον παράγοντα διαχείριση άγχους ($t_{(86)}=2,793$, $p<.05$), και στον παράγοντα υγεία ($t_{(86)}=2,799$, $p<.05$) με τους γονείς να παρουσιάζουν υψηλότερες τιμές έναντι αυτών που δεν έχουν αποκτήσει ακόμα παιδιά. Επιπλέον, στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την ηλικία βρέθηκαν στους παράγοντες διαχείριση άγχους ($F_{(4,82)}=7,963$, $p<.05$) στις ηλικίες κάτω των 19 και 20-29 με όλες τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, και υγεία ($F_{(4,82)}=4,739$, $p<.05$) στις ηλικίες άνω των πενήντα με τις ομάδες κάτω των 19 και 20-29 (με χαμηλότερες τιμές στις μικρότερες ηλικίες και για τους δυο παράγοντες). Τέλος, στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την οικογενειακή κατάσταση βρέθηκαν στους παράγοντες διαχείριση άγχους ($F_{(3,83)}=6,962$, $p<.05$) ανάμεσα στην κατάσταση ελεύθερος και όλες τις υπόλοιπες, με χαμηλότερες τιμές στους ελεύθερους. Η γνώση των κινήτρων συμμετοχής σε χορευτικές ομάδες επιτρέπει την προσαρμογή των προγραμμάτων των χορευτικών τμημάτων στους πολιτιστικούς συλλόγους.

Λέξεις-κλειδιά: Κίνητρα, χορευτικά τμήματα, ελληνικός παραδοσιακός χορός, Καστοριά

EVALUATION OF MOTIVES FOR ADULTS' PARTICIPATION IN DANCE GROUPS OF CULTURAL CLUBS: THE EXAMPLE OF CASTORIA CITY

BINIAKOS, M., GOULIMARIS D., TSITSKARI, EY.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

The transformation of the Greek society has led to the increase of participants in dance groups of cultural clubs. The purpose of the present survey is to examine the motives for the participation in dance groups of cultural clubs in the urban area of Kastoria. The survey sample was 87 people from six different clubs, the majority of which were women, particularly middle-aged. The participants answered the EMI-2 Motives Questionnaire as adapted to the needs of the present survey. The questionnaire included 10 questions, which were answered in a 5-degree Likert scale and were divided into four categories. A reliability analysis Cronbach α was carried out in order to find out the reliability of the factors and a high internal coherence was found out in all the separate factors: Stress Management ($\alpha=,675$), Social Recognition ($\alpha=,671$) and Health ($\alpha=,627$). From the survey analysis it is concluded that the participants in dance groups are motivated more by the motives of the factor «Social Recognition» ($m:4,10$ - $SD:1.04$) and less from the factor «Health» ($m:2,82$ - $SD:0.95$). The analysis shows that gender, level of education and type of occupation are not characteristics of motivation differentiation. Statistically significant differences concerning the presence of children were found in the stress management factor ($t_{(86)} = 2.793$, $p < .05$), and in the health factor ($t_{(86)} = 2.799$, $p < .05$) with parents having higher values against those who have not yet had children. In addition, statistically significant differences concerning ages were found in stress management factors ($F_{(4,82)} = 7.963$, $p < .05$) at ages younger than 19 and 20-29 with all other age groups, and health ($F_{(4,82)} = 4.739$, $p < .05$) over the age of fifty with groups under 19 and 20-29 (with lower values at younger ages for both factors). Finally, statistically significant differences in marital status were found in stress management factors ($F_{(3,83)} = 6.962$, $p < .05$) between the singles and all others, and factor social recognition ($F_{(3,83)} = 3.372$, $p < .05$) between singles and divorced (with lower values for singles and for both factors). Knowing the motivation to join dance groups allows the adaptation of dance programs to cultural associations.

Keywords: Motives, dance classes, Greek traditional dance, Kastoria

Εισαγωγή

Ο χορός συνιστά μια πολυδιάστατη ανθρώπινη δραστηριότητα, με πληθώρα φυσικών και κοινωνικών πτυχών, η ανάλυση των οποίων έχει προσελκύσει μεγάλη γκάμα από διάφορες επιστήμες (Βενετσάνου & Κουτσούμπα, 2015). Η διατήρηση και μεταλαμπάδευση του ελληνικού παραδοσιακού χορού λαμβάνει χώρα με διάφορες διεργασίες, ανάλογα πάντοτε με το χωρο-χρονικό πλαίσιο στο οποίο αναφέρονται (Τυροβολά, 2010; Βενετσάνου & Κουτσούμπα, 2015). Τις τελευταίες δεκαετίες οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν αναδειχθεί στον κυριότερο φορέα εκμάθησης του ελληνικού παραδοσιακού χορού (Γκάτσου & Φιλίππου, 2017), προσελκύοντας άτομα διαφόρων ηλικιών και κοινωνικής προέλευσης (Filippou et al, 2010).

Η ατομική συμμετοχή στις χορευτικές ομάδες των πολιτιστικών συλλόγων μπορεί να οφείλεται φυσικά σε διάφορους λόγους και να επιδιώκει διαφορετικά αποτελέσματα. Όπως πολύ εύστοχα υπογραμμίζουν οι Βουτσινά και Γουλιμάρης (2014), η θεωρία του αυτο-καθορισμού αποδεικνύεται πολύ χρήσιμη στη μελέτη των κινήτρων των ανθρώπινων λειτουργιών, αφού προσπαθεί στην ουσία να δώσει αιτιολογικές απαντήσεις στο κεντρικό ερώτημα του «γιατί» τα άτομα συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα.

Οι σχετικές έρευνες έχουν αναδείξει μια πληθώρα παραγόντων που εξετάζουν και αξιολογούν τα κίνητρα συμμετοχής των ατόμων, που όμως διαφοροποιούνται συχνά λόγω διαφορών στα αθλήματα ή/και δραστηριότητες που εξετάζονταν, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους και τις πολιτισμικές συνήθειες των συμμετεχόντων (Δούλιας και άλλοι 2005). Έτσι, παρά την αυξανόμενη τάση συμμετοχής των ενηλίκων, ελληνικής ή μη καταγωγής σε χορευτικές ομάδες των πολιτιστικών σωματείων (Γουλιμάρης, 2015), οι έρευνες σχετικά με τους λόγους συμμετοχής σε χορευτικές δραστηριότητες είναι περιορισμένες, όταν απευθύνονται σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, όπως αυτή των ενηλίκων σε αστικές περιοχές.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τα κίνητρα συμμετοχής των ενηλίκων που πλασιώνουν τα χορευτικά τμήματα των πολιτιστικών σωματείων της πόλης της Καστοριάς. Η προσπάθεια να δοθεί απάντηση στο ερώτημα «ποιοι συμμετέχουν και γιατί» στις χορευτικές ομάδες ενηλίκων αποκτά όχι μόνο ιδιαίτερο ακαδημαϊκό ενδιαφέρον αλλά έχει και σημαντική πρακτική σημασία. Αυτό συμβαίνει γιατί, εκτός από τη βελτίωση της κατανόησης της συμμετοχής των ενηλίκων, συμβάλλει επίσης στη μεγιστοποίηση και αύξηση του αριθμού συμμετοχών των ενηλίκων στις χορευτικές ομάδες.

Μέθοδος

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 87 άτομα, ανεξαρτήτου προηγούμενης εμπειρίας και ενασχόλησης με τον παραδοσιακό χορό, που συμμετέχουν σε χορευτικές ομάδες και τμήματα σε κάποιο από τα έξι διαφορετικά πολιτιστικά σωματεία που δραστηριοποιούνται στην πόλη της Καστοριάς. Η επιλογή του δείγματος έγινε με την μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας από τις λίστες των μελών που διατηρούν οι σύλλογοι.

Συλλογή Δεδομένων

Η διεξαγωγή της έρευνας έλαβε χώρα τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2019 στην Καστοριά. Η συμμετοχή των ερωτηθέντων ήταν εθελοντική, ανώνυμη, προσωπική. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Exercise Motivation Inventory-2 (EMI-2) όπως τροποποιήθηκε για τον ελληνικό πληθυσμό (Κόνσουλας, Τσίτσκαρη & Τζέτζης, 2017) και για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας. Το ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνει 10 ερωτήσεις, οι οποίες απαντήθηκαν στην 5βάθμια κλίμακα Likert, και ομαδοποιούνται σε τρεις παράγοντες κινήτρων (Διαχείριση Άγχους, Κοινωνική Αναγνώριση, Υγεία).

Στατιστική Ανάλυση

Τα δεδομένα που προέκυψαν αναλύθηκαν στατιστικά με την χρήση των αντίστοιχων προγραμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις συχνοτήτων, t-test και One Way ANOVA.

Αποτελέσματα

Από την ανάλυση της έρευνας προκύπτει ότι οι συμμετέχοντες σε χορευτικές ομάδες κινητοποιούνται περισσότερο από τα κίνητρα του παράγοντα «Κοινωνική Αναγνώριση» (ΜΟ:4,10 & ΤΑ:1,04) και λιγότερο από τους «Υγεία» (ΜΟ:2,82 & ΤΑ:0,95) και «Διαχείριση Άγχους» (ΜΟ:3,34 & ΤΑ:1,24). Από την ανάλυση του t-test προκύπτει ότι το φύλο δεν αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης των κινήτρων, ενώ το γεγονός του να είσαι γονέας έχει σημασία ως προς τις μεταβλητές «υγεία» και «διαχείριση άγχους». Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η διαχείριση του άγχους, ($t_{(86)}=2.793$, $p<.05$) και η υγεία ($t_{(86)}=2.799$, $p<.05$) αποτελούν σημαντικό κίνητρο και ενισχύουν σημαντικά τη συμμετοχή σε χορευτικές ομάδες παραδοσιακού χορού σε όσους έχουν αποκτήσει παιδιά (3.38 ± 0.84 και $2,76 \pm 0,73$ αντίστοιχα) σε σχέση με αυτούς που δεν έχουν γίνει ακόμα γονείς ($2,75 \pm 1,24$ και $2,23 \pm 0,96$ αντίστοιχα). Τα αποτελέσματα της One Way ANOVA δείχνουν ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς τους παράγοντες κινήτρων συμμετοχής, που να οφείλονται στο επίπεδο των σπουδών και το είδος του επαγγέλματος. Όσον αφορά τις στατιστικά σημαντικές διαφορές που οφείλονται στην οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων, προκύπτει ότι αυτές υφίστανται μόνο για τους παράγοντες «Διαχείριση Άγχους» και «Κοινωνική Αναγνώριση» (Πίνακας 1). Παρομοίως, στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την ηλικία βρέθηκαν στους παράγοντες «Διαχείριση Άγχους» και «Υγεία» (Πίνακας 2).

Πίνακας 1: Έλεγχος διαφορών των παραγόντων συμμετοχής ως προς την οικ. κατάσταση

Παράγοντες	Οικογενειακή Κατάσταση								F	p
	Ελεύθερος		Παντρεμένος		Διαζευγμένος		Χήρος			
	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ		
Διαχ. Άγχους	2,48	1,17	3,27	0,88	3,77	0,69	4,05	0,54	*6,962	*,000
Κοιν. Αναγνωρ.	3,78	0,88	4,07	0,71	4,65	0,37	4,00	0,93	*3,372	*,022
Υγεία	2,25	0,91	2,74	0,82	2,66	0,77	2,46	0,69	1,747	,164

34

Πίνακας 2: Έλεγχος διαφορών των παραγόντων κινήτρων συμμετοχής ως προς την ηλικία

Παράγοντες	Ηλικιακές Ομάδες										F	p
	>19		20-29		30-39		40-49		<50			
	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ		
Διαχ. Άγχους	1,96	0,97	2,09	1,14	3,59	0,63	3,28	0,61	3,41	1,04	*7,963	*,000
Κοιν. Αναγν.	3,57	1,07	3,81	0,70	3,98	0,78	4,19	0,65	4,21	0,74	1,468	,219
Υγεία	2,04	0,44	2,16	0,89	2,45	1,04	2,35	0,64	3,03	0,69	*4,739	*,002

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Τα χαρακτηριστικά του προφίλ των συμμετεχόντων έρχονται σε συμφωνία με ανάλογες έρευνες (Παπαϊωάννου και άλλοι, 2005; Γουλιμάρης, 2015), και επιβεβαιώνεται η εδραιωμένη άποψη ότι ο χορός αποτελεί γυναικεία υπόθεση και τους μεσήλικες να αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία, όπως και οι μεσαίου (43,7%) και ανώτατου (29,8%) εκπαιδευτικού επιπέδου. Ως σημαντικότεροι παράγοντες κινήτρων για τη συμμετοχή ενηλίκων σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού αναδείχθηκε η «Κοινωνική Αναγνώριση». Η συμμετοχή σε μια χορευτική ομάδα για τόνωση των κοινωνικών δεσμών φανερώνει την ανάγκη που νιώθουν οι άνθρωποι για επικοινωνία,

συναναστροφή και ένταξη σε μια ομάδα/κοινότητα. Αντίθετα, οι παράγοντες κινήτρων των κατηγοριών «Υγεία» και «Διαχείριση Άγχους» κινητοποιούν λιγότερο τους συμμετέχοντες. Η δυνατότητα βελτίωσης των σωματικών ικανοτήτων και ψυχοσυναισθηματικών αδυναμιών που προσφέρονται από εξειδικευμένες υπηρεσίες άλλων εναλλακτικών φορέων και οργανισμών ίσως δικαιολογεί την κατάταξη του παραδοσιακού χορού χαμηλότερα στις επιλογές των ενδιαφερομένων.

Τα ευρήματα για τη σημαντικότητα της κοινωνικής αναγνώρισης συμβαδίζουν με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών (Ζάνου και άλλοι, 2001; Δούλιας και άλλοι, 2015). Αντιθέτως, η χαμηλότερη σημασία που αποδίδεται στον παράγοντα «Υγεία» έρχεται σε αντίθεση με τη μεγαλύτερη σημασία που αποδίδουν τα αποτελέσματα των Παπαϊωάννου και άλλοι (2005).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν παράγοντες κινήτρων που αφορούν κυρίως την εσωτερική παρακίνηση, όπως η ανάγκη για κοινωνική συναναστροφή και αναγνώριση. Το γεγονός αυτό δεν αποκλείει παράπλευρες ωφέλειες στην υγεία και την αντιμετώπιση του άγχους, που πολύ πιθανόν να οφείλεται σε ιατρική ή/και φιλική συμβουλή-προτροπή για συμμετοχή αλλά να μετουσιώθηκε και σε δική τους επιθυμία. Ακόμα δηλαδή και στην πιθανή ύπαρξη εξωτερικών παρακινήσεων, φαίνεται ότι απαιτείται μια διαδικασία εσωτερικεύσής τους, με αποτέλεσμα να αποτελέσουν ισχυρά κίνητρα για τη συμμετοχή στη δραστηριότητα.

Βιβλιογραφία

- Βενετσάνου, Φ. και Κουτσούμπα, Μ. (2015), *Μελέτη της Φυσικής Κατάστασης των Χορευτών/-Τριών: Παρούσα Κατάσταση και Προοπτικές*, Επιστήμη του Χορού, Τόμος 8, 1-26
- Βουτσινά, Μ. και Γουλιμάρης, Δ. (2014), *Παρακίνηση Δασκάλων Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών, Διαφοροποίηση λόγω Δημογραφικών Χαρακτηριστικών*, Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής, τόμος 11(1), 30-40
- Γκάτσου, Α. και Φιλίππου, Φ. (2017), *Χορευτικοί σύλλογοι και ποιότητα υπηρεσιών: μια πρώτη αξιολόγηση από τα μέλη τους*, Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής Τόμος 14 (2), 17-27
- Γουλιμάρης, Δ. (2015), *Χορευτικές Δραστηριότητες και Παράγοντες που Αναστέλλουν την Συμμετοχή Ενηλίκων*, Επιστήμη του Χορού Τόμος 8, 80-95
- Δούλιας, Ε., Κοσμίδου, Ε., Παυλογιάννης, Ο., και Πατσιαούρας, Α. (2005), *Διερεύνηση των Κινήτρων Συμμετοχής Εφήβων σε Ομάδες Παραδοσιακών Χορών*, Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό Τόμος 3 (2), 107 – 112
- Ζάνου, Σ., Χασάνδρα, Μ. Γούδας, Μ. (2001), *Διερεύνηση λόγων συμμετοχής ατόμων σε φυσικές δραστηριότητες αναψυχής: Ποιοτική μελέτη σε άτομα που συμμετέχουν σε παραδοσιακά συγκροτήματα*, Αθλητική Ψυχολογία, 12, 61-72
- Δ. Κόνσουλας Δ., Τσιτσακάρη Ε. & Τζέτζης Γ. (2017). *Αξιολόγηση των κινήτρων συμμετοχής στην άσκηση και της σχέσης αυτών με την ικανοποίηση και την αφοσίωση των μελών ιδιωτικών γυμναστηρίων*. Άθληση & Κοινωνία, 59, 58-75.
- Παπαϊωάννου, Μ., Μπασδέκη, Ν., Φιλίππου, Φ. (2005), *Κίνητρα συμμετοχής ενηλίκων σε χορευτικές δραστηριότητες*, Άθληση και Κοινωνία, 36-69
- Τυροβολά, Β. (2010), *Τέχνη και αισθητική: Η αισθητική και η τέχνη του χορού*. Στο Η. Δήμας, Β. Τυροβολά & Μ. Κουτσούμπα, *Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός: Θεωρήσεις για το Λόγο, τη Γραφή και τη Διδασκαλία του*, 179-224, Αθήνα: αυτό-έκδοση
- Filippou, F., Goulimaris, D., Baxevanos, S. & Genti, M. (2010), *Adult attendance in Greek traditional dancing classes*, Exercise and Quality of Life, 2, 1,

Η ΤΑΥΤΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ

ΛΕΒΕΝΤΗΣ, Χ., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Μέχρι σήμερα, ελάχιστες είναι οι έρευνες που αφορούν τους παράγοντες που συμβάλλουν στη μακρόχρονη διατήρηση των μελών των φορέων ελληνικού παραδοσιακού χορού (ΕΠΧ), όπως είναι η ταύτιση με την ομάδα. Σε αυτή τη βάση, σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη της ταύτισης των συμμετεχόντων στον ΕΠΧ και της σύνδεσής της με ατομικά χαρακτηριστικά, όπως η ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο. Στην έρευνα συμμετείχαν 367 ενήλικες, 18-70 ετών (ΜΟ=45.30, ΤΑ=12.42 έτη). Για την εκτίμηση της ταύτισης χρησιμοποιήθηκε η Team Identification Scale (TIS; Dimmock & Grove, 2006), προσαρμοσμένη για τον ελληνικό πληθυσμό (Theodorakis, Dimmock, Wann, & Barlas, 2010) και αναδιαμορφωμένη για τους φορείς χορού (Γιαμούζης, Γουλιμάρης, Τσίτσικαρη, & Φιλίππου, 2018α). Για την ανάλυση των δεδομένων, οι συμμετέχοντες ταξινομήθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες, με βάση το μορφωτικό τους επίπεδο (στοιχειώδης εκπαίδευση, απολυτήριο λυκείου, πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ, μεταπτυχιακές σπουδές) και σε πέντε κατηγορίες με βάση την ηλικία τους (<30, 31-40, 41-50, 51-60, >60 ετών). Από τις αναλύσεις διακύμανσης που εφαρμόστηκαν στη συνολική βαθμολογία του TIS, φάνηκε ότι το μορφωτικό επίπεδο και η ηλικιακή κατηγορία των συμμετεχόντων συνδέθηκαν στατιστικά σημαντικά με την ταύτισή τους με την ομάδα ($F=5.38$, $p<.001$ και $F=8.39$, $p<.001$, αντίστοιχα). Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες στοιχειώδους εκπαίδευσης επέδειξαν υψηλότερη ταύτιση ($6.63\pm.44$) από τους αποφοίτους Πανεπιστημίου/ΤΕΙ ($6.08\pm.75$) και τους κατόχους μεταπτυχιακών τίτλων ($6.09\pm.81$). Αντίθετα, οι συμμετέχοντες ηλικίας 31-40 ετών επέδειξαν χαμηλότερη ταύτιση ($5.92\pm.84$), σε σχέση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία ($6.40\pm.62$ για την ηλικιακή κατηγορία 51-60 ετών και $6.58\pm.57$ για τους μεγαλύτερους των 60 ετών). Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται αρχικά το υψηλό επίπεδο ταύτισης με την ομάδα των συμμετεχόντων στον ΕΠΧ, καθώς επίσης και το γεγονός πως ατομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων διαφοροποιούν την ταύτισή τους και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους φορείς ΕΠΧ.

Λέξεις-κλειδιά: Αφοσίωση στην ομάδα, μορφωτικό επίπεδο, ηλικία, δραστηριότητα αναψυχής

TEAM IDENTIFICATION OF PARTICIPANTS IN GREEK TRADITIONAL DANCE

LEVENTIS, CH., GOULIMARIS, D.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

The research of factors that contribute to the long-term participation in Greek Traditional Dance (GTD), such as team identification, is very limited so far. On that basis, this study aims at investigating the team identification of participants in GTD as well as its associations with personal features, such as age and educational level. Three hundred and sixty seven adults, aged 18-70 years ($M=45.30$, $SD=12.42$ years) volunteered to participate. The Team Identification Scale (TIS; Dimmock & Grove, 2006), adapted for the Greek population (Theodorakis, Dimmock, Wann, & Barlas, 2010) and reformed for dance participants (Giamouzis, Goulimaris, Tsitskari, & Filippou, 2018a) was utilized for the assessment of team identification. For data analysis, the participants were classified into four educational levels (primary education; high school; university; postgraduate studies) and five age categories (<30, 31-40, 41-50, 51-60, >60 years). The analyses of variance that were applied on the total TIS score revealed that both the educational level and the age category of participants were statistically significantly associated with their team identification ($F=5.38$, $p<.001$, and $F=8.39$, $p<.001$, respectively). Specifically, those of primary education level presented higher team identification ($6.63\pm.44$) than those with a Bachelor degree ($6.08\pm.75$) and those with postgraduate studies ($6.09\pm.81$). Conversely, the 31-40-year-old participants had lower team identification ($5.92\pm.84$), comparing to the older ones ($6.40\pm.62$ for the 51-60-year-old group, and $6.58\pm.57$ for the older than 60 years participants). From the above, the high team identification level of the participants in the GTD becomes obvious. Moreover, it can be concluded that personal characteristics of the participants differentiate their team identification; Thus, they should be taken into account by the GTD institutions.

Key-words: Team loyalty, educational level, age, recreational activity

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της ταύτισης, του βαθμού, δηλαδή, στον οποίο το άτομο αναπτύσσει το αίσθημα του «ανήκειν» σε μια συγκεκριμένη ομάδα (Heere & James, 2007) έχει μελετηθεί σε διάφορα πλαίσια, μεταξύ των οποίων και ο αθλητισμός, όπου έχει απασχολήσει τους ερευνητές, κυρίως η ταύτιση του ατόμου με μια αθλητική ομάδα (Carroll, 2005; Νάσσης, Θεοδωράκης, Βλαχόπουλος, & Αυθίνος, 2007), με στόχο την κατανόηση της συμπεριφοράς τους (Ellemers, Spears, & Doosje, 2002). Το πεδίο αυτό είναι φυσικό να ενδιαφέρει τα στελέχη των αθλητικών επιχειρήσεων, μιας και είναι κοινός τόπος ότι η ταύτιση του φιλάθλου με την ομάδα του συνδέεται με την αθλητική κατανάλωση και δημιουργεί πλεονέκτημα απέναντι στον ανταγωνισμό (Backman & Crompton, 1991; Park, 1996), ενώ, συγχρόνως, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη δημιουργία και την εξέλιξη της αφοσίωσης των φιλάθλων στις ομάδες τους (Kolbe & James, 2003). Ωστόσο, εκτός από εκείνους που συμμετέχουν σε παθητικές μορφές αναψυχής (Torkildsen, 1992), κάποιοι άλλοι εμπλέκονται σε ενεργητική αναψυχή, παίρνοντας μέρος σε διάφορες δραστηριότητες. Στην Ελλάδα, ένας σημαντικός αριθμός ενηλίκων συμμετέχει τα τελευταία χρόνια σε μαθήματα ελληνικού παραδοσιακού χορού (ΕΠΧ) (Γιαμούζης, 2017), συνεπώς, η μελέτη της ταύτισης των συμμετεχόντων σε προγράμματα ΕΠΧ θα έδινε χρήσιμα στοιχεία, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους φορείς ΕΠΧ, ώστε να επιτύχουν τη μακρόχρονη διατήρηση των εγγεγραμμένων μελών τους. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, φαίνεται να έχει πραγματοποιηθεί μόνο μία έρευνα που αφορά στο συγκεκριμένο θέμα (Γιαμούζης, 2017), στην οποία διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες τόσο σε φορείς ΕΠΧ (n= 164) όσο και Λάτιν χορών (n= 153) παρουσίασαν υψηλά επίπεδα ταύτισης, που συνδέονταν θετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων και αρνητικά με το μορφωτικό τους επίπεδο. Παρόλα αυτά, μία και μοναδική έρευνα δεν συνιστά επαρκή μαρτυρία σχετικά με το φαινόμενο της ταύτισης των συμμετεχόντων σε ενεργητική αναψυχή γενικότερα και στον ΕΠΧ ειδικότερα. Σε αυτή τη βάση, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του επιπέδου της ταύτισης μελών φορέων ΕΠΧ και της σύνδεσής της με ατομικά χαρακτηριστικά, όπως η ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων.

Μέθοδος

Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν εθελοντικά 367 ενήλικες (70 άνδρες και 297 γυναίκες), ηλικίας 18-70 ετών (ΜΟ=45.30, ΤΑ=12.42 έτη), οι οποίοι συμμετείχαν τουλάχιστον έναν χρόνο σε μαθήματα ΕΠΧ φορέων που είχαν έδρα στους νομούς Αττικής, Αργολίδας και Αρκαδίας.

Όργανα Μέτρησης

Για την εκτίμηση της ταύτισης χρησιμοποιήθηκε η Team Identification Scale (TIS; Dimmock & Grove, 2006), έτσι όπως προσαρμόστηκε για τον ελληνικό πληθυσμό (Theodorakis et al., 2010) και αναδιαμορφώθηκε για τους φορείς χορού (Γιαμούζης, Γουλιμάρης, Τσίτσκαρη, & Φιλίππου, 2018). Η TIS αποτελείται από εννέα ερωτήσεις ταξινομημένες σε τρεις διαστάσεις: γνωστική διάσταση, αυτοαξιολόγηση και εκτίμηση. Η γνωστική διάσταση αναφέρεται στον βαθμό της αυτοκατηγοριοποίησης και της συναισθηματικής σχέσης του ατόμου με την ομάδα, η αυτοαξιολόγηση αφορά στον βαθμό στον οποίο το άτομο εκτιμά την ομάδα του και, τέλος, η εκτίμηση εκφράζει την αντίληψη του ατόμου για το πώς οι άλλοι εκτιμούν την ομάδα του.

Κάθε διάσταση περιλαμβάνει τρεις ερωτήσεις, οι οποίες απαντώνται σε επταβάθμια κλίμακα τύπου Likert («διαφωνώ απόλυτα»=1 έως «συμφωνώ απόλυτα»= 7). Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε η συνολική βαθμολογία στο TIS. Τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων (ηλικία, φύλο, επίπεδο μόρφωσης) συλλέχθηκαν μέσω σχετικών ερωτήσεων που προηγούνταν του TIS.

Διαδικασία

Αρχικά, ενημερώθηκαν τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των φορέων σχετικά με τον σκοπό της έρευνας και τη διαδικασία που θα ακολουθούσαν. Κατόπιν, πραγματοποιήθηκαν

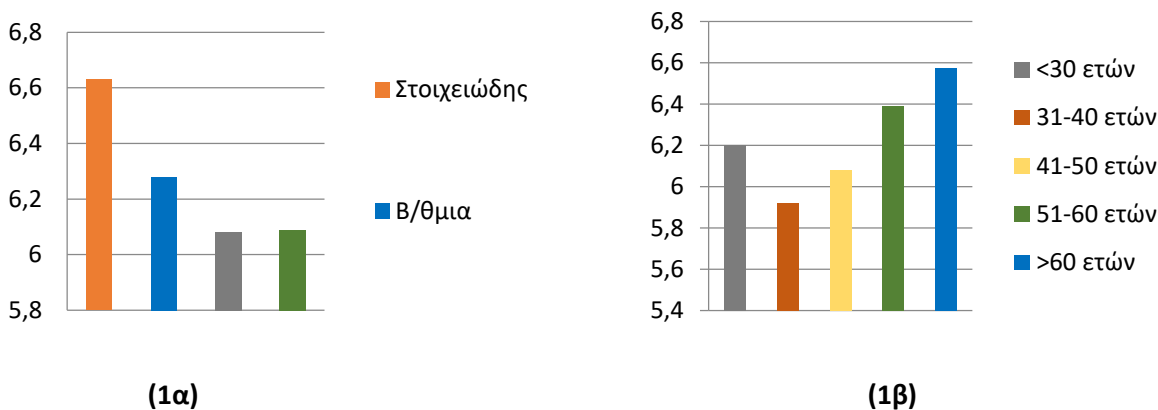
επισκέψεις στους φορείς σε ημέρες και ώρες κατά τις οποίες είχαν προγραμματιστεί μαθήματα ΕΠΧ που απευθύνονταν σε ενήλικες. Κατά τις επισκέψεις αυτές, οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν σχετικά με την έρευνα και την εθελοντική βάση της συμμετοχής τους σε αυτή και στη συνέχεια, τους χορηγούνταν τα ερωτηματολόγια.

Στατιστικές αναλύσεις

Αρχικά, υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά των χαρακτηριστικών του δείγματος (ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο) και των διαστάσεων του TIS. Ύστερα, υπολογίστηκε ο συντελεστής α του Cronbach, ώστε να ελεγχθεί η εσωτερική συνέπεια του TIS. Ως όριο για την αποδοχή της αξιοπιστίας κάθε υποκλίμακας ορίστηκε η τιμή του $\alpha = .70$. Στη συνέχεια, εφαρμόστηκαν αναλύσεις διακύμανσης στη συνολική βαθμολογία της TIS για την ανίχνευση ενδεχόμενων διαφορών στην ταύτιση των συμμετεχόντων λόγω (α) του μορφωτικού επιπέδου και (β) της ηλικίας τους. Για τον λόγο αυτό, οι συμμετέχοντες ταξινομήθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες, με βάση το μορφωτικό τους επίπεδο [στοιχειώδης εκπαίδευση ($n=30$), απολυτήριο λυκείου ($n=124$), πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ ($n=162$), μεταπτυχιακές σπουδές ($n=42$)] και σε πέντε κατηγορίες με βάση την ηλικία τους [<30 ($n=47$), $31-40$ ($n=87$), $41-50$ ($n=92$), $51-60$ ($n=81$), >60 ετών ($n=46$)]. Για τη διερεύνηση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων των μεταβλητών «μορφωτικό επίπεδο» και «ηλικιακή κατηγορία» χρησιμοποιήθηκαν τεστ πολλαπλών συγκρίσεων Sidak.

Αποτελέσματα

Ο έλεγχος αξιοπιστίας έδειξε πως το TIS εμφάνισε ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια ($\alpha = .87$). Από την ανάλυση διακύμανσης διαπιστώθηκε ότι τόσο το μορφωτικό επίπεδο όσο και η ηλικιακή κατηγορία συνδέθηκαν στατιστικά σημαντικά με την ταύτιση των συμμετεχόντων ($F=5.38$, $p < .001$ και $F=8.39$, $p < .001$, αντίστοιχα). Συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης επέδειξαν στατιστικά υψηλότερη ταύτιση από τους αποφοίτους Πανεπιστημίου/ΤΕΙ ($MD = .54$, $p = .002$) και τους κατόχους μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών ($MD = .53$, $p = .018$) (Γράφημα 1α). Επίσης, οι συμμετέχοντες ηλικίας $31-40$ ετών επέδειξαν στατιστικά σημαντικά χαμηλότερη ταύτιση, σε σχέση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία ($MD = -.47$, $p < .001$ για την ηλικιακή κατηγορία $51-60$ ετών και $MD = -.66$, $p < .001$ για τους μεγαλύτερους των 60 ετών) (Γράφημα 1β).

Γράφημα 1. Ταύτιση των συμμετεχόντων ανά επίπεδο μόρφωσης και ηλικιακή κατηγορία

Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του επιπέδου ταύτισης μελών φορέων ΕΠΧ, καθώς και η σύνδεσή της με ατομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, όπως η ηλικία και το μορφωτικό τους επίπεδο. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι και οι δύο παράγοντες συνδέθηκαν στατιστικά σημαντικά με την ταύτιση που ένωσαν οι χορευτές και οι χορεύτριες με τον φορέα ΕΠΧ στον οποίο ανήκαν, με τους συμμετέχοντες στοιχειώδους εκπαίδευσης και μεγαλύτερης ηλικίας να

επιδεικνύουν τα υψηλότερα επίπεδα. Τα ευρήματα αυτά έρχονται σε συμφωνία με τη μοναδική μέχρι σήμερα έρευνα στον Ελλαδικό χώρο (Γιαμούζη, 2017). Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως και στις δύο έρευνες βρέθηκε πως η ταύτιση του συνόλου του δείγματος, γεγονός που είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό καθώς δείχνει πως οι ενήλικες που συμμετέχουν στα μαθήματα ΕΠΧ αισθάνονται τον φορέα ως προέκταση του εαυτού τους (Heere & James, 2007). Ωστόσο, για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της παρούσας εργασίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί που τη χαρακτηρίζουν, όπως (α) ότι το δείγμα της έρευνας δεν είναι αντιπροσωπευτικό του ελληνικού πληθυσμού, και (β) το φαινόμενο της ταύτισης μελετάται μόνο υπό το πρίσμα συγκεκριμένων ατομικών χαρακτηριστικών. Ωστόσο, η παρούσα έρευνα είναι από τις πρώτες που επιχειρούν να ανιχνεύσουν αυτό το σημαντικό ζήτημα στον ΕΠΧ.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντικότητα της ταύτισης για τη διατήρηση των συμμετεχόντων σε έναν φορέα, γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα αφενός περαιτέρω έρευνας σχετικά με το θέμα, αφετέρου σχεδιασμού κατάλληλων στρατηγικών για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ του φορέα ΕΠΧ και των μελών του, με βάση τα ατομικά χαρακτηριστικά τους. Σε αυτή την κατεύθυνση, η γνώση των διαφορετικών επιπέδων ταύτισης που ενδέχεται να παρουσιάζουν τα μέλη ενός φορέα λόγω της διαφορετικής τους ηλικίας ή του μορφωτικού τους επιπέδου, όπως διαπιστώθηκε στην παρούσα έρευνα, είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί. Οι φορείς ΕΠΧ θα πρέπει να σκύψουν με μεγαλύτερη προσοχή στους παράγοντες που θα ενισχύσουν τη μακρόχρονη διατήρηση των μελών τους και η ταύτιση είναι ένας από αυτούς.

Βιβλιογραφία

- Backman, S.J., & Crompton, J.L. (1991). Differentiating between high, spurious, latent, and low loyalty participants in two leisure services. *Journal of Park and Recreation Administration*, 9(2), 1-17.
- Carroll, J. (2005). *American public opinion about sports*. Retrieved from <http://www.gallup.com/poll/15421/Sports.aspx#2>
- Γιαμούζης, Α. (2017). *Η έννοια της «Ταύτισης με την ομάδα» σε άτομα που συμμετέχουν σε χορευτικές δραστηριότητες*. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Γιαμούζης, Α., Γουλιμάρης, Δ., Τσίτσικαρη, Ε., & Φιλίππου, Φ. (2018). *Αξιολόγηση της αντιλαμβανόμενης ποιότητας υπηρεσιών και της ταύτισης συμμετεχόντων σε σχολές Latin χορών*. 26ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, ΣΕΦΑΑ, ΔΠΘ, Κομοτηνή 18-20 Μαΐου.
- Ellemers, N., Spears, R., & Doosje, B. (2002). Self and social identity. *Annual Review of Psychology*, 53, 161-186.
- Heere, B., & James, J. J. (2007). Stepping outside the lines: Developing a multi-dimensional team identity scale based on social identity theory. *Sport Management Review*, 10, 65-91.
- Kolbe, R.H., & James, J.D. (2003). The internalization process among team followers: Implications for team loyalty. *International Journal of Sport Management*, 4(1), 25-43.
- Νάσσης, Π., Θεοδωράκης, Ν., Βλαχόπουλος, Σ., & Αυθίνος, Ι. (2007). Σχέση μεταξύ της ταύτισης και της αφοσίωσης των φιλάθλων στον επαγγελματικό αθλητισμό. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό* 5 (3), 396 – 404.
- Park, S.H. (1996). Relationships between involvement and attitudinal loyalty constructs in adult fitness programs. *Journal of Leisure Research*, 28(4), 233-250
- Sutton, W. A., McDonald, M. A., Milne, G. R., & Cimperman, J. (1997). Creating and fostering fan identification in professional sport. *Sport Marketing Quarterly*, 6, 15-22.
- Theodorakis, N. D., Dimmock, J., Wann, D., & Barlas, A. (2010). Psychometric evaluation of the team identification scale among Greek sport fans: A cross-validation approach. *European Sport Management Quarterly*, 10(3), 289-305.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΡΟΗΣ ΧΟΡΕΥΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΧΟΡΟΥ

ΑΝΘΗ, Α¹., ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Φ¹., ΓΟΥΛΙΜΑΡΗΣ, Δ¹., ΣΑΒΡΑΜΗ, Κ².

¹ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ- ²ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Περίληψη

Ως εμπειρία ροής ορίζεται «η πλήρης συμμετοχή σε μια δραστηριότητα. Το εγώ απουσιάζει. Ο χρόνος ρέει αρμονικά. Κάθε δράση, κίνηση, σκέψη αναδύεται με αρμονική συνέχεια από την προηγούμενη, σαν ένα μουσικό κομμάτι τζαζ. Συμμετέχει ολόκληρη η ύπαρξη και αξιοποιούνται στο έπακρο όλες οι ικανότητες» (Csikszentmihalyi, 1975). Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνήσει την εμπειρία ροής που βιώνουν επαγγελματίες χορευτές σύγχρονου και κλασικού χορού. Επιπλέον, στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει το φύλο των χορευτών καθώς και το είδος χορού ως παράγοντες διαφοροποίησης της εμπειρίας ροής. Στην έρευνα πήραν μέρος 71 χορευτές και χορεύτριες κλασικού (40) και σύγχρονου (31) χορού από τους/τις οποίους/ες οι 33 ήταν άνδρες και οι 38 γυναίκες. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση (Stavrou & Zervas, 2004) της Κλίμακας Ψυχολογικής Ροής (Flow State Scale) των Jackson και Marsh (1996). Η κλίμακα συντίθεται από 36 ερωτήματα/ διατυπώσεις τα οποία κατανέμονται στους εννέα παράγοντες της ροής. Οι παράγοντες αυτοί είναι: 1.Ισορροπία προκλήσεων-δεξιοτήτων (challenge-skill balance), 2.Ταύτιση ενέργειας-επίγνωσης (action-awareness merging), 3.Σαφείς στόχοι (clear goals), 4.Σαφής ανατροφοδότηση (unambiguous feedback), 5.Συγκέντρωση στο επιτελούμενο έργο (concentration on task at hand), 6.Αίσθηση ελέγχου (sense of control), 7.Απώλεια αυτοσυνειδητότητας (loss of self-consciousness), 8. Μετασχηματισμός του χρόνου (transformation of time), 9.Αυτοτελής εμπειρία (autotelic experience). Για την ανάλυση δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές μέθοδοι στατιστικής, ανάλυση αξιοπιστίας, ανάλυση διακύμανσης one way-ANOVA. Από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων φαίνεται ότι: α. Όλοι οι παράγοντες παρουσιάζουν αποδεκτή εσωτερική συνοχή (α του Cronbach: 0.77 ο μικρότερος και 0.94 ο μεγαλύτερος) β. Ο παράγοντας που οι χορευτές/χορεύτριες βιώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό είναι ο «σαφείς στόχοι» (Μ.Ο.=4.28 και Τ.Α.=0.66) και ακολουθούν οι «ισορροπία προκλήσεων-δεξιοτήτων» (Μ.Ο.=4.13 και Τ.Α.=0.51) και «αίσθηση ελέγχου» (Μ.Ο.=4.04 και Τ.Α.=0.65) γ. Οι παράγοντες που βιώνονται σε μικρότερο βαθμό είναι «μετασχηματισμός του χρόνου» (Μ.Ο.=3.44 και Τ.Α.=1.08), «απώλεια αυτοσυνειδητότητας» (Μ.Ο.=3.67 και Τ.Α.=1.11) και «ταύτιση ενέργειας-επίγνωσης» (Μ.Ο.=3.75 και Τ.Α.=1.04) δ. Το φύλο αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης μόνο για τον παράγοντα «απώλεια αυτοσυνειδητότητας» ($f(1-70)=8.21$ & $p<.05$) με τους άνδρες να βιώνουν τον παράγοντα σε μεγαλύτερο βαθμό (Μ.Ο.=4.01 και Τ.Α.=0.97) από τις γυναίκες (Μ.Ο.=3.37 και Τ.Α.=1.14) ε. Το είδος του χορού αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης για τους παράγοντες «άμεση ανατροφοδότηση» ($f(1-70)=9.21$ & $p<.05$), «συγκέντρωση στο επιτελούμενο έργο» ($f(1-70)=7.71$ & $p<.05$) και «αίσθηση ελέγχου» ($f(1-70)=7.21$ & $p<.05$) με τους χορευτές του κλασικού χορού να βιώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό και τους τρεις παράγοντες (Μ.Ο.=4.05 και Τ.Α.=0.68, Μ.Ο.=4.20 και Τ.Α.=0.71, Μ.Ο.=4.38 και Τ.Α.=0.59) από τους χορευτές του σύγχρονου χορού (Μ.Ο.=3.57 και Τ.Α.=0.64, Μ.Ο.=3.73 και Τ.Α.=0.89, Μ.Ο.=3.67 και Τ.Α.=0.70). Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα: α. οι χορευτές/χορεύτριες του δείγματος δεν βίωσαν την απόλυτη εμπειρία ροής, β. το φύλο αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης μόνο για έναν παράγοντα και γ. το είδος χορού αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης για τρεις παράγοντες.

Λέξεις-κλειδιά: Εμπειρία ροής, χορός, ισορροπία προκλήσεων-δεξιοτήτων, ταύτιση ενέργειας-επίγνωσης, σαφείς στόχοι

FLOW EXPERIENCE OF DANCERS OF DIFFERENT DANCE GENRES

ANTHI, A¹., FILIPPOY, F¹., GOULIMARIS, D¹., SAVRAMI, K².

¹DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE- ²UNIVERSITY OF PATRAS

Abstract

Flow experience is defined as *“being completely involved in an activity for its own sake. The ego falls away. Time flies. Every action, movement, and thought follows inevitably from the previous one, like playing jazz. Our whole entity takes part and all our abilities are fully used.”* (Csikszentmihalyi, 1975). The purpose of this research was to explore the flow experience of professional contemporary and classical dancers. In addition, the purpose of the research was to explore the dancers' sex as well as the dance genre as factors differentiating the flow experience. The study involved 71 dancers, 40 of classical and 31 of contemporary dance, 33 of whom were male and 38 female. The greek version (Stavrou & Zervas, 2004) of Jackson and Marsh's Flow State Scale (1996) was used to collect the research data. The FFS contains 36 items measuring the nine dimensions of flow. These dimensions are: 1. Challenge-skill balance, 2. Action-awareness merging, 3. Clear goals, 4. Unambiguous feedback, 5. Concentration on task at hand, 6. Sense of control, 7. Loss of self-consciousness, 8. Transformation of time, 9. Autotelic experience. Descriptive statistics, reliability analysis and one way ANOVA analysis were used for data analysis. Statistical analysis of the data shows that: a. All dimensions show acceptable internal consistency (minimum Cronbach's α : 0.77 and maximum Cronbach's α 0.94), b. The dimension that dancers experience most is "clear goals" (M=4.28 and S.D.=0.66) followed by "challenge-skill balance" (M=4.13 and S.D.=0.51) and "sense of control" (M=4.04 and S.D.=0.65), c. Dimensions less experienced are "transformation of time" (M=3.44 and S.D.=1.08) "loss of self-consciousness" (M=3.67 and S.D.=1.11) and "action-awareness merging" (M=3.75 and S.D.=1.04), d. Sex is differentiated only for the dimension "loss of self-consciousness" (f (1-70)=8.21 & p <.05) with men experiencing the dimension to a greater extent (M.=4.01 and S.D.=0.97) than women (M=3.37 and S.D.=1.14), e. Dance genres become a differentiating factor for the following dimensions: "unambiguous feedback" (f (1-70)=9.21 & p <.05), "focus on task at hand" (f (1-70)=7.71 & p <.05) and "sense of control" (f (1-70)=7.21 & p <.05) with classical dancers experiencing to a greater extent all three dimensions (M=4.05 and S.D.=0.68, M=4.20 and S.D.=0.71, M=4.38 and S.D.=0.59) than contemporary dancers (M=3.57 and S.D.=0.64, M=3.73 and S.D.=0.89, M=3.67 and S.D.=0.70). The following conclusions can be drawn from the data analysis: a. The dancers did not experience the absolute flow experience, b. Sex is a factor of differentiation for only one dimension and c. the dance genre becomes a factor of differentiation for three dimensions.

Keywords: Flow experience, dance, challenge-skill balance, action-awareness merging, clear goals

Εισαγωγή

Ο Csikszentmihalyi (1990: σελ. 4), καθηγητής ψυχολογίας στις ΗΠΑ, έχει ορίσει την εμπειρία ροής (Flow) ως «μια κατάσταση κατά τη διάρκεια της οποίας τα άτομα είναι τόσο απορροφημένα από τη δράση, που τίποτα άλλο δεν φαίνεται να έχει σημασία. Η εμπειρία είναι τόσο ευχάριστη που οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να την κάνουν ακόμα και με μεγάλο κόστος. Απλά για τη χαρά της δράσης».

Έπειτα από περίπου 8000 συνεντεύξεις ο Csikszentmihalyi (1990) και οι συνεργάτες του κατέληξαν πως η συγκεκριμένη εμπειρία αποτελείται από εννέα παράγοντες.

1. Ισορροπία προκλήσεων–δεξιοτήτων: Στη ροή το άτομο αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει ισορροπία μεταξύ των προκλήσεων της κατάστασης στην οποία εμπλέκεται και των δεξιοτήτων του, έτσι ώστε και οι δύο να λειτουργούν σε ένα υψηλό προσωπικό επίπεδο.
2. Ταύτιση ενέργειας–επίγνωσης: Κατά τη διάρκεια της δράσης το άτομο δεν αισθάνεται τον εαυτό του να ξεχωρίζει από τις ενέργειες που εκτελεί.
3. Σαφείς στόχοι: Οι στόχοι της δραστηριότητας είναι σαφείς (είτε αυτοί έχουν τεθεί πριν τη δραστηριότητα είτε κατά τη διάρκειά της), δίνοντας στο άτομο που βρίσκεται σε ροή μια «δυνατή» αίσθηση του τι θα πρέπει να κάνει.
4. Σαφής ανατροφοδότηση: Το άτομο έχει άμεση και σαφή πληροφόρηση (ανατροφοδότηση) συνήθως από την ίδια τη δραστηριότητα, που του επιτρέπει να γνωρίζει αν πέτυχε το στόχο που είχε θέσει.
5. Συγκέντρωση στο επιτελούμενο έργο: Η ολοκληρωτική συγκέντρωση της προσοχής του ατόμου στην εκτελούμενη δραστηριότητα, είναι ένα από τα πιο συχνά χαρακτηριστικά όταν κάποιος βρίσκεται σε ροή.
6. Αίσθηση ελέγχου: Ο Csikszentmihalyi (1990: σελ. 59-60) χρησιμοποιώντας το παράδειγμα ενός χορευτή για να εξηγήσει αυτόν τον παράγοντα γράφει: «μια έντονη χαλάρωση και ηρεμία με κατακλύζει. Δεν με απασχολεί η πιθανή αποτυχία. Τί δυνατό και ζεστό συναίσθημα που είναι! Θέλω να αγκαλιάσω όλον τον κόσμο. Νιώθω τεράστια δύναμη να πετύχω κάτι που ζητά χάρη και ομορφιά».
7. Απώλεια αυτοσυνειδητότητας: Στη ροή δεν υπάρχει ενδιαφέρον του ατόμου για τον εαυτό του καθώς το άτομο γίνεται «ένα» με τη δραστηριότητα. Σε μια τέτοια κατάσταση η δραστηριότητα εκτελείται με περισσότερο φυσικό τρόπο, ενστικτωδώς και με αυτοπεποίθηση.
8. Μετασχηματισμός του χρόνου: Ο χρόνος αλλάζει, μεταβάλλεται αισθητά, είτε γίνεται πιο αργός, όπως καταγράφει μια αθλήτρια δρόμων αντοχής η οποία δήλωσε ότι είχε «χρόνο να σκεφτεί», είτε πιο γρήγορος, δίνοντας την αίσθηση ότι το γεγονός «πέρασε τόσο γρήγορα» για έναν ποδηλάτη ταχύτητας.
9. Αυτοτελής εμπειρία: Το αποτέλεσμα, όλων των προηγούμενων χαρακτηριστικών είναι αυτό το οποίο αναφέρεται ως «αυτοτελής εμπειρία», μια αίσθηση βαθιάς απόλαυσης, όπου το άτομο αισθάνεται τέτοιο βαθμό ανταμοιβής που η κατανάλωση ενός μεγάλου ποσοστού ενέργειας αξίζει τον κόπο απλά για να βιώσει κάποιος αυτή την κατάσταση, καθιστώντας την εμπειρία ροής ως μια μορφή εσωτερικής παρακίνησης.

Συνοπτικά, η ροή συνιστά μια αυτοτελή εμπειρία, με σκοπό την προσωπική ευχαρίστηση, κατά τη διάρκεια της οποίας το άτομο διακρίνεται από καθαρή σκέψη, σαφείς στόχους, απόλυτη αυτοσυγκέντρωση, έλεγχο των συναισθημάτων του, δεν αισθάνεται κόπωση και είναι ολοκληρωτικά απορροφημένο από την εκτελούμενη δραστηριότητα, χωρίς να σκέφτεται το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του (Csikszentmihalyi, 1975, 1982).

Η Panebianco-Warrens (2014: σελ. 59) δηλώνει ότι «όντας (κάποιος) σε θέση να επιτύχει ροή σε δραστηριότητες που απαιτούν υψηλές δεξιότητες και που συνήθως περιλαμβάνουν δέσμευση, πειθαρχία, θυσίες και ευθύνη (όπως το μπαλέτο, ο αθλητισμός και η μουσική) μπορεί να οδηγήσει την εμπειρία σε υψηλότερα επίπεδα απόλαυσης και επιτυχίας». Σύμφωνα με την Vallo (2012: σελ. 1) οι καθημερινές σκέψεις ενός χορευτή είναι: η προσπάθεια για την βέλτιστη απόδοση και για

καλλιτεχνική και τεχνική βελτίωση μέσω της δέσμευσης και της αποφασιστικότητας.

Θεωρούμε, λοιπόν, πως η εμπειρία ροής είναι μια συνήθης κατάσταση για τους χορευτές. Στο σημείο αυτό, αξίζει να ξεκαθαριστεί η διαφορά της έννοιας της ροής, ως εμπειρία ροής, και της ροής, ως στοιχείο της κίνησης, καθώς μπορεί να προκληθεί σύγχυση.

Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνήσει την εμπειρία ροής που βιώνουν επαγγελματίες χορευτές σύγχρονου και κλασικού χορού. Επιπλέον, στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει το φύλο των χορευτών καθώς και το είδος χορού ως παράγοντες διαφοροποίησης της εμπειρίας ροής.

Μέθοδος

Εφαρμόστηκε η σκόπιμη δειγματοληψία. Αρχικά, έγινε μια τηλεφωνική επικοινωνία και ακολούθησε γραπτή επικοινωνία κατά την οποία υπήρξε ενημέρωση όσον αφορά το θέμα και το σκοπό της έρευνας και τονίστηκε ιδιαίτερα το ζήτημα της ανωνυμίας των ερωτηματολογίων και της χρήσης των απαντήσεων αυστηρώς για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας. Κατέστη σαφές ότι η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και οι συμμετέχοντες αν αισθανθούν ότι δεν επιθυμούν να ολοκληρώσουν την έρευνα, μπορούν να διακόψουν άμεσα. Τέλος, τονίστηκε πως η μελέτη αυτή δεν περιλαμβάνει κανένα επίπεδο κινδύνου ή βλάβης διαφορετικό από αυτό που θα βίωνε ένας χορευτής κατά την καθημερινότητά του.

Εν τέλει, στην έρευνα πήραν μέρος 71 χορευτές και χορεύτριες κλασικού (n=40) και σύγχρονου (n=31) χορού από τους/τις οποίους/ες οι 33 ήταν άνδρες και οι 38 γυναίκες. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους στην έρευνα ήταν να συμμετέχουν για τουλάχιστον 5 χρόνια σε παραστάσεις που δίνουν τα συγκροτήματά τους.

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση (Stavrou & Zervas, 2004) της Κλίμακας Ψυχολογικής Ροής (Flow State Scale) των Jackson και Marsh (1996). Η Κλίμακα Ψυχολογικής Ροής αξιολογεί το επίπεδο της ιδανικής ψυχολογικής κατάστασης των αθλητών σε συνθήκες αγώνων και προσαρμόστηκε συντακτικά και λεξιλογικά για χορευτικές συνθήκες.

Η Κλίμακα Ψυχολογικής Ροής αποτελείται από τριάντα έξι ερωτήματα τα οποία συνιστούν εννέα παράγοντες οι οποίοι συμπίπτουν με τους παράγοντες της ροής κατά τον Csikszentmihalyi. Οι ερωτώμενοι απαντούν τα ερωτήματα με βάση μια 5/βάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου το 1 αντιστοιχεί στο «Διαφωνώ απόλυτα» και το 5 στο «Συμφωνώ απόλυτα», με αντίστοιχες διαβαθμίσεις στις ενδιάμεσες τιμές του παράγοντα. Κάθε παράγοντας αποτελείται από τέσσερα ερωτήματα και η τιμή του προκύπτει από την άθροιση των τιμών των ερωτημάτων του. Τέλος, το ερωτηματολόγιο ολοκληρώνεται με επτά (7) ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφορούν στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, είδος χορού, θέση στην ομάδα, χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, χρόνια στη συγκεκριμένη ομάδα, εκπαίδευση). Το ερωτηματολόγιο διοχετεύτηκε στο δείγμα, μισή ώρα μετά το πέρας της χορευτικής συνθήκης, από την ερευνήτρια ή τους υπεύθυνους της παραγωγής σε εκτυπωμένη μορφή.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από την ερευνήτρια, αναλύθηκαν με το στατιστικό πακέτο του SPSS Statistics (Statistical Package for the Social Sciences). Για την ανάλυση δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές μέθοδοι στατιστικής, ανάλυση αξιοπιστίας, ανάλυση διακύμανσης one way-ANOVA.

Αποτελέσματα

Από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων φαίνεται ότι:

1. Όλοι οι παράγοντες παρουσιάζουν αποδεκτή εσωτερική συνοχή (α του Cronbach: 0.77 ο μικρότερος και 0.94 ο μεγαλύτερος).
2. Ο παράγοντας που οι χορευτές/χορεύτριες βιώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό είναι ο «σαφείς στόχοι» (Μ.Ο.=4.28 και Τ.Α.=0.66) και ακολουθούν οι «ισορροπία προκλήσεων-δεξιοτήτων» (Μ.Ο.=4.13 και Τ.Α.=0.51) και «αίσθηση ελέγχου» (Μ.Ο.=4.04 και Τ.Α.=0.65).
3. Οι παράγοντες που βιώνονται σε μικρότερο βαθμό είναι «μετασηματισμός του χρόνου» (Μ.Ο.=3.44 και Τ.Α.=1.08) «απώλεια αυτοσυνειδητότητας» (Μ.Ο.=3.67 και Τ.Α.=1.11) και «ταύτιση ενέργειας-επίγνωσης» (Μ.Ο.=3.75 και Τ.Α.=1.04).
4. Το φύλο αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης μόνο για τον παράγοντα «απώλεια αυτοσυνειδητότητας» ($f(1-70)=8.21$ & $p<.05$) με τους άνδρες να βιώνουν τον παράγοντα σε μεγαλύτερο βαθμό (Μ.Ο.=4.01 και Τ.Α.=0.97) από τις γυναίκες (Μ.Ο.=3.37 και Τ.Α.=1.14).
5. Το είδος του χορού αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης για τους παράγοντες «άμεση ανατροφοδότηση» ($f(1-70)=9.21$ & $p<.05$), «συγκέντρωση στο επιτελούμενο έργο» ($f(1-70)=7.71$ & $p<.05$) και «αίσθηση ελέγχου» ($f(1-70)=7.21$ & $p<.05$) με τους χορευτές του κλασικού χορού να βιώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό και τους τρεις παράγοντες (Μ.Ο.=4.05 και Τ.Α.=0.68, Μ.Ο.=4.20 και Τ.Α.=0.71, Μ.Ο.=4.38 και Τ.Α.=0.59) από τους χορευτές του σύγχρονου χορού (Μ.Ο.=3.57 και Τ.Α.=0.64, Μ.Ο.=3.73 και Τ.Α.=0.89, Μ.Ο.=3.67 και Τ.Α.=0.70).

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Οι χορευτές/χορεύτριες του δείγματος δεν βίωσαν την απόλυτη εμπειρία ροής,
2. Το φύλο αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης μόνο για έναν παράγοντα, αυτόν της «απώλειας αυτοσυνειδητότητας» και
3. Το είδος χορού αποβαίνει συντελεστής διαφοροποίησης για τρεις παράγοντες («άμεση ανατροφοδότηση», «συγκέντρωση στο επιτελούμενο έργο» και «αίσθηση ελέγχου»)

Συνοψίζοντας, μπορούμε με βεβαιότητα να αναφέρουμε πως η εμπειρία ροής μπορεί να αναλυθεί στο χορευτικό πλαίσιο γενικότερα αλλά και ειδικότερα στο πλαίσιο του κλασικού και σύγχρονου χορού. Αξίζει να ερευνηθεί στο πλαίσιο και άλλων ειδών χορού καθώς και να μελετηθεί η πιθανή διαφοροποίηση της εμπειρίας ροής μεταξύ χορευτικής πρόβας και παράστασης.

Βιβλιογραφία

- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond Boredom and Anxiety: Experiencing Flow in Work and Play*. San Francisco: Jossey-Bass
- Csikszentmihalyi, M. (1982). Towards a psychology of optimal experience. In: Wheeler, L. (Eds.), *Annual review of personality and social psychology* (pp. 13-36). Beverly Hills: CA: Sage
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. New York: Harper and Row
- Jackson, S.A., & Marsh, H.W., (1996). Development and validation of a scale to measure optimal experience: The Flow State Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology* 18, 17-35
- Panebianco-Warrens, C. (2014). Exploring the dimensions of flow and the role of music in professional ballet dancers. *Muziki*, 11(2), pp. 58–78. doi: 10.1080/18125980.2014.966480
- Stavrou, N. A., Zervas, Y. (2004). Confirmatory factor analysis of Flow State Scale in sports. *International Journal of Sport and Exercise Psychology* 2, pp. 161-181
- Vallo, M. (2012), *An investigation of professional ballet dancers experiences of flow and motivational perspectives*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή). The University of Birmingham, Birmingham, United Kingdom
- Σταύρου, Ν. (2001). *Η μελέτη της ψυχολογικής ροής και ο ρόλος της στην απόδοση*. Διδακτορική Διατριβή. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

SPECIAL EVENTS ΚΑΙ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ. Ο ΧΟΡΟΣ ΣΕ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΖΗΒΑ, Μ., ΜΗΤΣΗΣ, Δ.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Ως κύριος στόχος της παρούσας εργασίας τέθηκε ο εννοιολογικός προσδιορισμός των όρων festival και event, η καταγραφή των επιμέρους χαρακτηριστικών τους, τα οποία διακρίνουν τον κάθε όρο, καθώς επίσης και η μεταξύ τους σχέση. Ως επιμέρους στόχος, τέθηκε η διερεύνηση της σχέσης των όρων με τον θεσμό των εκδηλώσεων με θέμα τον παραδοσιακό χορό, οι οποίες διοργανώνονται από κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς. Επιχειρήθηκε, μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, στις επιστημονικές βάσεις JSTOR, ERIC, ΠΑΝΔΗΜΟΣ και ΕΑΔΔ, για τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 2005 έως και τον Δεκέμβριο του 2019, η συλλογή των δεδομένων, τα οποία αφορούν στην επιλογή και χρήση των όρων, καθώς επίσης και στην ιστορική αναδρομή αυτής της χρήσης. Συνολικά στην έρευνα συμπεριελήφθησαν, 23 διδακτορικές διατριβές και 15 δημοσιευμένα άρθρα, τα οποία απαντώνται στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία. Για την αναζήτηση χρησιμοποιήθηκαν οι λέξεις κλειδιά: event, festival, ελληνικός παραδοσιακός χορός, folk dance. Έπειτα από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τη σχετική με το θέμα δημοσιευμένη βιβλιογραφία, μέσω της επαγωγικής μεθόδου και της μεθόδου της συνεχούς σύγκρισης, αξιολογήθηκαν, συγκρίθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν τα αποτελέσματα, τα οποία αφορούν στον εννοιολογικό προσδιορισμό των όρων, αλλά και στη σχέση τους με τις εκδηλώσεις με θέμα τον ελληνικό παραδοσιακό χορό. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας επισημαίνεται ότι ο όρος event καλύπτει μια μεγάλη ποικιλία γεγονότων και κατηγοριοποιείται ανάλογα με τον σκοπό, τη μορφή, τις συνθήκες και το περιεχόμενο της διοργάνωσης, ενώ ο όρος festival διαφέρει ανάλογα με τον χαρακτήρα του και το είδος της διοργάνωσης, στην οποία αναφέρεται. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις με θέμα τον ελληνικό παραδοσιακό χορό φαίνεται να εντάσσονται στην κατηγορία των ειδικών γεγονότων.

Λέξεις-κλειδιά: Event, festival, ελληνικός παραδοσιακός χορός, folk dance

SPECIAL EVENTS AND GREEK TRADITIONAL DANCES FESTIVALS. DANCE IN A NEW CONTEXT

ZIVA, M., MITSIS, D.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

The main objective of this work was to define the terms of festival and event, to record their individual characteristics, which distinguish each condition, as well as the relationship between them. The investigation of the relationship of terms with the convention of events on the subject of traditional dance, which are organized by social and cultural institutions, was set as an individual objective. The bibliographic review was applied on the scientific bases JSTOR, ERIC, PANDIMOS and EDD, for the period from January 2005 to December 2019, the collection of data relating to the selection and use of the terms, as well as the historical retrospect of this use. A total of 23 doctoral dissertations and 15 published articles were included in the research, which are found in the Greek and foreign literature. The keywords were used for the search: event, festival, Greek traditional dance, folk dance. Following the analysis of the data collected from the published literature on the subject, through the inductive method and the continuous comparison method, the results of which were assessed, compared and categorized, related to the conceptual definition of the terms, but also in their relationship with the events on the Greek traditional dance. Based on the results of the survey it is noted that the term 'event' covers a wide variety of proceedings and is categorized according to the purpose, form, conditions and content of the event, while the term 'festival' varies according to the character and the type of event which it refers to. Cultural events on the Greek traditional dance seem to be part of the category of special events.

Keywords: *Event, festival, Greek traditional dance, folk dance*

Εισαγωγή

Ο όρος *event* απαντάται στη διεθνή βιβλιογραφία περιλαμβάνοντας πληθώρα εννοιών. Με τον όρο *festival* εννοούμε ένα γεγονός, μια σειρά καλλιτεχνικών εκδηλώσεων που οργανώνονται περιοδικά, συνήθως στον ίδιο χώρο και κατά την ίδια χρονική περίοδο, έχουν πανηγυρικό και συχνά διαγωνιστικό χαρακτήρα και οργανώνονται από ένα εθνικό ή τοπικό φορέα. Οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται άλλοτε με σκοπό τον εορτασμό κάποιων σημαντικών για μια κοινότητα ιστορικών θρησκευτικών γεγονότων, τη συνάντηση διάφορων πολιτισμικών μορφών έκφρασης όπως είναι η μουσική, ο χορός (folk festivals), οι κινηματογραφικές ταινίες, την έκθεση προϊόντων όπως τα φεστιβάλ κρασιού και φαγητού (wine festivals, food festivals), ή τη μετάδοση γνώσης (science festivals). Λόγω των ποικίλων χαρακτηριστικών τα οποία συγκεντρώνουν οι εν λόγω εκδηλώσεις, απαιτείται μια πολυεπιστημονική προσέγγιση προκειμένου να επιχειρηθεί μια ολιστική μελέτη η οποία θα εξετάζει τις ιδιαιτερότητες, τις σχέσεις που αναπτύσσονται αλλά και τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους. Ως κύριος στόχος της παρούσας εργασίας τέθηκε ο εννοιολογικός προσδιορισμός των όρων *festival* και *event*, η καταγραφή των επιμέρους χαρακτηριστικών, τα οποία διακρίνουν τον κάθε όρο, καθώς επίσης και η μεταξύ τους σχέση. Ως επιμέρους στόχος, τέθηκε η διερεύνηση της σχέσης των όρων με τον θεσμό των εκδηλώσεων με θέμα τον παραδοσιακό χορό, οι οποίες διοργανώνονται από κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς.

Μεθοδολογία

Στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση πραγματοποιήθηκε αναζήτηση στις επιστημονικές βάσεις JSTOR, ERIC, ΠΑΝΔΗΜΟΣ και ΕΑΔΔ, για τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 2005 έως και τον Δεκέμβριο του 2019, προκειμένου να συλλεχθούν και να καταγραφούν δεδομένα, τα οποία αφορούν στην επιλογή και χρήση των όρων *event* και *festival*, καθώς επίσης και στην ιστορική αναδρομή αυτής της χρήσης. Επιπρόσθετα ελέχθησαν και οι βιβλιογραφικές αναφορές των άρθρων που είχαν ανακτηθεί προκειμένου να αναζητηθούν και να καταγραφούν πρόσθετα σχετικά με το διερευνώμενο ζήτημα άρθρα. Για την αναζήτηση χρησιμοποιήθηκαν οι λέξεις κλειδιά: *event*, *festival*, ελληνικός παραδοσιακός χορός, folk dance. Συνολικά στην έρευνα συμπεριελήφθησαν, 23 διδακτορικές διατριβές και 15 δημοσιευμένα άρθρα, τα οποία απαντώνται στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και τα οποία πληρούσαν τα κριτήρια που έθεταν οι στόχοι. Στα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τη σχετική με το θέμα δημοσιευμένη βιβλιογραφία, πραγματοποιήθηκε ανάλυση μέσω της επαγωγικής μεθόδου και της μεθόδου της συνεχούς σύγκρισης.

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα, τα οποία αφορούν στον εννοιολογικό προσδιορισμό των όρων, αλλά και στη σχέση τους με τις εκδηλώσεις με θέμα τον ελληνικό παραδοσιακό χορό, αξιολογήθηκαν, συγκρίθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν. Οι σχετικές μελέτες που προέρχονται από το ερευνητικό πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών επιστημών, χρησιμοποιούν τον όρο *event* (γεγονός), ο οποίος καλύπτει μια μεγάλη σειρά από προγραμματισμένες εκδηλώσεις που ο χαρακτήρας τους δεν είναι μόνο πολιτιστικός, αλλά και αθλητικός, πολιτικός, επαγγελματικός. Με τον όρο *event*, καλύπτονται γεγονότα από μεγάλα, όπως π.χ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες (mega event), μέχρι μικρά τοπικά φεστιβάλ (Getz, 1991).

Ο όρος *event* καλύπτει μια μεγάλη ποικιλία γεγονότων. Ανάλογα με το σκοπό, τις συνθήκες αλλά και το περιεχόμενο της διοργάνωσης, μπορεί να επιχειρηθεί μια σχετική κατηγοριοποίηση. Ένα

event, μπορεί να ανήκει σε περισσότερες από μια κατηγορίες, ανάλογα την παράμετρο με βάση την οποία γίνεται η κατηγοριοποίηση. Ωστόσο φαίνεται ότι οι εκδηλώσεις διακρίνονται σε α) ειδικά (*special events*), β) αξιοσημείωτα (*hallmark events*) και γ) μεγάλα (*mega events*) (Getz, 1997). Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι διοργανώσεις που πραγματοποιούνται για μια μοναδική φορά ή πολύ σπάνια. Δεν απαιτεί την εξειδικευμένη προσπάθεια συγκεκριμένων διοργανωτών αλλά πρόκειται για μια κοινωνική ή πολιτιστική εμπειρία που τυχαίνει εκτός καθημερινότητας. Πρόκειται για μια τελετή που συμβαίνει κάποια στιγμή και η οποία εξυπηρετεί την ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών (Yeoman, Robertson, Ali-Knight, Drummond, MacMahon & Beattie, 2004). Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι εκδηλώσεις εκείνες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την κοινότητα που τα φιλοξενεί, αποκτούν φήμη και κύρος λόγω αυτής της σχέσης αλληλεξάρτησης που υπάρχει και η οποία παρέχει στοιχεία που τους προσδίδουν πλεονεκτήματα ως προς την ανταγωνιστικότητά τους. Τέτοια στοιχεία είναι η διαφήμιση που τυγχάνουν από την κοινότητα, η παράδοση που υπάρχει στην διοργάνωση, η δημοσιότητα ή ακόμα και η τοποθεσία στην οποία πραγματοποιείται το γεγονός. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν τα μεγάλα και αξιοσημείωτα φεστιβάλ, τα οποία υποστηρίζονται εκτενώς από τον τύπο, είναι ευρέως γνωστά και αναγνωρίσιμα και προσφέρουν στον τόπο στον οποίο φιλοξενούνται, πολλά οικονομικά οφέλη. Σε μια τέταρτη κατηγορία τοποθετούνται οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε τοπικό ή κοινοτικό επίπεδο και που έχουν σκοπό την προώθηση των διαφορετικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την κοινότητα, απευθύνονται σε συγκεκριμένο κοινό και στοχεύουν στη διατήρηση των βασικών αυτών χαρακτηριστικών τους, αλλά κι την έκθεση του κοινού τους σε νέες ιδέες (Allen, O' Toole, McDonnell & Harris, 2005). Ανάλογα με το κοινό που τα παρακολουθεί (Getz, 1997). Σύμφωνα με αυτή την παράμετρο διακρίνονται σε α) δημόσια- ανοιχτά, όταν το κοινό είναι ευρύ και β) ιδιωτικά, όταν απευθύνονται σε περιορισμένο και ειδικά προσκεκλημένο κοινό. Ανάλογα δε με τη μορφή ή το περιεχόμενό τους, κατηγοριοποιούνται στις εξής θεματικές ενότητες: Πολιτιστικοί εορτασμοί, καλλιτεχνικά- ψυχαγωγικά, επιχειρησιακά - εμπορικά, αθλητικοί αγώνες, εκπαιδευτικά - επιστημονικά, διασκεδαστικά, πολιτικά-κρατικά.

Με βάση τις πιο πάνω κατηγοριοποιήσεις παρατηρείται ότι ο όρος *φεστιβάλ* χρησιμοποιείται πιο εξειδικευμένα για να δηλώσει ένα δημόσιο *special event* που ο ορισμός της έννοιας του διαφέρει ανάλογα με το χαρακτήρα του αλλά και το είδος της διοργάνωσης που απαιτεί. Χαρακτηριστικά στοιχεία των φεστιβάλ, τα οποία επίσης απασχολούν τους συγγραφείς είναι η παροδικότητα ή τακτικότητά τους, η συμμετοχή των θεατών (Davies & Brown, 2000), οι ιδέες και τις επιταγές που προστάζει (Quinn, 2005) αλλά και τα σύμβολα και τα νοήματά του γεγονότος (Handler, 1984). Από την έρευνα επιπλέον διαφαίνεται ότι η οικονομική ανάπτυξη της πόλης που διοργανώνει ένα event, η ανάδειξη του ιδιαίτερου πολιτισμικού της πλαισίου, η ανταλλαγή απόψεων και ιδεών μεταξύ των συμμετεχόντων, η μετάδοση πολιτικών ιδεολογιών, είναι οι κυριότεροι από τους σκοπούς τους οποίους εξυπηρετεί η διοργάνωση ενός φεστιβάλ.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αυτός ο θεσμός έχει έναν πολυσημικό χαρακτήρα και δημιουργεί αλληλεπιδράσεις σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα. Τα φεστιβάλ παραδοσιακού χορού σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους επιχειρούμε να τα εντάξουμε στην κατηγορία των ειδικών γεγονότων (*special event*), καθώς αποτελεί μια από τις πιο συνήθεις μορφές πολιτιστικού εορτασμού και ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα είδη τουριστικών προορισμών. Η σχετική βιβλιογραφία που ασχολείται με τα φεστιβάλ με θέμα τον παραδοσιακό χορό, είναι

περιορισμένη, παρά το γεγονός ότι ο θεσμός συνεχώς αναπτύσσεται. Αυτό, το οποίο απασχολεί περισσότερο τους ερευνητές είναι η μετάβαση του χορού από τον παραδοσιακό φυσικό του περιβάλλον σε ένα άλλο αστικό, όπου άλλαξε η μορφή, το ύφος και η λειτουργία του.

Βιβλιογραφία

- Allen, J., O' Toole, W., McDonnell, I., Harris, R. (2005). *Festival and special event management*. Richmond: John Wiley & Sons Australia Limited
- Davies, J., Brown, L. (2000). Tourism: Food, Wine and Festival- A Delectable Mix. *Events beyond 2000: Setting the Agenda*. Sydney: Australian Centre for Event Management, 161-170
- Getz, D. (1991). *Festivals, special events, and tourism*. New York: Van Nostrand Reinhold
- Getz, D. (1997). The impacts of mega events on tourism Strategies for destinations. In Andersson, D., Persson, C., Salhberg, B. & Storm, L.(Ed). *The impact of mega events*. (p.p.5-32). Ostersund, Sweden European Tourism Research Institute
- Handler, R. (1984). On sociocultural discontinuity nationalism and cultural objectification in Quebec. *Current Anthropology* 25,(1),55-71
- Quinn, V. (2001). Art Festivals and the City. *Urban Studies*, 42(5-6), 927-943
- Yeoman, I., Robertson, M., Ali-Knight, J., Drummond, S., McMahon-Beattie, U. (2004). *Festival and Events Management. And international Arts and Cultural Perspective*. Oxford : Elsevier Butterworth-Heinemann

ΒΑΣΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 11 ΕΩΣ 12 ΕΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΕ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ, Ζ., ΔΙΓΓΕΛΙΔΗΣ, Ν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να εξεταστούν οι διαφορές μεταξύ παιδιών ηλικίας 11-12 ετών που παρακολουθούν μαθήματα παραδοσιακών χορών και παιδιών που παρακολουθούν άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως είναι τα ομαδικά ή ατομικά αθλήματα (μπάσκετ, βόλεϊ, ποδόσφαιρο, τένις, στίβος, ρυθμική γυμναστική, ενόργανη) ως προς: α) τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες και β) το βαθμό ευεξίας τους. Για την εκπλήρωση του συγκεκριμένου σκοπού, ζητήθηκε από συνολικά 240 μαθητές και μαθήτριες των Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού από διαφορετικά σχολεία της Ναυπάκτου, να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου που αφορά στη φυσική δραστηριότητα, «Κλίμακα Ικανοποίησης Βασικών Ψυχολογικών Αναγκών στη Φυσική αγωγή» του Vlachopoulos και Michailidou (2006). Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε διαφορά με θετικότερους δείκτες στα παιδιά που παρακολουθούν συστηματικά (τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα) παραδοσιακό χορό. Επιπλέον δεν παρουσιάστηκαν διαφορές ως προς τις επιδόσεις των μαθητών ανάμεσα στα δύο φύλα. Παράλληλα διαπιστώθηκε μεγάλη διαφορά στις βασικές ψυχολογικές ανάγκες και στην ευεξία των παιδιών που ασκούνταν σε συλλόγους, γυμναστήρια και ομάδες από αυτά που δεν γυμνάζονταν με αυτόν τον τρόπο. Οι πρώτοι είχαν θετικότερα αποτελέσματα. Τέλος, προέκυψε πως οι μαθητές που αθλούνται μόνοι ή με φίλους εκτός σχολείου είχαν υψηλότερα σκορ στην κλίμακα της ευεξίας.

51

Λέξεις -κλειδιά: Βασικές ψυχολογικές ανάγκες, ευεξία

BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND WELL- BEING OF CHILDREN 11-12 YEARS PARTICIPATING IN TRADITIONAL DANCING GROUPS

KAKOGIANNI, Z., DIGELIDIS, N.

UNIVERSITY OF THESSALY

Abstract

The aim of this study was to examine the differences between children aged 11-12 who attend traditional dance classes and children who attend other extracurricular activities, such as team or individual sports (basketball, volleyball, football, tennis, athletics, rhythmic gymnastics, gymnastics) in terms of: a) basic psychological needs and b) their degree of well-being. In order to fulfill this purpose, a total of 240 students of the 5th and 6th grades of Primary School were requested from different schools of Nafpaktos to complete a closed-ended questionnaire on physical activity, Vlachopoulos and Michailidou's (2006) "Satisfaction Scale of Basic Psychological Needs in Physical Education." The analysis of the data revealed a difference with more positive indicators in children who regularly attend (at least twice a week) traditional dance. In addition, there were no differences in students' performance between the sexes. At the same time, a large difference was found in the basic psychological needs and well-being of children who exercised in clubs, gyms and groups of those who did not exercise in this way. The former had more positive results. Finally, research has shown that students who play in neighborhoods, in alleys or with friends perform better on questions related to their communication with other children and their well-being. No differences were observed on the other scales.

Keywords: Basic psychological needs, wellness

Εισαγωγή

Οι τρεις βασικές ψυχολογικές ανάγκες που συνδέονται με τη θεωρία του αυτοκαθορισμού είναι η ανάγκη της αυτονομίας, της ικανότητας και της αίσθησης του ανήκειν (Deci & Ryan, 2000). Η ανάγκη της αυτονομίας σχετίζεται με την επιθυμία που έχει το άτομο στο να δεσμευτεί με κάποια δραστηριότητα της επιλογής του και χαρακτηρίζεται ως η πρωταρχική αιτία της συμπεριφοράς (Deci & Ryan, 1985). Η ανάγκη της ικανότητας, ως ψυχολογικής ανάγκης, έχει να κάνει με την θέληση των ατόμων να αλληλεπιδρούν με αποτελεσματικό τρόπο με το περιβάλλον, καθώς και να νιώσουν πως είναι ικανοί μέσω της επίτευξης θετικών αποτελεσμάτων ή μέσω της αποφυγής μη επιθυμητών καταστάσεων (Deci & Ryan, 1985). Η τρίτη και τελευταία ανάγκη, αυτή της αίσθησης του ανήκειν, έχει να κάνει με αισθήματα που σχετίζονται με τη σύνδεση με τους «σημαντικούς άλλους», με αισθήματα ενδιαφέροντος ή με την αίσθηση του ανήκειν σε κάποιο κοινωνικό περιβάλλον (Deci & Ryan, 1985).

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να εξεταστούν οι διαφορές μεταξύ παιδιών ηλικίας 11-12 ετών που παρακολουθούν μαθήματα παραδοσιακών χορών και παιδιών που παρακολουθούν άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες ως προς: α) τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες και β) το βαθμό ευεξίας τους. Επίσης, να εξεταστούν οι βασικές ψυχολογικές ανάγκες και η ευεξία τόσο σε σχολικό πληθυσμό, όσο και σε πληθυσμό παιδιών που παρακολουθούν μαθήματα παραδοσιακών χορών σε σχολές χορού.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν συνολικά 240 μαθητές των Ε' & ΣΤ' τάξεων Δημοτικών Σχολείων Ναυπάκτου. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα απαρτίστηκε από 120 μαθητές που συμμετείχαν σε οργανωμένα μαθήματα παραδοσιακών χορών σε ιδιωτικές σχολές χορού, τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα ανά μία ώρα και η δεύτερη ομάδα αποτελούταν από 120 μαθητές σε άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες όπως είναι τα ομαδικά ή ατομικά αθλήματα (μπάσκετ, βόλεϊ, ποδόσφαιρο, τένις, στίβος, ρυθμική γυμναστική, ενόργανη). Η πρώτη ομάδα είχε 70 κορίτσια (33 Ε' και 37 ΣΤ') και 50 αγόρια (25 Ε' και 25 ΣΤ') ενώ η δεύτερη ομάδα είχε 42 κορίτσια (19 Ε' και 23 ΣΤ') και 78 αγόρια (38 Ε' και 40 ΣΤ'). Όλοι συμμετείχαν εθελοντικά και αφού συμπληρώθηκαν από τους γονείς/κηδεμόνες τα σχετικά έντυπα συναίνεσης.

Εργαλεία μέτρησης

Χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω εργαλεία μέτρησης:

1. Δημογραφικές πληροφορίες των μαθητών. Οι μαθητές απάντησαν σε ερωτήσεις δημογραφικού περιεχομένου όπως ο μήνας γέννησης, το έτος (ηλικία), το φύλο, την τάξη και άλλες πληροφορίες για την προτίμησή τους σε οργανωμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του σχολείου ή του ελεύθερου χρόνου τους.

2. Η ικανοποίηση των βασικών ψυχολογικών αναγκών των μαθητών στο μάθημα της φυσικής αγωγής εκτιμήθηκε με την Κλίμακα των Βασικών Ψυχολογικών Αναγκών στην Άσκηση (Basic Psychological Needs in Exercise Scale: Vlachopoulos & Michailidou, 2006), τροποποιημένη για το χώρο της σχολικής φυσικής αγωγής. Οι υποκλίμακες που χρησιμοποιήθηκαν είναι αυτές της αυτονομίας, της αποτελεσματικότητας και των κοινωνικών σχέσεων με 4 ερωτήσεις σε κάθε υποκλίμακα. Οι

απαντήσεις δόθηκαν σε 7-βαθμη κλίμακα Likert από το 1 ("Διαφωνώ απόλυτα") ως το 7 ("Συμφωνώ απόλυτα").

3. Κλίμακα Υποκειμενικής Αίσθησης της Ζωτικότητας (Ryan & Frederick, 1997). Αυτό το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 5 ερωτήσεις που σχετίζονται με τη μέτρηση της υποκειμενικής ζωτικότητας των συμμετεχόντων (μαθητών) στην καθημερινή τους ζωή. Μετά το γενικό πρόθεμα «Πώς αισθανθήκατε ΓΕΝΙΚΑ τις προηγούμενες 3-4 εβδομάδες», οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνταν να απαντήσουν σε μια 5-βάθμια κλίμακα Likert από το 1 (Διαφωνώ απόλυτα) έως το 5 (Συμφωνώ απόλυτα). Η συγκεκριμένη κλίμακα έχει χρησιμοποιηθεί ήδη στον ελλαδικό χώρο κυρίως στο χώρο του παιδικού αθλητισμού (Κρομμύδας, Γαλάνης, Παπαϊωάννου, Τζιουμάκης, Ζουρμπάνος, Κεραμίδας & Διγγελίδης, 2016).

Διαδικασία και σχεδιασμός της έρευνας

Η έρευνα έλαβε χώρα στις αίθουσες των σχολείων και η διάρκεια της έρευνας δεν ξεπέρασε τη μισή ώρα (30 λεπτά). Οι μαθητές συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο με τις δημογραφικές και προσωπικές ερωτήσεις. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε διδακτικές ώρες, χωρίς την παρουσία του εκπαιδευτικού της τάξης.

Στατιστική ανάλυση

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS v.21. Για την εξέταση διαφορών ανάμεσα στις μεταβλητές (εξαρτημένες και ανεξάρτητες) διενεργήθηκε ανάλυση διακύμανσης μιας κατεύθυνσης (One-way ANOVA).

Αποτελέσματα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, προκύπτει πως υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές σχετικά με την πρώτη ομάδα (μαθητές παρακολουθούν μαθήματα παραδοσιακών χορών) και την δεύτερη ομάδα (μαθητές που κάνουν άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες) στις απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες και την ευεξία τους. Τα παιδιά που παρακολουθούσαν μαθήματα χορού είχαν μεγαλύτερα σκορ ($M = 5.52 \pm .97$) σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου ($M = 5.13 \pm 1.24$). Δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την αίσθηση ικανότητας, την αίσθηση του ανήκειν και την ευεξία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων ως προς την αίσθηση αυτονομίας, την αίσθηση ικανότητας, την αίσθηση του ανήκειν και την ευεξία.

Ανάλυση διακύμανσης μιας κατεύθυνσης έγινε προκειμένου να εξεταστούν οι διαφορές ως προς τα παιδιά που γυμνάζονται μόνα τους σε αυλές αλάνες ή γήπεδα ή με τους φίλους τους. Ακόμα έγινε ανάλυση στα παιδιά που δεν γυμνάζονται καθόλου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την αίσθηση της αυτονομίας και ικανότητας. Υπήρχαν όμως στατιστικά σημαντικές διαφορές στα αποτελέσματα της έρευνας στην αίσθηση του ανήκειν ($F_{1,238} = 4.28$, $p < .05$). Η πρώτη ομάδα συγκέντρωσε ($M = 5.96 \pm 1.01$) πολύ μεγαλύτερα αποτελέσματα από τη δεύτερη ($M = 5.58 \pm 0.94$). Επίσης στατιστικά σημαντικές διαφορές υπήρχαν και στην αίσθηση ευεξίας των παιδιών των δύο ομάδων ($F_{1,238} = 4.53$, $p < .05$). Η πρώτη ομάδα συγκέντρωσε μεγαλύτερο σκορ ($M = 4.16 \pm .74$) από τη δεύτερη ομάδα που απείχε από αθλητικές δραστηριότητες εκτός σχολείου ($M = 3.90 \pm .61$).

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας διαπιστώθηκε ότι ο παραδοσιακός χορός είναι μια δραστηριότητα, στην οποία όσα παιδιά συμμετέχουν συστηματικά (τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα) αισθάνονται περισσότερη αυτοπεποίθηση όσον αφορά το μάθημα της Φ.Α. στο σχολείο σε σύγκριση με τα παιδιά που δεν παρακολουθούν παραδοσιακό χορό και μπορεί να κάνουν άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες όπως μπάσκετ, βόλεϊ, τένις κ.α. Από την έρευνα φάνηκε επίσης ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα ως προς τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών και τον βαθμό ευεξίας τους. Αντίθετα παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα παιδιά που ήταν εγγεγραμμένα σε κάποιο σύλλογο ή σε κάποια ακαδημία ή σε κάποια ομάδα ή σε κάποιο γυμναστήριο από τα παιδιά που παρέμεναν το απόγευμα στο σπίτι και δεν αθλούνταν. Τέλος από την παρούσα έρευνα προκύπτει ότι τα παιδιά που γυμνάζονται ελεύθερα σε αλάνες αυλές ή με φίλους νιώθουν χαρούμενα και πιστεύουν ότι είναι σημαντικό κομμάτι της ομάδας και ότι οι φίλοι τους, τους εκτιμούν. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά αυτά νιώθουν περισσότερη χαρά και μπορούν εύκολα να συσχετιστούν και να κάνουν φίλους.

Βιβλιογραφία

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Self-determination and intrinsic motivation in human behavior*. NY: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). Self-determination research: Reflections and future directions. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (p. 431–441). University of Rochester Press.
- Κρομμύδας Χ., Γαλάνης Ε., Παπαϊωάννου Α., Τζιουμάκης Ι., Ζουρμπάνος Ν., Κεραμίδας Π. & Διγγελίδης Ν. (2016). Η σχέση του ενδυναμωτικού και αποδυναμωτικού κλίματος ομάδας με την ευχαρίστηση και την ποιότητα ζωής στο παιδικό ποδόσφαιρο της Ελλάδας. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό*, 14, 19-35.
- Ryan, R. M., & Frederick, C. (1997). On energy, personality, and health: Subjective vitality as a dynamic reflection of well-being. *Journal of personality*, 65(3), 529-565.
- Mavropoulou A., Barkoukis V., Douka S., Alexandris K. & Hatzimanouil D. (2019). The role of autonomy supportive activities on students' motivation and beliefs toward out-of-school activities. *The Journal of Educational Research*, 112(2), 223-233.
- Vlachopoulos, S. P., & Michailidou, S. (2006). Development and initial validation of a measure of autonomy, competence, and relatedness in exercise: The Basic Psychological Needs in Exercise Scale. *Measurement in physical education and exercise science*, 10(3), 179-201.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΣΧΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΙ ΕΝΑ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ ΤΟΥ. ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙ ΤΗΝ ΑΦΟΣΙΩΣΗ ΤΟΥΣ;

ΖΑΝΙΑ, Ι., ΤΣΙΤΣΚΑΡΗ, Ε.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Περίληψη

Όλο και περισσότεροι αθλητικοί οργανισμοί αξιοποιούν την ισχυρή σχέση με τον πελάτη, επιδιώκοντας την εύρυθμη λειτουργία τους αλλά και τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Ως μάρκετινγκ σχέσεων ορίζονται «όλες οι δραστηριότητες μάρκετινγκ που αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση και τη διατήρηση επιτυχημένων σχέσεων ανταλλαγής» (Morgan & Hunt, 1994, σελ. 22). Παγκοσμίως, οι βασικοί χώροι συμμετοχής στην άσκηση, αλλά και εκφραστές της αθλητικής αναψυχής, είναι τα γυμναστήρια. Στόχος της έρευνας αυτής ήταν να μελετήσει, το πώς οι πελάτες ενός γυμναστηρίου αξιολογούν παράγοντες του μάρκετινγκ σχέσεων και πώς επηρεάζεται η αφοσίωσή τους. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 90 πελάτες, η πλειονότητα αυτών γυναίκες, ενός γυμναστηρίου που εδρεύει στην Κομοτηνή. Οι μεταβλητές (30) για την αξιολόγηση του μάρκετινγκ σχέσεων διαμορφώθηκαν μετά από μία εκτενή ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (Gwinner, Gremler & Bitner, 1998; Harris & Ogbonna, 2008; Hennig-Thurau, Gwinner & Gremler 2000; Ndubisi & Chan, 2005, κ.α.). Μεταφράστηκαν στα ελληνικά με τη μέθοδο της διπλής κατεύθυνσης. Αξιολογήθηκαν από ειδικούς του αθλητικού μάρκετινγκ και δόθηκαν προς συμπλήρωση στο πλαίσιο πιλοτικής έρευνας σε 50 πελάτες άλλου γυμναστηρίου. Οι μεταβλητές φορτίζουν σε εννέα παράγοντες αξιολόγησης του μάρκετινγκ σχέσεων: *εμπιστοσύνη, οικειότητα, αμοιβαιότητα, δέσμευση, επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων, κοινωνικές παροχές, ειδικά οφέλη μεταχείρισης και οφέλη σιγουριάς/εμπιστοσύνης*. Τα ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν από τον Οκτώβριο ως το Δεκέμβριο του 2019 από γυμναστήριο που παρέχει εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πελάτες του, όλες τις ημέρες της εβδομάδας και σε διαφορετικές χρονικές ζώνες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι πελάτες του γυμναστηρίου, με εξαίρεση τον παράγοντα «*Ειδικά οφέλη μεταχείρισης*», αξιολογούν θετικά το σύνολο των υπολοίπων παραγόντων και την αφοσίωσή τους. Η αφοσίωση προβλέπεται θετικά από το μάρκετινγκ σχέσεων και πιο συγκεκριμένα από τους παράγοντες: *επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων και οφέλη σιγουριάς/εμπιστοσύνης*. Η μελέτη του μάρκετινγκ σχέσεων σε γυμναστήρια δεν εμφανίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία. Απαιτούνται συστηματικές καταγραφές και μετρήσεις, όμως αυτή η πρώτη απόπειρα φαίνεται να δίνει ουσιαστικά αποτελέσματα τόσο για τους ερευνητές όσο και για τους επαγγελματίες του χώρου.

56

Λέξεις-κλειδιά: Μάρκετινγκ σχέσεων, αφοσίωση, γυμναστήριο, πελάτης

EVALUATION OF THE RELATIONSHIP MARKETING OF A FITNESS CENTER BY ITS CUSTOMERS. DOES IT AFFECT THEIR LOYALTY?

ZANIA I., TSITSKARI E.

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Abstract

More and more sport organizations are taking advantage of the strong relationship with the customer, seeking for their goof operation and creating a competitive advantage. Relationship marketing is defined as "*all marketing activities aimed at establishing and maintaining successful exchange relationships*" (Morgan & Hunt, 1994, p. 22). Worldwide, the main venues for exercise, as well as sports leisure activities, are fitness centers. The aim of this research was to study how customers evaluate the relationship marketing that a fitness center develops and how it affects their loyalty with the organization. The sample of the research consisted of 90 clients, most of them women, of a gym located in Komotini. The variables (30) for evaluating relationship marketing were formed after an extensive review of the literature (Gwinner, Gremler & Bitner, 1998; Harris & Ogbonna, 2008; Hennig-Thurau, Gwinner & Gremler 2000; Ndubisi & Chan, 2005, etc.) and were translated into Greek using the two-way method. They were evaluated by sports marketing experts and were filled in through a pilot study by 50 customers of another fitness center. Nine were the factors chosen in order to evaluate the relationship marketing of the fitness center: trust, intimacy, reciprocity, commitment, communication, conflict management, social benefits, special treatment benefits, and confidence/trust benefits. The questionnaires were collected from October to December 2019 every day of the week and in different time zones, in a fitness center that provides personalized services to its customers. The results showed that the customers highly evaluate all the factors of relationship marketing, except from the factor "Special treatment benefits". They highly evaluate their loyalty as well. Loyalty, moreover, is positively predicted by relationship marketing and more specifically by the factors: communication, conflict management and the benefits of trust. The study of relationship marketing in fitness centers does not appear in the international literature. Systematic recordings and measurements are required, but this first attempt seems to yield substantial results for both researchers and professionals in the field.

Keywords: Relationship marketing, loyalty, gym, customer

Εισαγωγή

Ο Ndubisi (2004) ανέφερε ότι όλο και περισσότερες εταιρείες/φορείς αθλητισμού αξιοποιούν την ισχυρή σχέση μεταξύ επιχείρησης-πελάτη για να αποκτήσουν ανεκτίμητες πληροφορίες σχετικά με τον καλύτερο τρόπο εξυπηρέτησης των πελατών τους, επιδιώκοντας την εύρυθμη λειτουργία του εκάστοτε αθλητικού οργανισμού, με στόχο ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Το μάρκετινγκ σχέσεων μπορεί να οριστεί ως «*όλες οι δραστηριότητες μάρκετινγκ που αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση και τη διατήρηση επιτυχημένων σχέσεων ανταλλαγής*» (Morgan & Hunt, 1994, σελ. 22). Τα τελευταία χρόνια, τόσο οι ερευνητές όσο και οι επαγγελματίες στο χώρο της άσκησης και του αθλητισμού, όλο και περισσότερο αναφέρονται στη σημασία ανάπτυξης ενός υγιούς μάρκετινγκ σχέσεων (Harris & Ogbonna, 2008). Στόχος είναι η διατήρηση των πελατών, θεωρείται ένα σημαντικό διοικητικό ζήτημα από τότε που αναγνωρίστηκε ότι κοστίζει λιγότερο να διατηρήσει πελάτες παρά να αποκτήσει νέους (Ahmad

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να μελετήσει και να αξιολογήσει τις διαστάσεις του μάρκετινγκ σχέσεων που αναπτύσσει ένα γυμναστήριο προς τους πελάτες τους. Επιπλέον στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει αν και ποιες διαστάσεις του μάρκετινγκ σχέσεων μπορούν να προβλέψουν την αφοσίωση των ασκουμένων που μελετήθηκαν.

Μέθοδος

Δείγμα

Οι ερευνητές επέλεξαν ένα ιδιωτικό γυμναστήριο παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών στην Κομοτηνή για την συλλογή του δείγματος, θεωρώντας ότι ένα τέτοιο γυμναστήριο θα παρέχει περισσότερες υπηρεσίες που αφορούν στο μάρκετινγκ σχέσεων. Το δείγμα αποτέλεσαν κατά βάση γυναίκες (83,3%), ηλικίας κυρίως 30-39 ετών.

Διαδικασία Συλλογής των Δεδομένων

Οι ερευνητές ήρθαν σε επαφή με την υπεύθυνη του γυμναστηρίου, η οποία ήταν θετική στη διεξαγωγή της μελέτης στο χώρο της. Ένας εκ των ερευνητών προσέγγισε τους πελάτες με την άφιξή τους στο γυμναστήριο, προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή κόπωση με το τελείωμα της άσκησης. Όλα τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν από τη Δευτέρα μέχρι το Σάββατο, τα πρωινά, τα μεσημέρια και τα απογεύματα κατά την περίοδο Οκτώβριος-Δεκέμβριος του 2019, και από το σύνολο των 180 συλλέχθηκαν 90 απαντήσεις.

Μέσα συλλογής των Δεδομένων

Μάρκετινγκ Σχέσεων. Μέσω μίας αναλυτικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης (π.χ Sandell και Lagrosen (2002), Barnes (1994) και Berry (1995) κ.α) και μετά από διεξοδική συζήτηση με τρεις επιστήμονες του αθλητικού μάρκετινγκ και έναν γυμναστηριόχο, οι ερευνητές επέλεξαν εννέα παράγοντες και τις 30 μεταβλητές που φαίνεται να ταιριάζουν στο περιβάλλον ενός γυμναστηρίου. Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν οι παράγοντες: *εμπιστοσύνη* (με 2 μεταβλητές), η *οικειότητα* (με 2), η *αμοιβαιότητα* (με 3), η *δέσμευση* (με 3), η *επικοινωνία* (με 3), η *διαχείριση των συγκρούσεων* (με 3), *κοινωνικές παροχές* (με 5), τα *οφέλη ειδικής μεταχείρισης* (με 5) και τα *οφέλη εμπιστοσύνης/σιγουριάς* (με 4). Οι επιλεγμένες ερωτήσεις μεταφράστηκαν στα ελληνικά με τη μέθοδο της διπλής κατεύθυνσης (από τα αγγλικά στα ελληνικά και πάλι στα αγγλικά). Αφού η ομάδα εμπειρογνομόνων εξέτασε τις προτάσεις, έγιναν μικρές τροποποιήσεις στο ερωτηματολόγιο σε 10 από τις τριάντα μεταβλητές. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε πιλοτική εφαρμογή του ερωτηματολογίου σε 50 πελάτες άλλου γυμναστηρίου.

Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν ανέφερε οποιαδήποτε δυσκολία στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Όλες οι απαντήσεις δόθηκαν μέσω μιας 5-βάθμιας κλίμακας Likert (1 = καθόλου σε 5 = πάρα πολύ).

Αφοσίωση. Η αφοσίωση (προθέσεις συμπεριφοράς) αξιολογήθηκε με τρεις μεταβλητές, την πρόθεση των πελατών να: α) κάνουν θετικά σχόλια για τα προγράμματα και τις υπηρεσίες του γυμναστηρίου σε άλλους, β) συστήσουν το γυμναστήριο όταν κάποιος ζητήσει τη γνώμη τους και γ) συνεχίσουν να γυμνάζονται σε αυτό το γυμναστήριο (Alexandris, Dimitriadis, & Kasiara, 2001; Brady et al., 2006;). Οι απαντήσεις δόθηκαν, και σε αυτήν την περίπτωση, μέσω πενταβάθμιας κλίμακας Likert (όπου 1: απίθανο ως 5: πολύ πιθανό).

Αποτελέσματα

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, οι αναλύσεις αξιοπιστίας έδειξαν μία αρκετά καλή εσωτερική συνοχή του συνόλου των μεταβλητών του ερωτηματολογίου του μάρκετινγκ σχέσεων ($\alpha=,798$) και μία καλή εσωτερική συνοχή των περισσότερων παραγόντων, με εξαίρεση τους παράγοντες: οικειότητα, επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων και Οφέλη ειδικής μεταχείρισης.

Οι πελάτες του συγκεκριμένου γυμναστηρίου αξιολογούν πολύ θετικά τους περισσότερους από τους παράγοντες του μάρκετινγκ σχέσεων, με εξαίρεση τον παράγοντα *Οφέλη ειδικής μεταχείρισης*, τον οποίο αξιολογούν μέτρια (Μ.Ο.=3,28, Τ.Α.=1,39). Πολύ θετικά αξιολογούν και την αφοσίωσή τους στο γυμναστήριο, γεγονός ιδιαίτερος θετικό για τη συγκεκριμένη επιχείρηση.

Προκειμένου να μελετηθεί η δεύτερη ερευνητική υπόθεση της εργασίας, που αφορά στο αν η αφοσίωση των πελατών μπορεί να προβλεφθεί από τις διαστάσεις του μάρκετινγκ σχέσεων, η ανάλυση παλινδρόμησης έδειξε ότι πράγματι αυτή μπορεί να προβλεφθεί, και πιο συγκεκριμένα από τους παράγοντες: επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων και οφέλη εμπιστοσύνης/σιγουριάς.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, συνολικά το 76,1% της εξαρτημένης μεταβλητής (αφοσίωση) εξηγήθηκε από τις ανεξάρτητες μεταβλητές του μάρκετινγκ σχέσεων ($F_{(9, 78)}=10,565$, $p<,01$, $R^2=,579$).

Ερωτηματολόγιο	Παράγοντας	Μ.Ο.	Τ.Α.	α
Μάρκετινγκ Σχέσεων	<i>Εμπιστοσύνη</i>	4,73	,420	,773
	<i>Οικειότητα</i>	4,44	,448	,501
	<i>Αμοιβαιότητα</i>	4,52	,572	,798
	<i>Δέσμευση</i>	4,55	,563	,785
	<i>Επικοινωνία</i>	4,68	,404	,577
	<i>Διαχείριση συγκρούσεων</i>	4,56	1,48	,495
	<i>Κοινωνικές παροχές</i>	4,24	,624	,769
	<i>Οφέλη ειδικής μεταχείρισης</i>	3,28	1,391	,531
	<i>Οφέλη εμπιστοσύνης/σιγουριάς</i>	4,52	,502	,789
Αφοσίωση	Αφοσίωση	4,81	,396	,866
	α της κλίμακας			,798

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Γενικά, οι παράγοντες του μάρκετινγκ σχέσεων και της αφοσίωσης αξιολογήθηκαν υψηλά, με εξαίρεση τον παράγοντα «οφέλη ειδικής μεταχείρισης». Οι παράγοντες *οικειότητα, διαχείριση των συγκρούσεων και τα οφέλη ειδικής μεταχείρισης* έχουν χαμηλή εσωτερική συνοχή, στοιχείο που δίνει ώθηση στους ερευνητές να μελετήσουν πιο διεξοδικά το ερωτηματολόγιο, και σε μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα. Η αφοσίωση προβλέπεται από κάποιους από τους παράγοντες του μάρκετινγκ σχέσεων, το οποίο επιβεβαιώνεται βιβλιογραφικά από τους Ndubisi και Chan (2005), Sheth και Parvatiyar (1995), Berry (1983), Rusbult (1988), οι Gwinner, Gremler και Bitner (1998) και Goodwin και Gremler (1996). Η διατήρηση των πελατών, που αποτελεί, ή θα πρέπει να αποτελεί, προτεραιότητα των αθλητικών οργανισμών, δη των γυμναστηρίων, θα ενισχυθεί χάρη στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού μάρκετινγκ σχέσεων. Δεδομένου ότι πρώτη φορά πραγματοποιείται σχετική έρευνα σε γυμναστήρια, και πρώτη φορά γίνεται στην Ελλάδα σε οποιαδήποτε οργανισμό, η έρευνα αυτή χαρακτηρίζεται πρωτότυπη, αν και απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

Βιβλιογραφία

- Ahmad, R., Buttle, F. (2004) Customer retention management: A reflection of theory and practice. *Marketing Intelligence & Planning*, 20(3), 149–161.
- Alexandris, K., Dimitriadis, N., & Kasiara, A. (2001). The behavioural consequences of perceived service quality: An exploratory study in the context of private fitness clubs in Greece. *European Sport Management Quarterly*, 1, 280-299.
- Berry, Leonard L. 1995. *On Great Service—A Framework for Action*. New York: Free Press.
- Berry, L. L. (1983). Relationship marketing. In L. L. Berry, G. L. Shostack, & G. D. Upah (Eds.), *Emerging perspectives on services marketing* (pp. 25-38). Chicago: American Marketing Association.
- Gwinner, Kevin P., Dwayne D. Gremler, and Mary Jo Bitner (1998), "Relational Benefits in Services Industries: The Customer's Perspective," *Journal of the Academy of Marketing Science*, 26 (Spring), 101-114.
- Harris, L.C., & Ogbonna, E. (2008). The dynamics underlying service firm-customer relationships: Insights from a study of English Premier League soccer fans. *Journal of Service Research*, 10, 382–399.
- Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994, July). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, 58, 20-38.
- Ndubisi, N.O. (2004), "Understanding the salience of cultural dimensions on relationship marketing, its underpinnings and aftermaths", *Cross Cultural Management*, Vol. 11 No. 3, pp. 70-89.
- Sheth, Jagdish N. (1996), "Relationship Marketing: Frameworks and Concepts," paper presented at the 1996 International Conference on Relationship Marketing: Development, Management and Governance of Relationships, March 29-31, Berlin, Germany.

1^ο Επιστημονικό Συνέδριο

Δραστηριότητες αναψυχής και χορευτικές πρακτικές

- Ο χορός στην Ελλάδα και η προοπτική του - Αθλητικός τουρισμός

6 & 7 Μαρτίου 2020

Κομοτηνή

Επιμέλεια Έκδοσης: Γουλιμάρης Δημήτρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ.

σε συνεργασία με: Δρ. Μπούνα Ανδρομάχη & Νάνη Σεμίνα